

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΜΗΝΙΑΙΟΝ.

ΕΤΟΣ Α'. Φεβρουάριος 1883. ΤΕΥΧΟΣ ΙΒ'.

**ΚΑΤΑ ΤΙΝΑ ΤΡΟΠΟΝ ΔΡΩΣΙΝ
ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ**

ΟΙ ΝΟΜΟΙ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ.

(Συνέχεια τῆς Τεύχ. Γ.)

Ε'.

Ἐν τοιαύτῃ καταστάσει πραγμάτων ἀνῆλθεν ὁ ἐνγληκιοθεὶς Ὅθων, πρῶτος Βασιλεὺς τῶν Ἑλλήνων,

ἐπὶ τοῦ ὀρόνου. Ἡ ἀνοδος αὐτοῦ ἐν τῇ Ἐξουσίᾳ εἰσήγαγε τὸ ἔθνος εἰς τρίτον στάδιον καὶ ἑτέραν μεταμόρφωσιν. Ἡ μεταμόρφωσις αὕτη τὸ ἀνεβίβασεν εἰς ὑψηλοτέραν περιωπὴν, ἐχορήγησεν εἰς αὐτὸ ὀριστικώτερον πολιτικὸν τύπον καὶ εὐρυθμοτέραν ἐνεργειαν, καὶ τὸ κατέταξεν εἰς τὴν χορείαν τῶν βασιλευμένων κρατῶν. Ὁ νέος Ἡγεμὼν ἔλκων τὴν καταγωγὴν ἐκ τοῦ φιλελληνικωτέρου καὶ γενναιοτέρου τῆς Γερμανίας βασιλικοῦ οἴκου, μετήνεγκεν ἐν τῇ θετῇ αὐτοῦ πατρίδι τὸν φιλελληνισμὸν καὶ τὰ εὐγενῆ αἰσθήματα, ἅτινα εἶχε θηλάσει ἐξ αὐτῆς τῆς κοιτίδος εἰς τὰ πατρικὰ ἀνάκτορα. Τὰ φυσικὰ καὶ ἠθικὰ προτερήματα, ἐξ ὧν ἐκοσμεῖτο, ἀνεπτύχθησαν ἐν τῇ Ἀρχῇ εἰς ὅλον αὐτῶν τὸν πλοῦτον καὶ τὸν φιλανθρωπικὸν χαρακτήρα. Ἐπειράθεισαν μὲν ἡ ἐξωτερικὴ καὶ ἐσωτερικὴ ῥαδιουργία, νὰ ἐπισιτιάσωσιν αὐτὰ μετὰ τὴν ἐνθρόνισίν του, καὶ νὰ καταδείξωσι τὸν ἀγαθὸν Ἡγεμόνα ἀνίκανον πρὸς ἐπιτέλειαν τῆς ὑψηλῆς ἀποστολῆς εἰς ἣν ὤρισθη, πλὴν ἀπέτυχον εἰς τὰς ἐπικνελημμένας ἀποπεύρας τῶν μολοντοῦτο δὲν ἔπαυον καὶ μετὰ ταῦτα ἀπὸ τοῦ νὰ παρενθέτωσιν ἐκ διαλειμμάτων προσκόμματα εἰς τὴν πορείαν του.

Ὁ Βασιλεὺς Ὀθων, δὲν ἦτο βεβαίως ἑκτακτος νοῦς ἢ ἑξαλλος μεγαλοφυΐα, κατεῖχεν ὁμοίως ὀρθόνοιαν καὶ εὐθυκρισίαν, καὶ τόσας ἑτέρας ἰδιωτικὰς καὶ δημοσίας ἀρετὰς, αἵτινες ἀνεπλήρονον μετὰ τόκου, τὰς ἐλλείψεις ἐκείνας, ὡς καὶ τὰ παραπτώματα ἴδια τῆς ἀνθρωπίνης ἀδυναμίας, ἅτινα καποτε παρετηροῦντο ἐν τῇ κυβερνήσει του. Ἦτο πραότατος καὶ προσηθέστατος, φιλελεῖμων καὶ ἀμνησίκακος, δίκαιος καὶ φιλόπνοος, ἠθικώτατος καὶ φιλόνομος. Ὅ,τι ὁμοίως προπάντων κατεδέσποζε τὸ πνεῦμα καὶ τὴν καρδίαν του,

ἦτο ἢ πρὸς τὴν Ἑλλάδα ἀφοσίωσις του, ἢ συνετὴ μέριμνα πρὸς τὴν εὐτυχίαν καὶ τὸ μεγαλεῖόν της, καὶ αἱ εὐνοικαὶ πρὸς πάντας αὐτοῦ διαθέσεις, ἀνευ τῶν ὁποίων οὐδεὶς δύναται νὰ χρηματίσῃ ἀφέλιμος πρὸς τοὺς ὁμοίους του, διότι πᾶν ὅ,τι τις εὐνοεῖ, κάμνει αὐτὸ καὶ ἀντικείμενον τῶν ἀδιαλείπτων ἀγῶνων του, καὶ ἀσχολεῖται νὰ προαγάγῃ καὶ μυριοτρόπως νὰ εὐεργετήσῃ αὐτό. Εὐτυχεῖς καὶ τρισευδαίμονες οἱ λαοί, ὅσοι τύχῃσι τοιούτων ἀγαθοπροαιρέτων Ἡγεμόνων, καὶ γνωρίζωσι νὰ ἐκτιμῶσιν αὐτούς! Ἡ θεία Πρόνοια δὲν δύναται νὰ χαρίσῃ εἰς ἐκείνους πολυτιμότερον δῶρον.

Ἀναβάς ὁ Ὀθων ἐπὶ τοῦ ὀρόνου, καὶ εὐρῶν ἐνώπιόν του χώραν, διεσπαρμένην εἰσέτι ὑπὸ παλαιῶν καὶ νέων ἀκανθῶν καὶ τριβόλων, ἐπεδόθη μετὰ θερμοτάτου ζήλου καὶ ἀκουράστου φιλοπονίας εἰς τὴν καλλιέργειαν αὐτῆς. Οἱ ἐλλειπεῖς τῆς Ἀντιβασιλείας θεσμοὶ καὶ οἱ ὀργανικοὶ νόμοι, συνεπληρώθησαν· ἡ παιδεία καὶ τὰ γράμματα, παράγοντες ἀναμορφωτικοὶ γονιμώτατοι, ἔλαβον εὐρυτέρας διαστάσεις καὶ καταλληλοτέρους κανονισμούς· τὸ δὲ ἀνώτατον τῶν Μουσῶν ἐνδιαίτημα, τὸ Πανεπιστημεῖον, τότε ἐγκαθιδρύθη. Ἡ Ἐκκλησία διὰ νόμου καταστατικοῦ ἀνεξάρτητος ἐκηρύχθη· ἡ δικαιοσύνη ἤρξατο τακτικῶς καὶ ἀνεπηρέαστως νὰ λειτουργῇ, ἡ δὲ τάξις καὶ ἡ ἀσφάλεια δι' αὐτῆς ἐπαγιοῦντο· αἱ πρὸς ἀκτήμονας καὶ ἀπόρους οἰκογενεῖας προικοδοτήσεις, καὶ αἱ πρὸς τοὺς ἀγωνιστὰς περιθάψεις, κατὰ μίμησιν τοῦ Κυβερνήτου, ἔδιδον νέαν ζωὴν εἰς τὴν γεωργίαν καὶ τὴν βιομηχανίαν ἐν γένει· ἡ ὁδοποιία, δι' ἧς καὶ αὐταὶ προάγονται καὶ ἡ χώρα βελτιοῦται, ἐπέστησε τὴν σύντονον προσοχὴν του· αἱ ἐξωτερικαὶ σχέσεις ἐπεκτείν-

νοντο διὰ τῆς μετὰ τῶν ἄλλων ἐθνῶν συνομολογήσεως φιλικῶν συνθηκῶν, ἐξ ὧν τὸ ἐμπόριον καὶ ἡ ναυτιλία διευκολύνοντο καὶ ἐνεψυχόνοντο· αἱ πρόσοδοι τοῦ κράτους ἐπολλαπλασιάζοντο, καὶ ἡ αὐστηρὰ οἰκονομικὴ διαχείρισις, τηροῦσα τὸ ἰσοζύγιον μεταξὺ ἐσόδων καὶ ἐξόδων, καθίστανον καὶ τὴν διοικητικὴν μηχανὴν εὐκίνητοτέραν, καὶ τὰ πλήθη μᾶλλον εὐπορα καὶ εὐάγωγα· αἱ δυνάμεις τοῦ κράτους ἐντελέστερον ὀργανίζοντο καὶ ἀνεπτύσσοντο· οὐδὲν ἐν συντόμῳ ἀντικείμενον, οὐδεὶς κλάδος διέφευγε τὴν ἀγρυπνον προσοχὴν τοῦ φιλέλληρος καὶ δραστηριωτάτου τούτου Ἡγεμόνος.

Τὸ μοναρχικὸν αὐτοῦ σύστημα, μ' ὅσα καὶ ἂν ἐσπερμολόγει δύσφημα ὁ ἐσωτερικὸς φατριασμός, καὶ ἡ διπλωματικὴ κακεντρέχεια καὶ ραδιουργία, ἦτο πάντοτε μία ἐκπολιτιστικὴ ἀναγκαία προάσκησις καὶ προπαρασκευὴ πρὸς μόρφωσιν ἀληθοῦς συνταγματικοῦ βίου, καὶ βαθμιαίαν εἰσοδὸν εἰς ἀνώτερον πολιτισμόν, διότι οἱ νόμοι τούτου, ἀναλόγως τῆς καταστάσεως τῆς Ἑλλάδος, ἐλειτούργουν ἰσοδυνάμως καὶ δραστηρίως καθ' ὅλας τὰς διευθύνσεις· καὶ εἴθε ἡ ἀνυπομονησία τοῦ ἔθνους, ἢ μᾶλλον τῶν ἡγετῶν αὐτοῦ, νὰ μὴν ἤθελε παρασυρθῆ καὶ ἐπισπεύσει τὴν μεταβολὴν του, ἀντικαθιστῶσα κατὰ τὴν 3ην Σεπτεμβρίου 1843 τὸ συνταγματικὸν πολιτεύμα.

Ἡ μεταβολὴ αὕτη ἐπήνεγκε φυσικῶ τῷ λόγῳ στάσιν τινὰ καὶ ἀνωμαλίαν, εἰς τὴν ἤδη ἐγχαράγμενὴν πορείαν τῶν πραγμάτων, καὶ ἀπέτρεψε ἀπὸ τὰς συνήθεις λειτουργίας τοὺς παράγοντας τοῦ πολιτισμοῦ, πλὴν μετ' οὐ πολὺ ἀνέλαβον πάλιν τὴν τακτικὴν καὶ ὁμαλὴν αὐτῶν ἐνέργειαν. Ἡ ἀποκέντρωσις τοῦ συνταγματικοῦ πολιτεύματος, ἔχοντος ἐπὶ κορυ-

φῆς τοιοῦτον Ἡγεμόνα, ἔδωκε μάλιστα εἰς αὐτοὺς ἐπὶ τινα χρόνον πλειοτέραν καὶ ἐντονωτέραν ὠθησιν, διότι καὶ ὁ πατριωτισμὸς τῶν Ἑλλήνων, ἦτο τότε ἀκμαῖος, καὶ οἱ προκινδυνεύσαντες ἐν τῷ μεγάλῳ ἀγῶνι, ἔζων σχεδὸν ἅπαντες, καὶ τὰ συμφέροντα τῶν ἰσχυρῶν ἐν τῇ Ἀνατολῇ δὲν εἶχον εἰσέτι συμβιβασθῆ, οὔτε τὰ ἀπόκρυφα αὐτῶν σχέδια ἀποκαλυφθῆ. Ἐπομένως τὸ ἔθνος μετὰ τοῦ Ἡγεμόνος του καὶ ἐν τῷ τετάρτῳ τούτῳ σταδίῳ τοῦ συνταγματικοῦ βίου, ἠδυνήθη νὰ βαδίση ὀπωσοῦν εὐρύθμως, καίτοι ἐκ διαιρημάτων διεσαλεύετο ὑπὸ τοῦ φατριασμοῦ καὶ τῆς ξένης ραδιουργίας, στηριζομένους ἐπὶ τῆς εἰσέτι διαρκούσης ἐσωτερικῆς τριχοτομίας.

Οἱ θεσμοὶ τοῦ ἀνεπτύσσοντο, τὰ στοιχεῖα τοῦ ἀρτιγενοῦς πολιτισμοῦ τοῦ προήγοντο ἐπὶ τὸ ἐθνικώτερον, καὶ ὁ Ἡγεμὼν διὰ τῆς ἐποπτείας, τῆς συνέσεως, τῆς ἐμπειρίας καὶ τῆς ὑπομονῆς του, ὑπερνικῶν τὰς παρεμβαλομένας δυσχερείας ὑπὸ τῶν φατριῶν καὶ τῆς διπλωματίας, ἐπετύγγανε νὰ χορηγήσῃ εἰς τὴν συνταγματικὴν πολιτείαν ἡρεμίαν, καὶ συνάμα προοδευτικὸν βίον, νὰ παγιώσῃ μονίμους τύπους, τοσοῦτον ἀναγκαίους πρὸς ἀρτισύστατον καὶ ἐπιβουλεύομενον κράτος, νὰ εἰσαγάγῃ ἤθη χρηστά καὶ ἀμοιβαῖον σεβασμόν, ἀνευ τῶν ὁποίων αἱ ἀνθρώπινοι κοινωνίαι μετατρέπονται εἰς ἀγελαῖον κτηνῶν βίον, νὰ διατηρῆ τὴν εἰρήνην ἐν τῷ ἐξωτερικῷ, καὶ τὴν τάξιν καὶ ἀσφάλειαν ἐν τῷ ἐσωτερικῷ, καὶ τὴν αὐστηρότητα ἐν τῇ οἰκονομίᾳ· νὰ ἐνεργῆ δὲ ἐνταύτῳ μετὰ δραστηριότητος ἅμα τε καὶ φρονήσεως ὑπὲρ τοῦ μεγάλου τοῦ ἔθνους μέλλοντος.

Δὲν ἀρνούμεθα ὅτι ἐν τῇ ἐξασκήσει τῶν Ἡγεμονικῶν προνομίων του, δὲν ἐξετέρεπετο κάποτε εἰς τι-

νας παρατυπίας, πλὴν αὐταὶ ἦσαν συνέπειαι μᾶλλον τῶν περιστάσεων ἢ τῶν διαθέσεων του· τὰ αἰσθηματὰ του ἦσαν ἀγαθὰ καὶ φιλάνθρωπα. Καὶ ἐν τούτοις τὰς παρατυπίας ἐκείνας, λαβοῦσα ὡς ἀφορμὴν καὶ πρόφασιν ἢ μισοῦσα καὶ ἐνεδρεύουσα αὐτὸν διπλωματία, ὤμοσε καὶ ὑπεκίνησε τὴν ἀπώλειάν του, καὶ ὁμοῦ μὲ αὐτὴν τὴν ὑποτέλειαν καὶ ἴσως τὴν καταστροφὴν τοῦ ἔθνους. Οἱ ἀλλότρια ὁμως πάθη καὶ ἴδια συμφέροντα ὑπηρετήσαντες ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ, παρεγνώρισαν καὶ ἠδίκησαν ἄνδρα ἀξίον τῆς ἀγάπης καὶ τῆς εὐγνωμοσύνης τοῦ ἔθνους· ἤδη δὲ δικαίως μετὰ πικροτάτου ἐλέγχου ἀναμιμνήσκονται αὐτοῦ καὶ ἐξυμνοῦν τὰς ἀρετὰς του. Τοιαύτη μεταμέλεια, καίτοι καταμαρτυρεῖ τὴν ἀβελτηρίαν ἢ τὴν κακίαν των, ὁμοιάζει μὲ τοὺς ὑπὲρ τῶν νεκρῶν ἀνωφελεῖς θρήνους. Πλὴν ἄς πεισθῶσιν, ὅσοι παρασύραντες καὶ ἐτέρους ἵνα ἀπολακτίσωσι τοιοῦτον Ἡγεμόνα, ἢ μᾶλλον φιλόστοργον πατέρα, ὅτι ὡς ἀσεβῆ καὶ ἄστοργα τέχνα, ἐὰν ταχέως καὶ δεόντως δὲν ἐξιλεώσωσι τὴν σκιάν αὐτοῦ, θέλουν ἀποτίει ἐπὶ πολλὰς γενεὰς τὴν ποινήν τῆς ἀσεβείας καὶ ἀδικίας των. Ἀνθρώπινον εἶναι τὸ ἁμαρτάνειν· ἢ ἐξομολόγησις ὁμως ἐξαγνίζει καὶ σώζει τὸν ἄνθρωπον, ὡς ἡ ἀπονομή τῆς δικαιοσύνης τιμᾷ καὶ ἐξυψώνει αὐτόν.

Ἐν τσοσούτῳ ἐκ τῶν ἀσημάντων ἐκείνων ἀφορμῶν ἢ προφάσεων, προέκυψεν ὡς εἰσαγωγή ἢ Ναυπλιακὴ στάσις, καὶ μετ' ὀλίγον ὡς λύσις δράματος ἢ Ὀκτωβριανῆ μεταπολίτευσις, ἣτις ἐκθρονίζουσα τὸν Ὀθωνα, καὶ ἀποκηρύττουσα τὴν Βαυαρικὴν δυναστείαν ἐπὶ τῇ μυστικῇ ὑποσχέσει τῆς Ἐνώσεως τῆς Ἐπτανήσου, ἐγκαθίδρυε νέαν τάξιν πραγμάτων, δι' ἣς τὸ ἔθνος εἰσῆγγοτο εἰς πέμπτον στάδιον, τοῦ ὁποίου τὰ δυσάρε-

στα ἐξαγόμενα εἰσέτι δοκιμάζομεν, καὶ τίς οἶδε μέχρι τέλους εἰς τί σημεῖον θέλομεν καταλήξει. Ἄς ἴδωμεν τώρα καὶ ἡ νέα αὐτῆ φάσις τῆς ἡμετέρας πολιτείας, κατὰ πόσον συνεχίζει τὰς προηγουμένας καὶ συμβαδίζει μετὰ τῶν νόμων τοῦ πολιτισμοῦ. Ἐνταῦθα καὶ αἱ ἐρευναι ἡμῶν, ὡς ἐκ τῆς ἀναπτύξεως καὶ τῆς μεγαλητέρας τῶν πραγμάτων πλοκῆς, θέλουν εἶσθαι καὶ εὐρύτεραι καὶ λεπτομερέστεραι, καὶ ἀντιμέτωποι οὕτως εἰπεῖν πρὸς τοὺς παράγοντας τοῦ πολιτισμοῦ.

Ἡ κατὰ τὸν Ὀκτώβριον τοῦ 1862, ἐπιτελεσθεῖσα μεταπολίτευσις, καίτοι ἐγένετο φαινομενικῶς εἰς ἀντικατάστασιν δυναστείας καὶ συνταγματικῆς μηχανῆς, οὐσιωδῶς ὁμως ὑπέκρυπτεν ἕτερον σκοπὸν καὶ διάφορα σχέδια. Πλὴν ἤδη δὲν διανοοῦμεθα ν' ἀνερευνήσωμεν τοὺς ἀπορρήτους αὐτοὺς λόγους, ἢ νὰ ἐπινέλθωμεν ἐπὶ τῆς ἀδικίας καὶ τῆς ἀγνωμοσύνης, αἰτινες διεπράχθησαν κατὰ τῆς καταλυθείσης Δυναστείας, προτιθέμεθα μόνον νὰ θεωρήσωμεν αὐτὴν, καθὸ γεγονὸς πλέον τετελεσμένον, ὡς πρὸς τὰς ἐνεργείας τῶν νόμων τοῦ πολιτισμοῦ.

Ἡ περὶ ἧς ὁ λόγος λοιπὸν μεταπολίτευσις, ὡς μεταβολή, μετεκίνησε μὲν τὰς βάσεις τῆς πολιτείας, ἀλλ' ἐκλόνησε καὶ ἠλλοίωσε κατὰ μᾶλλον ἢ ἤττον καὶ τὴν κοινωνίαν καὶ τὰ ἄτομα. Αἱ τοιοῦτου εἶδους μεταβολαὶ εἴτε ἐπὶ καλοῦ, εἴτε ἐπὶ κακοῦ ἐπιτελοῦνται, εἶναι πάντοτε φύσει νεωτεριστικαὶ, καὶ οἱ ἄνθρωποι καὶ τὰ πράγματα, μετασαλευόμενα ἐκ τῆς προτέρας αὐτῶν τροχιάς, συμμορφοῦνται βαθμηδὸν ἐκόντα ἄκοντα πρὸς τὴν νέαν φάσιν· καὶ φρονήματα, καὶ δοξασίαι, καὶ προσδοκίαι, καὶ συμφέροντα, καὶ τέχνη, καὶ ἐπιστήμαι, καὶ βιομηχανία, λαμβάνουν ἕτερον διεθῶνσιν, καὶ περιβάλλονται νέον τύπον καὶ νέον

ἱματισμὸν, τὸν τύτον καὶ τὸν ἱματισμὸν τῆς μεταβολῆς. • *Alius Imperator, alius amicus hominum.* »

Καὶ ἂν μὲν αὕτη εἶναι ἐκούσιος καὶ πόρισμα πατριωτικῶν ἀρχῶν καὶ ἰδεῶν γενικῶν, ἕνσαρκωμένων εἰς τὰ πλήθη, τότε ἡ νέα ἐξ αὐτῆς προκύπτουσα κατάστασις, εἶναι ἀκμαϊότερα ζωὴ καὶ πρόοδος, εἶναι μετακόσμησις παρέχουσα ἐγγύα μεγάλων προσδοκιῶν, καὶ δημιουργοῦσα ὑπὲρ τοῦ ἀτόμου καὶ τῆς κοινωνίας, χρηστότερον καὶ εὐτυχέστερον βίον. Ἐὰν δὲ ἀπεναντίας εἶναι ἑτεροκίνητος, καὶ ἀπόρροια συνομοσίας καὶ εὐτελῶν παθῶν, τότε ἡ παρ' αὐτῆς τελουμένη μεταμόρφωσις, μετέχει ἐκ τῆς φύσεως τῆς καταγωγῆς τῆς, ἣτις ἀπέβλεπεν οὐχὶ εἰς βελτιόνα τάξιν καὶ ἀνακαίνισιν, ἀλλ' εἰς παραχῆν καὶ ἰδιοποίησιν, ἢ ἀντικατάστασιν ἀπλῶς προσώπων καὶ ἐπίτευξιν ἰδιοτελῶν σκοπῶν καὶ ἄλλοτρίων σχεδίων· εἶναι τρικυμία ὠθοῦσα πρὸς οπισθώρησιν ἢ γενικὸν ναυάγιον, διότι ἀνατρέπει παγιωμένην τάξιν, ἔστω καὶ πλημμελῆ, χωρὶς νὰ ἀντικαθιστᾷ ἑτέραν, ἂν οὐχὶ ὑπερτέραν, τοῦλάχιστον ὁμοίαν· εἰς ταύτην τὰ πάντα ῥέπουσι πρὸς τὸ χάος καὶ τὴν ἀποσύνθεσιν· οἱ ἄνθρωποι συρόμενοι ὑπὸ τῶν πραγμάτων, καὶ ταῦτα ὑπ' ἐκείνων, συνωθοῦνται βιαίως σχεδὸν εἰπεῖν καὶ ἀνεπαισθήτως πρὸς ἀμοιβαίαν ἀπώλειαν· μόνη ἀόρατός τις θαυματουργικὴ δύναμις, ἢ σφοδρὰ συναίσθησις τοῦ ἰδίου καθήκοντος, ἢ ἀποσότησις τοῦ ἐπικειμένου κινδύνου, δύνανται νὰ σώσωσιν αὐτά.

Ἄλλ' εἰς τίνα ἐκ τῶν δύο τούτων κατηγοριῶν, ἀνήκει μᾶλλον ἡ Ὀκτωβριανὴ μεταπολίτευσις; — Ἡ ἐξέτασις, ἣς ἤδη θέλομεν ἐπιληφθῆ, τῆς ἀντιμετοπίσεως αὐτῆς πρὸς τοὺς νόμους τοῦ πολιτισμοῦ, θέλει διαφωτίσει τὸ σπουδαῖον τοῦτο ζήτημα, καὶ

προσδιορίσει τὴν οἰκείαν αὐτοῦ θέσιν. Ἀρχόμεθα ἐκ τῆς φυσικῆς δυνάμεως, ἢ τοῦ φυσικοῦ παράγοντος τοῦ πολιτισμοῦ.

Ἄν ὑπάρχη καὶ ἑτέρα γῶρα καὶ ἕτερος λαὸς, εἰς τὰ ὁποῖα ἡ εὐνοια τῆς φύσεως νὰ ἐπέχουσεν ἄφθονα τὰ δῶρά της, εἶναι βεβαίως καὶ ἡ Ἑλληνικὴ καὶ οἱ κάτοικοι αὐτῆς. Εἰς μὲν τὴν γῶραν ἐχάρισε κλίμα εὐκρατον καὶ ὑγιεινόν, γῆν ἐπιδεκτικὴν πρὸς πᾶσαν καλλιέργειαν καὶ παραγωγὴν, καὶ ἀκτὰς ἀπεράντους καὶ εὐλιμένους· εἰς δὲ τοὺς κατοίκους, καίτοι εἰς δύο οὐσιωδέστατα, τὴν πολιτικὴν σύνεσιν καὶ τὴν σταθερὰν τάξιν ἐφάνη λίαν φειδωλή, οὐχ ἥττον ὁμως ἐπεδαψίλευσεν εἰς αὐτοὺς νοημοσύνην οὐ τὴν τυχοῦσαν, ὀξυδέρκειαν καὶ λεπτότητα νοός, εὐτολμίαν καρδίας, ὀρθότητα κρίσεως, καὶ πνεῦμα δαιμόνιον πρὸς τε τὰς ἐπιστήμας καὶ τὰς τέχνας, ὡς καὶ πρὸς πᾶσαν ἐπιχείρησιν. Πάντα ταῦτα τὰ προτερήματα τῶν τε κατοίκων καὶ τῆς γῶρας, εἶναι τόσαι ἰδιαιτεραὶ δυνάμεις, δι' ὧν ἐπενεργεῖ ἡ φύσις πρὸς ἀνάπτυξιν καὶ τελειοποίησιν ἀμφοτέρων. Αὐτὰ ἀνέκαθεν προήγαγον βαθμηδὸν τὸν ἀρχαῖον Ἑλληνισμόν εἰς τὸ ὑπατον σημεῖον τοῦ πρωτοτύπου πολιτισμοῦ του, ὡς τὸν διεσώζον καὶ ἐξωωγόνουν ἐν τῇ πτώσει του καὶ τῇ μακροχρονίῳ δουλοπαροικίᾳ του· ἡ ἰσχὺς καὶ ἐνέργεια αὐτῶν μετὰ τῶν ἀναμνήσεων καὶ παραδόσεών του, τὸν ὤθησαν ἐπὶ τέλους εἰς τὴν ἀνέγερσίν του, καὶ τὸν διεύθυνον ἀναλόγως τῆς ἀναπτύξεώς των κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ἀγῶνός του· αὐτὰ ταῦτα καὶ μετὰ τὴν ἀποκατάστασίν του, ἀνεπισσόμενα ὑπὸ τὸ κράτος πλειοτέρων ἐγγυήσεων, καίτοι συνεχῶς ὑπὸ ἄλλοτρίων στοιχείων νοθευόμενα, τὸν ὠδήγουν ἢ τὸν παρῶρων πρὸς τὰς διαδοχικὰς αὐτοῦ

μεταμορφώσεις, περί ὧν διελάβομεν.

Πλὴν ἐν τῇ τελευταίᾳ τούτων ἔλαβεν ἀτυχῶς ἀνώμαλον τροπήν. Ἐν τῇ συνεχείᾳ τοῦ νέου προορισμοῦ του, δὲν ἐνθαφρύνεται εἰς τὰ ποικίλα αὐτοῦ στάδια, δὲν προστατεύεται, δὲν περιθάλπεται ἀναλόγως καὶ ὑπὸ τῶν ἐτέρων τοῦ πολιτισμοῦ παραγόντων, οὐχ ἥττον ὁμως καὶ εἰς τὸ πᾶσιμα αὐτῶν, ἢ φύσις δὲν τὸν ἐγκαταλείπει. Ὁ προγενέστερος δουλοπάροικος βίος του, καὶ τὰ νέα κωλύματα βραδύνουν μὲν, πλὴν δὲν ἰσχύουν νὰ σταματήσωσι τὴν πορείαν του· τὸ κράτος τῆς φύσεως εἶναι ἀπροσμάχητον.

Ἡ ἐπὶ τὰ βελτίω ὕλική τῆς χώρας μεταβολή, ὡς καὶ ἡ προοδευτικὴ τῶν κατοίκων βάδισις ἐπιτελοῦνται καὶ ὑπὸ ταύτης, ἔστω καὶ ἐν μακροτέρῳ χρόνῳ. Ἐν τῇ αὐτοκινήσει καὶ τῷ ὄργανῳ τῆς ἀνευρίσκει μέσα, ὑπερνικᾶ δυσχερείας, δημιουργεῖ πράγματα, καὶ προάγει διὰ τῶν ἀτόμων τὴν κοινωνίαν καὶ διὰ ταύτης τὰ άτομα. Ἡ ἀλληλεπίδρασις αὕτη εἶναι ἡ ἰσχυροτέρα καὶ γονιμωτέρα ἐνέργεια πρὸς ἀμοιβαίαν τελειοποίησιν. Ἐκ τοῦ ἐκουσιασμοῦ καὶ τῆς αὐθορμῆς του φιλοπονίας τῶν ἀτόμων, καὶ ἐκ τῆς συνδρομῆς κατὰ μᾶλλον ἢ ἥττον τῆς κοινωνίας, κοινοῦνται, διαπλάττονται, καὶ τελειοποιῶνται διὰ τοῦ χρόνου τὰ πάντα, διότι ἡ φύσις ἔχει ἐν ἑαυτῇ τὴν ἰσχὺν τῆς χημικῆς σκευασίας καὶ μετασχηματίσεως τῶν ὄντων. Ὡς ἐκ τοῦ ἀτόμου ἐσύστησε τὴν οἰκογένειαν, τὴν φυλὴν, τὴν πόλιν, τὸ ἔθνος, οὕτω καὶ μετὰ τὸν καταρτισμὸν τούτου συντελεῖ μετὰ τῶν ἄλλων παραγόντων, πρὸς τὴν ἀνάπτυξιν καὶ ποικίλιαν τῶν γνώσεων, τὴν μόρφωσιν τῆς κοινῆς γνώμης, τὴν ἀσφάλειαν τῶν ἀγαθῶν, τὸν ὀργανισμὸν τῶν δυνάμεων, τὴν διάπλασιν τῶν ἠθῶν καὶ τῶν ἐξέων, καὶ τὴν

τελειοποίησιν τῶν τεχνῶν καὶ ἐπιστημῶν, ἐξ ὧν πάντων κατεργάσσεται ὁ καλλιεργημένος βίος καὶ ἡ ἀποχρῶσα εὐτυχῆς συμβίωσις τῶν ἀνθρώπων.

Τὸ ἔργον τοῦτο καὶ ἤδη ἐπιτελεῖται παρὰ τῆς φύσεως ἐν ἡμῖν, ἂν καὶ λίαν βραδέως καὶ ἀτελῶς, ἐνεκα τῆς ἀδρανείας καὶ ἀταξίας τῶν ἐτέρων τοῦ πολιτισμοῦ νόμων, ὡς καὶ πολλῶν εἰσέτε σωζομένων δουλικῶν ἐξέων. Ἡρξάτο μὲν καὶ προέβαινε, ἀναλόγως τῶν περιστάσεων καὶ τῆς ἡμετέρας καταστάσεως ὀπισθοῦν κανονικῶς, ἀλλ' ἡ τελευταία μεταπολίτευσις ἐπήνεγκε μεγίστην βραδυπορίαν, διότι αἱ ἕτεροι τοῦ πολιτισμοῦ δυνάμεις, δὲν παρέχουν τὴν δέουσαν συνδρομήν. Ἄς ἴδωμεν ἤδη καὶ τὴν λειτουργίαν τῆς πολιτικῆς τούτου δυνάμεως, ἀφορώσης τὴν κυβέρνησιν καὶ τοὺς νόμους, καὶ πρῶτον ἄς διαλάβωμεν περὶ τῆς κυβερνήσεως.

(ἰκολουθεῖ.)

ΜΙΑ ΣΚΗΝΗ

ΕΚ ΤΟΥ ΔΡΑΜΑΤΟΣ ΤΗΣ ΜΗΔΕΙΑΣ ΤΟΥ ΕΥΡΗΠΙΔΟΥ.

Ἡ Μήδεια ἐγκαταλειφθεῖσα ὑπὸ τοῦ συζύγου αὐτῆς Ἰάσονος, μεταβαίνοντος εἰς ἕτερον γάμον, κατεκυριεύθη ὑπὸ τσαύτης ἀντιζηλίας, ὥστε πρὸς ἀντεκδίκησιν συνέλαβε τὸ μοχθηρὸν σχέδιον καὶ αὐτὸν μετὰ τῆς νέας νύμφης νὰ ἀπολέση, καὶ τὰ μετ' ἐκείνου τέκνα τῆς νὰ κατασφάξῃ. Ἄφου δὲ κατὰ τὴν ἡμέραν τῶν γάμων ἔστειλεν αὐτὰ μετὰ τοῦ Παιδαγω-

γοῦ, ἵνα δῆθεν προσφέρωσι δῶρα (πλὴν πεφαρμακευ-
μένα) εἰς τὴν νέαν νύμφην, περιέμενε μετ' ἀνυπομο-
νησίας τὴν ἐπάνοδόν των. Ἐπανελθὼν δὲ μετὰ τῶν
τέκνων τῆς ὁ Παιδαγωγός, εἶπε πρὸς αὐτήν.

» Παιδ. Δέσποινα, οἱ παῖδες ἐπέτυχον νὰ μὴ φύ-
» γωσιν ἐντεῦθεν· ἡ δὲ βασιλὶς νύμφη παρέλαβε μετ'
» εὐαρεσκείας τὰ δῶρα εἰς τὰς χεῖράς της. Εὐνοοῦν-
» ται λοιπὸν ἐκεῖ τὰ τέκνα σου.

» Μηδ. Παῦσαι.

» Παιδ. Διατί ἐταράχθης, ἐνῶ εὐτυχεῖς; Διατί
» ἔστρεψας ἀλλοῦ τὸ πρόσωπόν σου, καὶ δὲν ἐδέ-
» χθης ἀσμένῃ τοὺς λόγους μου;

» Μηδ. Αἶ, αἶ.

» Παιδ. Ἡ συμπεριφορά σου αὕτη δὲν συμφωνεῖ
» μὲ τὰ ἀγγελθέντα.

» Μηδ. Αἶ, αἶ καὶ πάλιν.

» Παιδ. Τί νὰ εἶπω, ἀγνοῶ. Μήπως ἔσφαλλον
» εἰς τὴν καλὴν ἀγγελίαν;

» Μηδ. Ἀνήγγειλας ὅποια ἀνήγγειλας· δὲν σὲ
» μέμφομαι.

» Παιδ. Διατί λοιπὸν ἔχεις τὰ ὄμματα κατηφῆ
» καὶ δεδακρυσμένα;

» Μηδ. Αἰσθάνομαι πολλὴν εἰς τοῦτο ἀνάγκην,
» διότι οἱ Θεοὶ, καὶ ἐγὼ κακῶς σκεπτομένη, ὠθήσα-
» μεν εἰς τοιαύτην ἀκμὴν τὰ πράγματα.

» Παιδ. Θάρσει, κρατεῖς καὶ σὺ ἀκόμη τὰ τέκνα
» σου.

» Μηδ. Ἀλλὰ θέλω πλέον ἢ ταλαίπωρος τὰ
» προπέμψει (δηλ. εἰς τὸν ἄδην, πλὴν ὁμιλεῖ ἐνταῦ-
» θα ὡς καὶ ἀκολούθως αἰνιγματωδῶς, ὅπως μὴ ἐν-
» νοηθῆ ὑπὸ τοῦ Παιδαγωγοῦ).

» Παιδ. δὲν εἶσαι ἡ μόνη, ἣτις ἀπεχωρίσθης ἐκ

» τῶν τέκνων σου. Ὅφείλει δὲ τις, ὢν θνητὸς, νὰ ὑ-
» ποφέρῃ ἀγογγύστως τὰς συμφοράς.

Ἡ Μῆδεια ἤδη ἀναπτύσσεται διὰ μακρῶν παρί-
σταται δὲ ὅλως ἀμφιρρέπης καὶ ποικίλης. Ἐταράχθη
εἰς τὰς ἀγγελίας καίτοι εὐαρέστους, τοῦ Παιδαγω-
γοῦ, διότι εὗρισκετο ἐσωτερικῶς ἡ ψυχὴ της εἰς ῥη-
ξιν καὶ εἰς πόλεμον. Ἐθεώρει μὲν ἴσως ὡς τετελε-
σμένον τὸ ἔργον τῆς καταστροφῆς μετὰ τὴν ἀποδο-
χὴν τῶν δώρων, ἀλλ' ἐπρόκειτο πλέον νὰ προβῆ καὶ
εἰς τὸ τελευταῖον τολμηρὸν μὲν, πλὴν σπαρακτικὸν
βῆμα, τὴν σφαγὴν τῶν τέκνων της. Ἐντεῦθεν ἡ φαι-
νομένη εἰς τὸ πρόσωπόν της κατῆφεια καὶ τὰ δά-
κρυα· ἦτον εἰς πάλην μὲ τὸν ἑαυτὸν της· ἡ μήτηρ ἐ-
μάχετο μετὰ τῆς ζηλοτύπου καὶ φιλεκδικίου γυναι-
κός· τὸ ἠθικὸν αἶσθημα μετὰ τοῦ ἀγρίου πάθους· ἡ
φύσις καὶ τὸ καθῆκον μετὰ τῆς στυγερωτέρας μαι-
φονίας.

Εἰς τὴν παράστασιν καὶ εἰκονογραφίαν τῆς πάλης
αὐτῆς ὁ ποιητὴς εἶναι ἐπιτυχέστατος· εἶναι φυσιολό-
γος καὶ ανατόμος τῶν ἀντιθέτων αἰσθημάτων σοφὸς
καὶ ἐμπειρότατος. Τὸ μέρος τοῦτο τῆς Μῆδειας εἶναι
ἀριστούργημα εἰς τὸ παθητικὸν καὶ τραγικὸν εἶδος.
Ὁ Θεατὴς ἐφορμᾶται καὶ πολιορκεῖται οὕτως εἰπεῖν
ὑπὸ διαφόρων καὶ ἀκαριαίων διαδοχικῶν ἐντυπώσεων·
τὰ διεγειρόμενα εἰς αὐτὸν αἰσθήματα διαποικίλλονται
ὑπὸ τῶν ἀλλεπαλλήλων μεταβολῶν τοῦ δρῶντος προ-
σώπου. Ὅτε μὲν ἀναφαίνεται ἡ μήτηρ εἰς ὄλην αὐτῆς
τὴν φιλοστοργίαν· ὅτε δὲ ἡ περιφρονηθεῖσα γυνὴ εἰς
πλήρη ἐκδικητικὴν μανίαν· ἄλλοτε ἀμφιρρέπει καὶ
διστάζει περὶ τὴν ἐκτέλεσιν, καὶ ἄλλοτε σταθερὰ καὶ
ἀτάραχος ἀποφασίζει νὰ ἐμπήξῃ διὰ τῶν χειρῶν της
τὸ φονικὸν ξίφος εἰς τὰ ἀπαλὰ στέρνα τῶν τέκνων

της· εἶναι Βάκχη ἥτις θρηνεῖ καὶ συνάμα μαίνεται.
Ἄλλ' εἶτε συγκινεῖται καὶ δακρύει, εἶτε ψυχρὰ καὶ
ἀπολιθωμένη κυττάζει τὸ ἔγκλημα, δὲν ἀπαρνεῖται
καὶ ἐντελῶς ἐκυτήν, διότι ἂν ἠδύνατο ἄλλως πῶς
νὰ κορέσῃ τὸ κατὰ τοῦ Ἰάσονος μῖσός της, ἤθελε
βεβαίως σώσει αὐτά. Τὸ μιᾶρόν τουτο πάθος κατε-
δέσπωσεν ἐπὶ τοσοῦτω τὴν ψυχὴν της, ὥστε ἐπὶ τέ-
λους ὑπερίσχυσεν εἰς αὐτὴν ἡ γυναικεία ἐκδίκησις ἀ-
πέναντι τῆς μητρικῆς φιλοστοργίας.

Ἡρὸς τοὺς τελευταίους λοιπὸν ἀποφθεγματικούς
λόγους τοῦ Παιδαγωγοῦ ἀπαντᾷ.

» Μηδ. Θέλω ὑποφέρει ταῦτα· ἀλλ' εἰσελθε εἰς
» τὸν οἶκον καὶ πρόσφερε εἰς τοὺς παῖδας ὅ,τι συ-
» νειθίζεις καθ' ἡμέραν. ὦ τέκνα, τέκνα, εἰς σᾶς
» πλέον ἀνήκει ἡ πόλις καὶ ὁ οἶκος (ἐννοεῖ τὸν ἄδην),
» εἰς τὸν ὁποῖον, ἀφοῦ ἐγκαταλείψετε ἐμὲ τὴν ἀθλι-
» αν, θέλετε πάντοτε κατοικεῖ ἐστερημένα μητρός.
» Ἐγὼ δὲ ἀπέρχομαι φυγὰς εἰς ἄλλην γῆν, χωρὶς
» νὰ δύναμαι ποτε νὰ σᾶς ὠφελήσω καὶ νὰ σᾶς ἰδῶ
» εὐδαίμονα, οὔτε νὰ κοσμήσω τὴν κλίνην, τὴν σύζυ-
» γον καὶ τοὺς γαμηλίους θαλάμους σας, καὶ νὰ σᾶς
» ὀδηγήσω εἰς αὐτοὺς μὲ ἀνημμένας λαμπάδας (α).
» ὦ τῆς ἀπονοίας μου ἡ τρισαθλία! Ματαίως λοι-
» πόν, ὦ τέκνα, σᾶς ἀνέθρεψα· ματαίως ἐμόχθησα
» καὶ κατεξάνθην ἀπὸ τοὺς πόνους καὶ τὰς δεινάς
» ἀλγηδόνας περὶ τὸν τοκετόν. Εἰς σᾶς ἡ δύσμοιρος

(α) Εἰς τοὺς ἀρχαίους αἱ μητέρες τῶν νεογνῶν, εἶ-
χον ἔθιμον νὰ συνοδεύωσι, προπορευόμεναι μετ' ἀνημμένης
λαμπάδος, τὴν νέμρην εἰς τὸν νεμρῶν θαλάμον. Οὕτω καὶ
εἰς τὰ Φοινίτικα λέγει ἡ Ἰοκάστη πρὸς τὸν Πολυδαίμον.

« Ἐγὼ δ' οὔτι σοι πρὸς ἀνήψα φῶς

» Νόμιμον ἐν γάμοις ὡς πρέπει μητρὶ μακαρία »

» εἶχον τὰς ἐλπίδας μου, ὅτι ἠθέλατε μὲ περιθάλπει
» κατὰ τὸ γῆρας, καὶ ὅτι ἀποθνήσκουσα, ἠθέλατε,
» κατὰ τὴν ἐπιθυμίαν τῶν ἀνθρώπων, καλῶς μὲ στο-
» λίσει μὲ τὰς ἰδίας σας χεῖρας. Ἰώρα πλέον ἀπωλέ-
» σθησαν αἱ γλυκεῖαι ἐλπίδες μου, διότι ἐστερημένη
» ἀπὸ σᾶς, θέλω διάγει βίον πικρὸν καὶ ὀλιθερόν.
» Σεῖς δὲ ἀφοῦ μεταβαίνετε εἰς ἄλλο εἶδος βίου
» (τὸν ἄδην), οὐδέποτε πλέον θέλετε ἰδῆ τὴν μη-
» τέρα σας. Φεῦ, φεῦ! Τί μὲ κυττάζετε, ὦ τέκνα ;
» Τί γελάτε τὸν ἔσχατον γέλωτα ; Αἰ, αἰ, τί νὰ
» κάμω ; Ἡ καρδία μου δὲν τολμᾷ. Γυναῖκες (ἀπο-
» τείνετε εἰς τὸν χορόν), μόλις εἶδον τὸ γλυκὺ
» βλέμμα τῶν τέκνων μου, δὲν δύναμαι πλέον ν' ἀν-
» θέξω. Εἰς τὸ κατευόδιον τὰ προαποφασισθέντα
» (δηλ. ὁ προσχεδιασθεὶς φόνος), θέλω φέρεи μα-
» ζῆ μου τοὺς παῖδάς μου. Διατί θέλουσα διὰ τῆς
» δυστυχίας των νὰ λυπήσω τὸν πατέρα των, νὰ
» προσκτῆσω οὔτω καὶ ἐγὼ διπλάσια κακά ; — Δὲν
» εἶναι ὀρθόν. Εἰς τὸ κατευόδιον λοιπὸν τὰ προαπο-
» φασισθέντα. Ἄλλὰ τί ἔπαθον (ἀναζωπυροῦται
» αἰφνης τὸ κατὰ τοῦ Ἰάσονος μῖσός της) ; Θέλω
» νὰ γίνω περίγελως καὶ νὰ ἀφήσω ἀζημίους τοὺς
» ἐχθρούς μου ; — Ἄς τολμήσωμεν. Ἄλλὰ καὶ ἐν
» τῇ κακίᾳ μου, ἄς τοὺς προπέμψω μὲ λόγους ἡπίους·
» ὑπάγετε, ὦ παῖδες, εἰς τὸν οἶκον· ἄς λάβῃ περὶ
» αὐτῶν φροντίδα, ὅστις δὲν θεωρεῖ θεμιτόν νὰ πα-
» ρίσταται εἰς τοιαύτας θυσίας (ἐννοεῖ τοὺς ἄλλους
» θεοὺς, κατ' ἐξαιρέσιν τοῦ Ἄρεως καὶ τῶν Ἐρινύ-
» ων, οὐδέποτε δυσαρσετουμένων εἰς τὰς ἀνθρωποκτο-
» νίας). Ἐγὼ ὁμως δὲν θέλω μολύνει τὴν χεῖρά μου
» (καὶ πάλιν ἐνταῦθα μεταμελεῖται.) Ἄ, ἄ ! μὴ λοι-
» πόν, ὦ θυμέ, μὴ πράξῃς σὺ τρῶτο, ἄφρησον αὐτά.

» ὦ ἄλλιε (πρὸς τὸν θυμὸν), σῶσον τὰ τέκνα μου
 » μακρὰν ἀπ' ἐδῶ ζῶντα με ἡμᾶς, θέλουν σὲ εὐφραί-
 » νει. Μὰ τοὺς ἐν τῷ ἄδῃ ὑπογείους ἀλάστορας (διὰ
 » τοῦ ὄρκου τούτου παραδίδεται πλέον ὀριστικῶς εἰς
 » τὸ πάθος τῆς καὶ παύουν οἱ ἐνδοιασμοί), δὲν θέλω
 » ἀφήσει αὐτὰ εἰς τὰς ὕβρεις τῶν ἐχθρῶν. Εἶναι ἄ-
 » νάγκη ἐξάπαντος νὰ ἀποθάνωσι, καὶ ἐπειδὴ τοῦ-
 » το πρέπει νὰ γίνῃ (εἶναι πεπρωμένον), ἄς φονεύ-
 » σωμεν ἡμεῖς αὐτὰ, αἵτινες τὰ ἐγεννήσαμεν. Ἔστω-
 » σαν δὲ πλέον ταῦτα ὡς ἀναπόφευκτα καὶ τετελε-
 » σμένα, καθὼς ἀπωλέσθη τῶρα, νομίζω, καὶ ἡ βα-
 » σίλις νύμφη ἐκ τοῦ στεφάνου καὶ τῶν πέπλων (τὰ
 » σταλέντα δῶρα). Ἄλλ' ἤδη μέλλω νὰ βαζίσω εἰς
 » ἀθλιεστάτην ὁδόν, καὶ εἰς ἐτι ἀθλιεστέραν θέλω
 » πέμψει καὶ τοὺς παῖδάς μου. Ἐπιθυμῶ ὁμως πάλιν
 » νὰ ὁμιλήσω εἰς αὐτούς. Δότε ᾧ τέκνα, ὅτε
 » εἰς τὴν μητέρα τὴν δεξιὰν χεῖρα, ἀσπασθῆτε αὐτήν.
 » ὦ φίλτατῃ χεῖρ, ᾧ φίλτατον εἰς ἐμὲ στόμα, ᾧ
 » μορφή καὶ πρόσωπον εὐγενῆς τέκνων· εἶθε νὰ εὐ-
 » δαιμονῆτε! ἀλλ' ἐκεῖ, διότι ἐνταῦθα ὁ πατήρ σας
 » σᾶς ἀρῆρσαι τὴν εὐδαιμονίαν (εἶναι δηλ. ὁ αἴτιος
 » τῆς συμφορᾶς σας). ὦ γλυκεῖα περίπτυξις, ᾧ
 » τρυφερὰ σᾶρξ καὶ ἠδίστη πνοή τέκνων, Ἄπέλθε-
 » τε· ἀπέλθετε! Δὲν ἀντέχω εἰς τὴν παρουσίαν σας·
 » νικῶμαι ὑπὸ τῶν δεινῶν. Καὶ ὁμως γνωρίζω ὅποια
 » θέλω τολμήσει κακὰ. Ἄλλ' ὁ θυμὸς, ὅστις εἶναι
 » αἴτιος μεγάλων δυστυχημάτων εἰς τοὺς ἀνθρώ-
 » πους, εἶναι καὶ ἰσχυρότερος ἀπὸ τὰς βουλήσεις
 » μου. »

Ὁ χορὸς μετὰ τὸν μονόλογον τοῦτον ἄδει μονο-
 στροφικῶς. Λαμβάνων ἀφορμὴν ἐκ τῶν λόγων τῆς
 Μηδείας καὶ τῆς τύχης τῶν τέκνων τῆς, φιλοσο-

φεῖ καὶ ἐπὶ τοῦ γυναικείου φύλου, καὶ ἐπὶ τῆς ἐπω-
 φελοῦς ἢ ἀνωφελοῦς ἐντεκνίας καὶ ἀτεκνίας τῶν
 ἀνθρώπων.

ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΚΑΙ ΤΕΛΟΣ ΤΗΣ ΠΡΟΣ ΧΑΙΡΕΦΩΝΤΑ

ΕΠΙΣΤΟΛΗΣ.

(Ἰδὲ Τεῦχος Ι' .)

Ἦρὴν ὁμως ἐξετάσωμεν τὴν πορείαν τῆς κυβερνή-
 σεως, ἄς εἰπωμεν ὀλίγα τινὰ περὶ τοῦ παλαιοῦ νομι-
 σματικοῦ συστήματος, τὸ ὅποιον ἀπεφάσισε νὰ καταρ-
 γήσῃ, καὶ ἤδη κατήργησε διὰ τῆς εἰσαγωγῆς τοῦ νέου.

Τὸ πρῶτον ἐν τῇ ἀναγεννηθείσῃ Ἑλλάδι κοπὴν
 νόμισμα, ὑπῆρξε τὸ περὶ τὰ 1828 τοῦ Κυβερνήτου
 I. Καποδιστρίου ἀργυροῦν καὶ χαλκοῦν, ἐξ ὧν τὸ μὲν
 ἀργυροῦν συνέκειτο ἐκ μόνου τοῦ φοί νι κ ο ς, ὀλί-
 γον τι ἐλαφρυτέρου τῆς δραχμῆς· τὸ δὲ χαλκοῦν ἀ-
 πηρτίζετο ἐκ λεπτῶν 20, 10, 5, καὶ 1. Ἀκολούθως
 εἰσήχθη τὸ ἐπὶ τῆς Ἀντιβασιλείας καὶ τοῦ Ὁθωνος
 διὰ τοῦ ἀπὸ 8 Φεβρουαρίου 1833 Δ. τὸ ὅποιον παρε-
 δέξατο ὡς βᾶσιν καὶ μονάδα τὴν δ ρ α χ μ ῆ ν. Ἡ ἀρ-
 γυρὰ αὕτη μονὰς, ἐξ ἧς ἐσχηματίζετο τὸ ἀργυροῦν
 Π εν τ ὀ δ ρ α χ μ ο ν, ὑποδιηρεῖτο κλασματικῶς εἰς
 ἡ μ ῖ δ ρ α χ μ ο ν καὶ τε τ α ρ τ η μ ὀ ρ ι ο ν, καὶ εἰς
 ἑκατὸν προσέτι χάλκινα μόρια ἢ κερμάτια, καλούμε-
 να λε π τ ᾶ, ἅτινα ἀπετέλουν τὴν ἀξίαν τῆς· τὰ κερ-
 μάτια ταῦτα συνέκειντο ἐκ διαφόρων χαλκίνων νομι-
 σμάτων ἀξίας 1, 2, 5, καὶ 10 λεπτῶν. Εἶχε δὲ τὸ
 σύστημα τοῦτο καὶ νομίσματα χρυσὰ ἐξ 20 καὶ 40
 δραχμῶν ἀξίας, ἐξ ὧν τὰ μὲν ἐκόπησαν περὶ τὸ

1833, τὰ δε περὶ τὸ 1852. Πλὴν ἐκτός τοῦ Ἑλληνικοῦ τούτου νομίσματος, ἦσαν κατὰ νόμον δεκτὰ εἰς κυκλοφορίαν καὶ εἰς ἀνάλογον διατίμησιν, ἐξαιρουμένων ἐν γένει τῶν Τουρκικῶν, καὶ ὅλα τὰ νομίσματα τῶν ἄλλων κρατῶν.

Τὸ Ἑλληνικὸν ὁμῶς νόμισμα ἐνεκα τῆς καλητέρας ἢ καθαρωτέρας αὐτοῦ ποιότητος, συλλεχθὲν ὑπὸ τῶν κερδοσκοπῶν ἐξέλειψε μετ' οὐ πολὺ, καὶ σπανίως πλέον ἀπηντάτο εἰς τὸ κράτος ἐπομένως αἱ συναλλαγὰὶ τῶν πολιτῶν, ὡς καὶ ὅλαι αἱ πράξεις τῆς κυβερνήσεως, ἐγίνοντο διὰ ξένων νομισμάτων, ἢ ποικιλία καὶ δυσαναλογία τῶν ὁποίων, ἐπροξέεινε εἰς τὸ κοινὸν οὐκ ὀλίγας ἀνωμαλίας καὶ μικρὰς ζητίας, αἵτινες ἐτι μᾶλλον ἐδεινώθησαν μετὰ τὴν Ἑνωσιν τῆς Ἐπτανήσου, διότι προστεθὲν καὶ τὸ νόμισμα ταύτης καὶ δυσαναλόγως τιμηθὲν, ἄλλως μὲν παρεδέχετο ὑπὸ τῆς κυβερνήσεως, καὶ ἄλλως ἀντηλλάσσεται εἰς τὴν ἀγορὰν, καθότι δὲν ἐκανόνιζεν ἡ διατίμησις τὰς καθημερινὰς πράξεις, ἀλλ' ἡ αὐθαιρέσια καὶ οἱ ὑπολογισμοὶ τῶν κερδοσκοπῶν, τοὺς ὁποίους καὶ ἡ ἀρμοδία Ἀρχὴ ἄφινεν ἀνενοχλήτους νὰ παραβιάζωσι τὸν νόμον. Ἡμεῖς δυστυχῶς ἔχομεν εἰς ὅλα νόμους, καὶ ἴσως πλεονάζομεν, ἀλλ' εὐτυχῶς οὐδένα σχεδὸν ποτε ἐφαρμόζομεν. Τοιοῦτον ἦτον ἐν κεφαλαίῳ τὸ παλαιὸν σύστημα.

Τούτου λοιπὸν τὴν ἀνώμαλον καὶ χαστικὴν οὕτως εἰπεῖν φύσιν, θέλουσα, φαίνεται, ἡ κυβέρνησις εἰς ἑτέραν κανονικωτέραν καὶ στερεωτέραν νὰ μεταπλάσῃ, ἀπεράσισε νὰ εἰσαγάγῃ τὸ νέον σύστημα. Ἄς ἕδωμεν δὲ τίνα προηγουμένως ἔλαβε μέτρα, ἅτινα καθ' ἡμᾶς ὄφειλον νὰ εἰσαχθῶσι καὶ διὰ νόμου, καὶ οὐχὲ διὰ Β. Διατάγματος.

Αὕτῃ ἐδήλωσε μὲν τὴν περὶ τοῦ νέου συστήματος πρόθεσίν τῆς, ἀνεκήρυξε καὶ τὴν ἐποχὴν τῆς ἐφαρμογῆς του, τὴν ὁμῶς καὶ πάλιν ἀνέβαλε· πλὴν οὐδεμίαν ἔλαβε πρόνοιαν, ὅπως μετριάσῃ τοὺς ἀλλοτρίων, ὡς προὑπεδείξαμεν, τὰς ἐπιζημίους συνεπειάς, ὅσας ἐμελλοῦν νὰ ὑποστῶσιν οἱ κάτοχοι ἀλλοτρίων νομισμάτων, διάτι ἂν καὶ ἐπροειδοποίησεν ὅτι ἀπὸ τίνος χρόνου μέχρι τῆς εἰσαγωγῆς τῶν νέων νομισμάτων, ἀντήλλασσε τὰ παλαιὰ καὶ ἀλλότρια μέ τινα αὐθαίρετον ἔκπτωσιν, ἐπὶ τῇ βάσει τῆς ὁποίας ἐδέχεται ἔκ τοτε καὶ ἔκαμνε τὰς πληρωμὰς τῆς, ἐκτὸς πρὸς 5 καὶ 80 τὸ Ἰσπανικὸν ἢ Μεξικανικὸν τάλληρον ἀντὶ 6 δραχμῶν κατὰ τὴν διατίμησιν, δὲν ἐπρομήθευσεν ὁμῶς καὶ πραγματικῶς τὰ ταμεῖά τῆς ἐκ τῶν ἀπαιτουμένων μέσων πρὸς τὴν βεβαίαν καὶ εὐκόλον ἀνταλλαγὴν.

Πρώτῃ δὲ ἐκ τῶν προνοητικῶν ταύτων μέτρων τῆς κυβερνήσεως, προκύψασα εἰς τοὺς πολίτας ἐπιζήμιος συνέπεια ἦτον, ὅτι ἐπλήρονον αὐτὴν (καὶ οἱ ὀφειλέται τῆς κυβερνήσεως εἶναι πάντοτε περισσότεροι) ὡς τοκογλύφον μὲ ὑποπετιμημένα παρὰ τῆς ἰδίας νομίσματα, ἅτινα ἐκεῖνοι ἠγόραζον ὑπερτετιμημένα εἰς τὴν ἀγορὰν, διότι εἰς ταύτην ἴσχυεν ἡ αὐθαίρετος τιμὴ τῶν κερδοσκοπῶν, ἡ ἐκείνη ἦν ἀνέκαθεν εἶχε προσδιορίσει τὸ μνησθὲν Διάταγμα εἰς τὰ ξένα νομίσματα.

Δευτέρα συνέπεια ἦτον ἡ ἀνισχυρότης τῆς κυβερνήσεως τοῦ νὰ ἱκανοποιήσῃ τὰς ἀπαιτήσεις, ὅσων προσέφερον εἰς ἀντάλλαγμα τὰ κατηραμένα πλέον νομίσματα, καὶ ἡ ἀνάγκη τῆς προσφυγῆς αὐτῶν εἰς τοκογλύφους καὶ Τραπεζίτας, οἵτινες οὐδένα πλέον φραγμὸν ἔθετον εἰς τὰς ὑποτιμήσεις των ἠγόραζον

τὰ μικρὰ νομίσματα, ἢ ἀργυρὰ κλάσματα εἰς εὐτελεστάτην τιμὴν, λ. χ. τὸ καλούμενον ἑξάρι ἢ ἑξόβολον ἀξίας πρότερον 36 λεπτῶν, ἠγόραζον ἀντὶ 20 καὶ 18, — τὴν Αὐστριακὴν σφάρι καὶ ἀξίας πρότερον 95 λεπτῶν, ἀντὶ 45 ἢ 40 καὶ οὕτω καθ' ἑξῆς.

Τρίτη τέλος ἦτον, ὅτι ἐπεβαρύνοντο μᾶλλον καὶ ἐπτώχευον αἱ κατώτεραι καὶ ἐργατικαὶ τάξεις τῆς κοινωνίας, αἵτινες πάντοτε δυστυχῶς εἶναι καὶ καθ' ὅλα αἱ μᾶλλον φορολογούμεναι, διότι αἱ ἀνώτεραι καὶ εὐποροὶ οὐτε ἀποταμιεύουν ἐκ τῶν ὑστερημάτων, οὔτε δοκιμάζουν ἐπισθητὴν ἐλάττωσιν εἰς τὰς προσόδους των ἐκ τῶν πρὸς τὴν κυβέρνησιν πληρωμάτων των, οὔτε ἔχουν ἀνάγκην ν' ἀνταλλάξωσι τὸ χρηματικόν των. Δὲν λέγομεν ὅμως ὅτι αὐταὶ ἔμενον παντάπασιν ἀλώβητοι, ἀλλ' ὅτι ἀναλόγως ἐδοκίμαζον ἤττονας ζημίας.

Ἐνεκα δὲ τῶν συνεπειῶν τούτων πολλοὶ ἐπλαγίαζον, κατὰ τὸ δὴ λεγόμενον, μὲ πλήρη καὶ ἠγείροντο μὲ κενὰ βαλάντια, ἕτεροι δὲ κατὰ τὰς παραμονὰς καὶ τὰς πρώτας ἡμέρας τῆς εἰσαγωγῆς τῶν νέων νομισμάτων, ἐζήτουν μὲ τὰ παλαιὰ καὶ δὲν εὕρισκον ν' ἀγοράσωσιν ἄρτον, ἐκτὸς ἂν τὰ παρεχώρουν μὲ ἐκπτώσιν 50 ἢ 60 τοῖς ἑκατόν. Ἐτέροι τέλος ὡς ἀπεγνωσμένοι ἐβλασφήμουν καὶ ἔθνος, καὶ βασιλείαν, καὶ Ἐνωσιν, καὶ τὰ πάντα. Οὗτοι λησμονοῦντες ἢ ἀγνοοῦντες τοὺς ἐνόχους καὶ αἰτίους τῶν δεινῶν των, ἀναθεμάτιζον τοὺς ἀθώους. Ἰδοὺ ἔνεκα τῶν κερδοσκοπικῶν καὶ κακῶν, ἢ ἔστω καὶ ἀπερισκέπτων μέτρων τῆς εἰς τίνα ἀκμὴν ὤθησε τοὺς ἀνθρώπους ἡ κυβέρνησις, καὶ ἔπειτα ἀπαιτοῦσε καὶ ὑπὲρ αὐτῆς νὰ συμπαθῶσι, καὶ τὴν μεταπολίτευσιν νὰ ἐκθειάζωσι.

Τὸ λυπηρότερον ὅμως πάντων καὶ πρὸς πᾶσαν ἔντιμον συνειδήσιν δυσθαρβρυντικώτερον ἦτον, ὅτι καὶ αὐτὴ ἡ ἰδία κυβέρνησις (καὶ τοῦτο λέγομεν μὲ ἄκραν τῆς ψυχῆς μας θλίψιν), εἴτε καθ' ἑξῆς, εἴτε κυριευθεῖσα ἐπὶ τέλους ὑπὸ κερδολιχνείας, ἀνέλαβε ποβήρσις ὑπὸ ἀπατηλὴν προσωπίδα, τὸ ἔργον οὕτως εἰπεῖν, τοῦ αἰσχροῦ καὶ πνίκτου τοκογλύφου, ἢ μᾶλλον τοῦ κλέπτου καὶ ἀρπαγος, διότι μετὰ τὴν λήξιν τῆς προθεσμίας μέχρι τῆς ὁποίας ἐδέχετο τὰ ξένα νομίσματα (τὰ Ἰσπανικὰ, τὰς βρεγγίνας κ.τ.λ.) μὲ ὑποτίμησιν 20 λεπτῶν ἕκαστον, διέταξε τὴν ὑστεραίαν δι' ἐγκυκλίου τῆς τὰ Ταμεῖα τοῦ κράτους, νὰ ἀνταλλάσσωσι τὰ αὐτὰ νομίσματα μὲ ὑποτίμησιν 80 λεπτῶν, ἅτινα αὐτὴ κατὰ συνέπειαν προηγουμένης συμβάσεως, ἐπῶλει μὲ τὴν προτέραν ὑποτίμησιν τῶν 20 λεπτῶν εἰς τὰς Τραπεζὰς Ἐθνικὴν καὶ Ἰονικὴν, αἵτινες πάλιν ὤφειλον νὰ τὰ ἐπιστρέψωσιν εἰς αὐτὴν κατὰ τοὺς ὅρους τῆς συμβάσεως, εἰς ἰσάξια νομίσματα τοῦ νέου συστήματος.

Πῶς; Ἄπο μιᾶς εἰς ἄλλην ἡμέραν ἐπῆλθε τόση κατάπτωσις εἰς τὰ ξένα νομίσματα; Ἄν τὸ Ἰσπανικὸν δίστηλον ἐτιμᾶτο τὴν προτεραίαν ἀντὶ δραχμῶν 5 καὶ λεπτῶν 80, καὶ ἡ βρεγγίνα ἀντὶ δραχμῶν 5 καὶ λεπτῶν 60, διατὶ τὴν ὑστεραίαν ὑπετιμῆθησαν κατὰ ἕτερα 60 λεπτά ἕκαστον; Καὶ ἂν ἡ κυβερνησις τὰ ἠγόραζεν εἰς τόσον εὐτελεῆ τιμὴν ἀπὸ τοὺς κατόχους, διατὶ αἱ Τράπεζαι τὰ ἠγόραζον ἐξ αὐτῆς εἰς ἀνώτεραν, ἐνῶ ὤφειλον, ἐπιστρέφουσαι αὐτὰ εἰς νέον νόμισμα, νὰ ὑποστῶσι καὶ τὴν δαπάνην τῆς μετακομίσεως καὶ μετασκευῆς; — Ἄν τῶνόντι, ὡς διεφημίσθη, ἀνεκαλύφθη πλημμύρα ἀργυρίου, καὶ ἡ φήμη αὕτη δὲν ἦτο ἐπινόημα πολιτικόν καὶ τραπεζιτι-

κόν πρὸς εὐκολωτέραν ἀλώσιν καὶ ἀθέμιτον φορολογίαν τῶν λαῶν, ἔπρεπε νὰ ἐπενέγκῃ τὴν αὐτὴν ἀνεξαιρέτως εἰς ὅλους ἐπίδρασιν, ἐπομένως ἂν διὰ τὴν κοινωνίαν, ἔνεκα αὐτῆς τῆς πλημμύρας τοῦ μετάλλου, ἐξέπεσε τὸ τάλληρον κατὰ 80 λεπτά, ἔπρεπε νὰ ἐκπέσῃ ἐπίσης καὶ διὰ τὴν κυβερνήσιν καὶ διὰ τὰς Τραπεζάς, καὶ ἐν τῇ ἀνταλλαγῇ νὰ ὑπολογιζῆται μόνῃ ἢ ἀπαιτουμένη διὰ τὴν μετακόμισιν καὶ μεταπλασιν δαπάνη, καὶ οὐχὶ νὰ ἀγοράζηται εἰς κατωτέραν ἀξίαν παρ' ἐκείνης, καὶ νὰ πωλῆται εἰς ἀνωτέραν πρὸς ταύτας.

Δὲν εἶναι λοιπὸν πασιφανές, ὅτι διὰ τοιούτων ἀγορῶν καὶ πωλήσεων ἢ ἀνταλλαγῶν, διεπράττετο μὴ αὐτόχρημα ἄρπαγὴ καὶ κλοπὴ τῆς περιουσίας τῶν ἀσθενεστέρων ὑπὸ τῶν ἰσχυροτέρων. Καὶ ἂν ἡ κυβερνήσις, ἣτις ὀφείλει νὰ ᾔσῃ ὁ ἀγροπνός καὶ ἀφιλοκερδῆς φρουρός, καὶ ὁ πιστός καὶ τίμιος ἐγγυητὴς τῶν συμφερόντων τῶν πολιτῶν, τοιαῦτα ἐπραττε καὶ ἐθχυματούργει, τί νὰ εἴπῃ τις διὰ τὰς Τραπεζάς καὶ τοὺς ἰδιώτας, οἵτινες ἐμιμοῦντο τὸ παράδειγμα τῆς Οὐδέης βεβαίως δύναται νὰ καταδικάσῃ δικαίως τούτους, χωρὶς πρῶτον νὰ καταδικάσῃ ἐκείνην.

Κατὰ τοὺς παναρχαίους ἡρωϊκούς χρόνους τὸ ἔργον τῆς ληστείας καὶ πειρατείας, προσεπόριζεν εἰς τοὺς μετεροχομένους αὐτό, ἐκτός τῶν ἀσφαλῶν λαφύρων, καὶ μεγάλην τιμὴν καὶ φήμην, ὡς συνοδευόμενον μετὰ τόλμης καὶ ὑπερόχου ἀνδρείας, πλὴν σήμερον ἐνῶ διαπράττεται μετὰ δόλου καὶ ἀνανδρίας, προσκομίζει καὶ ἀβέβαια κούρση, καὶ ἐπὶ τινὰ τοῦλάχιστον χρόνον δυσφημίαν καὶ σισχύνην, ἂν καὶ μετὰ ταῦτα λησμονῆται, καὶ ἀποφέρῃ συνήθως προσιθασμούς, ὀφειλομένους εἰς μόνην τὴν ἠθικὴν ἀξίαν καὶ

ἠρετήν, τούτου ἔνεκα ἴσως καὶ γενικῶς καὶ ἀνευθροιάτως ἐπαγγέλλεται εἴτε κρυφίως, εἴτε ἀναφανδὸν μετ' ἀπάτης.

« Αἱ κυβερνήσεις, αἵτινες, ὡς ἄριστα παρατηρεῖ » καὶ ὁ Χεννέν (Hennin) εἰς τὸ « Περὶ ἀρχαίας Νομισματολογίας Ἐγχειρίδιόν του, » παραδέχονται » μεταβολὰς εἰς τὰ κυκλοφοροῦντα νομίσματα, καὶ » ἐπιτρέπουν εἴτε εἰς ἑαυτάς, εἴτε εἰς ἐτέρους τοιαύτας ἀδίκους καὶ ἀτόπους πράξεις, χάνουν πολὺ » πλέον ἀφ' ὅ,τι κερδίζουσι, διότι ἀντὶ μικρᾶς καὶ » προσκαίρου ἀπολαύσεως, χάνουν καὶ ὑπόληψιν καὶ » ἐμπιστοσύνην, καὶ ἀνατρέπουσαι ἐνταύτῳ τὰς κοινωνικὰς συναλλαγὰς, εἰσάγουσι καὶ τὴν γενικὴν » ἀναστάτῳσιν. » Ἄφοῦ κατὰ τὸν Ἡρόδοτον (Βιβ. Α'. κεφ. 94.) ὑπὸ πρῶτων τῶν Λυδῶν ἐφευρέθη τὸ νόμισμα, πρῶτος ὁ τύραννος τῆς Σάμου Πολυκράτης παρεποίησεν αὐτό, οὐχὶ ὁμως πρὸς βλάβην τῶν ὑπηκόων του, ἀλλὰ πρὸς ἀπάτην τῶν Λακεδαιμονίων, ὅπως ἀπαλλαγθῇ ἐξ αὐτῶν. « Λέγεται Πολυκράτης » ἐπιχώριον νόμισμα κόψαντα πολλὸν μόλυβδον, καὶ » ταχρυσώσαντα δοῦναί σφι (τοῖς Λακεδαιμονίοις), » τοὺς δὲ δεξαμένους οὕτω δη ἀπαλλάσσεσθαι (Β. » Γ'. κ. 55.) ». Ἀκολούθως δὲ παρεποίησαν αὐτό καὶ τινες ἐκ τῶν Ῥωμαίων αὐτοκρατόρων λόγῳ κερδοσκοπίας καὶ ἄρπαγῆς. Ὁ μὲν Καρακάλλας καὶ Νικηφόρος ὁ Φωκᾶς κατὰ τὸ ἡμῖσι, ὁ δὲ Ἀλέξανδρος Σευήρος κατὰ τὰ δύο τρίτα, καὶ ὁ Γαλλῆνος σχεδὸν καθ' ὀλοκληρίαν, διότι κατεσκεύασεν αὐτό ἐξ ἀπλοῦ χαλκοῦ ἢ ἡργυρωμένου (Μοντεσικιώ). Τούτους φαίνεται, δι' ἄλλου τρόπου καὶ εὐλογοφανεστέρου προσήματος, ἐξήλευσαν καὶ ἠθέλησαν νὰ μιμηθῶσι καὶ οἱ ἡμέτεροι διοικηταί.

Πλὴν πῶς ἤθελέ τις χαρακτηρίσει καταλλήλως τοιοῦτους Ἄρχοντας ἢ κεραλαιούχους οὐτωπῶς, εἴτε πρὸς ἀλλοτρίους, εἴτε πρὸς τὴν κοινωνίαν πολιτευομένους; — Ἀφίνω σέ, φίλε Χαιρεφῶν, νὰ δώσης εἰς αὐτοὺς τὸν ἀνήκοντα χαρακτηρισμόν. Ἐγὼ δὲ θέλω σοὶ ἀναφέρει μόνον, ὅτι τόσος ἦτον εἰς ἀπασάν τὴν ἡμετέραν Ἐπικράτειαν, καὶ ἰδίως εἰς τὴν εὐποροῦσαν Ἑπτάνησον, ὁ πανικὸς φόβος, ὅστις ἐκυρίευσεν τὰς ψυχὰς τῶν ἀπλουστέρων, καὶ ἰδίως τῶν χωρικῶν, ὥστε τοὺς ὠθοῦσε νὰ τρέχωσιν ἀγέληδόν εἰς τὰ Ταμεία, καὶ νὰ θεωρῶσι πολλοὶ τὴν ὑπὸ τὸ πρόσχημα διευκολύνσεως διαπραττομένην κλοπὴν καὶ ἀρπαγὴν τῶν κόπων καὶ τῶν ἰδρώτων τῶν, ὡς μέγα εὐεργέτημα, τὸ ὁποῖον τοὺς ἐξησφάλιζε δῆθεν μέρος τοῦλάχιστον τῆς μικρᾶς καὶ ἰσχνῆς περιουσίας τῶν.

Ἡ ἰσχυρὰ ἐπίδρασις αὐτοῦ τοῦ φόβου, ἐματαίωσε καὶ πᾶσαν προσπάθειαν πρὸς μετᾶπεισιν τῶν ἀνθρώπων καὶ διαφώτισιν αὐτῶν, ὅτι ἡ σκανδαλώδης ἐκείνη πλάνη ἦτο μεταδατικὴ, καὶ ὅτι τὸ ἀφωρισμένον δι' αὐτοὺς καὶ εὐλογημένον διὰ τοὺς ἀρκαγας ἀργύριον, ἤθελε μετ' οὐ πολὺ, ἂν οὐχὶ ἐντελῶς ἀναλάβῃ τὴν προτέραν τιμὴν ἢ ἐπανέλθῃ πάλιν εἰς κυκλοφορίαν ἐν τῇ ἀγορᾷ, διατηρεῖ τοῦλάχιστον πάντοτε τὴν ἀξίαν, ἦν καὶ οἱ κερδοσκόποι τοῦ ἀπέδιδον, διότι ὡς ἔλασμα δὲν ἦτο κατωτέρας ποιότητος καὶ ἀξίας, ἀπὸ τὸ ἔλασμα τοῦ νέου νομίσματος, μάλιστα ἦτον ἴσως καὶ ἀνωτέρας.

Ἄλλ' ἴσως μὲ εἶπῃς, ὅτι καὶ ἀλλαγῶν κατὰ μᾶλλον ἢ ἦττον συνέβησαν καὶ συμβαίνουν, κατ' ἐξοχὴν εἰς τὰς ἡμέρας μας, παρομοίου καὶ ἐτέρου εἶδους καταχρήσεις, ἐξ ὧν οἱ λαοὶ δυστυχῶς ἄλλοτε μὲν ἀμείλονται καὶ κείρονται ἀπλῶς, ἄλλοτε δὲ ἀφαιμάτ-

τονται καὶ ἐκδέρονται σκληρῶς. Δὲν ἀντιτείνω, ὅτι καὶ εἰς ἄλλας χώρας ἐγκαυχωμένας μάλιστα ἐπὶ ἀνωτέρα σοφία καὶ πολιτισμῶ, ἐπιπολάζουσι ἴσως καὶ πλειότερον, οὐ μόνον τὰ ἰδιωτικὰ, ἀλλὰ καὶ τὰ ἐπίσημα ἐγκλήματα. Ἐνεκα δὲ ἴσως αὐτῶν τῶν συνεχῶν ἀθεμιτουργιῶν τῶν κυβερνήσεων, ἀγανακτήσας καὶ ὁ ἄλλως διάσημος Ἄγγλος Γουδουῖνος, ἐξέφρασεν εἰς τὸ περὶ Πολιτικῆς Δικαιοσύνης σύγγραμμά του τὴν παραδοξολογίαν, ὅτι αἱ κυβερνήσεις εἶναι εἰς τὰς κοινωνίας ἀναγκαῖον κακόν, ἦν ὁμοῦς ἀνεσκεύασε θριαμβευτικῶς εἰς τὰ φιλοσοφικὰ αὐτοῦ Ἀνάμικτα ὁ κριτικώτατος καὶ φίλος τῆς ἐλευθερίας Βενιαμῖνος Κωνστάν.

Μ' ὅλα ταῦτα ἐγὼ ἐπεθύμουν, ὥστε ἡ ἡμετέρα κυβέρνησις, οὔτε οἴκοθεν νὰ πράττῃ, οὔτε νὰ μιμηταὶ ἀλλοτρίας καταχρήσεις, αἰτίας οὔτε τὴν δικαιολογοῦν, οὔτε νομιμοποιῶν τὰς ἰδικὰς τῆς. Αὕτῃ ἀπεναντίας ὤφειλεν, ὅπως ἀκαλλάττηται καὶ τῆς μομφῆς καὶ τοῦ παραδόξου χαρακτηρισμοῦ τοῦ Ἄγγλου Συγγραφέως, οὐ μόνον νὰ ἦναι ἀγαθοπροαίρετος, ἀλλὰ νὰ μιμηταὶ καὶ τὰ καλὰ παραδείγματα τῶν ἀλλοτρίων, διότι δὲν ἔπρεπε σὺν τοῖς ἄλλοις, οὔτε πρέπει νὰ ἀγνοῇ, ὅτι ἂν οἱ ἀλλότριοι πλοῦστοι καὶ ἰσχυροὶ, ἔνεκα τοῦ πλοῦτου καὶ τῆς ἰσχύος τῶν, δύνανται νὰ πράττωσιν ἀναρκετῶν καὶ ἀτιμωρῆτως τὸ κακούργημα, δὲν τὸ ἐνέχονται ὁμοῦς καὶ εἰς τοὺς πτωχοὺς καὶ ἀδυνάτους, καὶ ἰδίως τοὺς ἀρτισυστάτους καὶ κηδεμονευομένους λαοὺς. Τὰ ἀσάμαντα τούτων ἀποπήματα, ὡς καὶ αἱ ἀπλᾶι παρεκτροπαὶ ἢ ἀθεμιτουργίαι τῶν κυβερνήσεών των, εἶναι λόγοι ἀποχρῶντες οὐ μόνον πρὸς ἀπείρους μομφὰς καὶ ἐπιθέσεις, ἀλλ' ἐστ' ὅτι καὶ πρὸς βαρυτάτας

ποινας, ἂν οὐχὶ καὶ ἀπώλειαν πολιτικοῦ βίου καὶ ἐλευθερίας. Αἱ κυβερνήσεις των μικρῶν κρατῶν, ἀφείλουν νὰ ᾔναι Ἀριστεῖσαι καὶ Κάτωτες εἰς τὰς πράξεις, καὶ Περικλεῖς καὶ Κικέρωνες εἰς τοὺς λόγους.

Πλὴν ἂς παρατηρήσωμεν ἤδη διὰ βραχέων καὶ τὸ νέον σύστημα τῆς κυβερνήσεως, τὸν τρόπον τῆς εἰσαγωγῆς του, καὶ τὴν μονιμότητα τῆς ἀξίας του. Εἶπομεν ὅτι ἡ κυβέρνησις ἀπεράσισε νὰ συμμορφωθῇ ἐντελῶς μὲ τὸ Γαλλικόν σύστημα, ἂν οὐχὶ ἀπὸ τοῦδε πολιτικῶς, τοῦλάχιστον νομισματικῶς, ἐπομένως παρεδέξατο τὴν μονάδα καὶ βᾶσιν τούτου, ἧτις εἶναι τὸ φράγκον, μὲ μόνην τὴν διαφοράν τῆς εἰκόνας, τῶν παρασῆμων καὶ τοῦ ὀνόματος, διότι ἡ ἀργυρὰ Ἑλληνικὴ μόνος, φέρουσα τῆς ἰδίας Ἐπικρατείας τὰ σημεῖα, καλεῖται δραχμὴ· τὰ δὲ ἀποτελοῦντα τὴν ἀξίαν τῆς ἑκατὸν χάλκινια μόρια ὀνομάζονται λεπτά, ἐνῶ τὰ τοῦ Γαλλικοῦ φράγκου καλοῦνται ἑκατοστά.

Ἡ δραχμὴ, ἐξ ἧς ἐσχηματίσθη καὶ Δίδραχμον καὶ Πεντόδραχμον, ὡς τὸ Γαλλικόν Πεντόφραγκον, ὑποδιαιρεῖται κλασματικῶς εἰς ἡμίδραχμον καὶ πεμπτημόριον δραχμῆς τὰ δὲ ἑκατὸν λεπτά συναπορτίζονται ἐκ χαλκίνων νομισμάτων, ἀξίας 1, 2, 5, καὶ 10 λεπτῶν. Ὡστε τὸ νέον σύστημα κατ' ἄλλο δὲν διαφέρει τοῦ παλαιοῦ, εἰμὴ καθόσον υἰοθέτησεν ὡς βᾶσιν αὐτοῦ τὴν Γαλλικὴν μονάδα, ὅθεν καὶ τὰ κλάσματα αὐτοῦ, ὡς καὶ τὰ συντιθέμενα ἐκ τῆς ἰδίας μονάδος ἀργυρὰ, καὶ τὰ ἐπὶ τῆ βᾶσει αὐτῆς ἐκτυπούμενα χρυσὰ νομίσματα, εἶναι ἢ πρέπει τοῦλάχιστον νὰ ᾔναι, καθ' ὅλα ὁμοίομορφα καὶ ἰσότητά των γαλλικῶν, ὡς τοιαῦτα εἶναι καὶ εἰς

τὰ λοιπὰ κράτη, ἅτινα παρεδέξαντο τὴν αὐτὴν βᾶσιν. Τοιοῦτον εἶναι τὸ νέον σύστημα, τὸ ὁποῖον ἐξωστράκισε καὶ ὅλα τὰ ξένα νομίσματα.

Κατὰ τίνα δὲ τρόπον εἰσῆγαγεν αὐτὸ ἡ ἡμετέρα κυβέρνησις; Καὶ ἐπὶ πόσον χρόνον κατεβασανίζετο ἡ κοινωρία ἐκ τῆς ἐγκυμοσύνης του; — Ἡ μὲν κυβέρνησις ἠκολούθησεν ἐν τῇ ἐφαρμογῇ του μέθοδον ἰδιογενῆ, καὶ ὅλως ἀντίστροφον τῆς ὀρθῆς λογικῆς καὶ τοῦ κοινοῦ συμφέροντος, διότι ἀντὶ νὰ εἰσαγάγῃ ταύτοχρόνως καὶ ὁλοσχερῶς ἅπαντα τὰ ἄργυρὰ καὶ χάλκινια νομίσματα, τοσοῦτον ἀναγκαῖα πρὸς τὴν ταχεῖαν τακτοποίησιν τῆς ἀγορᾶς, καὶ τὴν ἀσφάλειαν τῶν συναλλαγῶν, ἢ τοῦλάχιστον νὰ κάμῃ ἐναρξιν ἐκ τῆς μονάδος καὶ τῶν κλασμάτων αὐτῆς, εἰσῆγαγεν ἀπεναντίας πρῶτον τὰ χάλκινια μόνον κλάσματα ἢ κεράμια, καὶ μετὰ ἱκανὴν πᾶροδον χρόνου καὶ ἐκ διαλειμμάτων, ἐξέδωκε τὴν μονάδα ἢ δραχμὴν καὶ τὸ Πεντόδραχμον. Ἡ δὲ κοινωρία κατεβασανίζετο δι' αὐτὸν τὸν ἀργυροχάλκινον τοκετὸν ἐπὶ ὀλόκληρον ἑπταετίαν, ὡς ὅτε ἠγωνίζετο περὶ τῆς ἀνακτήσεως τῆς ἐθνικῆς καὶ ἀνεκτιμήτου αὐτῆς ἐλευθερίας, διότι τὰ μὲν χάλκινια νομίσματα εἰσῆχθησαν περὶ τὸ ἔτος 1869, ἡ δραχμὴ περὶ τὸ 1874, καὶ τὸ πεντόδραχμον περὶ τὸ 1876.

Ἀλλὰ καίτοι λίαν ἀνωμάλως καὶ ἀνομοιομόρφως εἰσῆχθη τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος σύστημα, εἶναι τοῦλάχιστον μόνιμον καὶ σθερεὸν ἐν τῇ ἀξίᾳ του ὡς τὸ γαλλικόν, τοῦ ὁποῖου εἶναι ὁμοίωμα; Δὲν περιμένει ἡ κοινωρία ἐτέραν μεταβολὴν καὶ ζημίαν; — Πολλοὺ γε καὶ δεῖ. Ἡ δραχμὴ ἧτις εἶναι τὸ πανομοιότυπον τοῦ γαλλικοῦ φράγκου, καὶ φέρει ἐπ' αὐτῆς ἐγγαγραμμένην τὴν ἀξίαν τῆς, ἀνταλλάσσεται εἰς τὴν κυ-

κλοφορίαν καὶ δίδεται καὶ λαμβάνεται ὑπὸ τῆς κυβερνήσεως ἀντὶ λεπτῶν 112. Πόθεν ἡ διαφορὰ καὶ ἀντιθεσις αὕτη μεταξὺ τῆς ἐκτυπώσεως καὶ τῆς κυκλοφορίας: — Ἐκ τῆς συγχίσεως τοῦ ὀνόματος μετὰ τοῦ πράγματος, διότι ἡ ἰσότιμος μὲ τὸ γαλλικὸν φράγκον νέα δραχμὴ, παραλληλισθεῖσα πρὸς τὴν παλαιάν (ἐπὶ Ὀθωνος), αὔσαν κατωτέραν τοῦ φράγκου κατὰ 11 λεπτὰ, ἐκυκλοφόρησεν ὡς παλαιὰ μὲ τὴν ἀξίαν τούτου καὶ τὴν προσθήκην ἑνὸς εἰσέτι λεπτοῦ.

Ἦλθην ὁ ὑπολογισμὸς οὗτος τῆς νομισματολογικῆς τινων περινοίας, ἀν δὲν ὑπέκρυπτε νέαν ἐν τῷ μέλλοντι ἀρπαγὴν, εἶναι προδήλως λίαν λελανθασμένος, διότι τὸ φράγκον ἀντηλλάσσεται μὲν κατὰ τὸ παλαιὸν σύστημα ἀντὶ 111 λεπτῶν, ἀλλ' ἐξ ἐκείνων τῶν λεπτῶν, τὰ ὁποῖα δὲν ἦσαν εἰς ἀναλογίαν μὲ τὰ ἑκατοστὰ τοῦ φράγκου, οὐχὶ ὅμως καὶ ἐκ τῶν νέων, αἵτινα εἶναι καὶ πρέπει νὰ ἦναι εἰς ἐντελεστάτην ἀναλογίαν, ἀλλως ἢ τὸ Ἰταλικὸν φράγκον εἶναι κίβδηλον, ἢ ἡ νέα δραχμὴ δὲν εἶναι φράγκον, ἢ τὰ νέα λεπτὰ δὲν εἶναι ἑκατοστὰ, ἢ τὸ ἀνακηρυχθὲν ὁμοιόμορφον δὲν ὑπάρχει. Ἄλλ' ἀν ἡ κεινωρία παρεσύρθη εἰς τὴν πλάνην, ἢ κυβέρντησις, εἰς σιλικρινῶς ἐπολιτεύετο, ὤφειλε νὰ μὴν ἀπατηθῆ, ἀλλὰ νὰ τηρήσῃ σταθερὰν τὴν παρ' αὐτῆς ἐγγαρηχθεῖσαν ἐπὶ τῶν νομισμάτων ἀξίαν, καὶ νὰ καταβιβάσῃ ἐκείνην τῆς Ὀθωνείου δραχμῆς, διότι τότε καὶ ἡ κοινωρία ἤθελε ἐκοῦσα ἀκουσα συμμορφωθῆ, καθότι συνεμορφουτο μὲ τὸ ὀρθὸν καὶ τὸ ἀληθὲς αὐτῆς συμφέρον. Ὅτι ὅμως δὲν ἐπραξέ μέχρι τοῦδε, θ' ἀναγκασθῆ βεβαίως τάχιον ἢ βράδιον νὰ τὸ πράξῃ καὶ αὕτη μὲν νὰ μεταβάλλῃ αὐτῶ τὴν ὑστεραίαν, ὅ,τι παρεδέξατο τὴν προτεραίαν,

ἢ δὲ κοινωρία νὰ πωλήσῃ ἐκ νέου ἀντὶ ὀκατῶν λεπτῶν, ὅ,τι ἠγόρασεν ἀντὶ 112. (α)

Ἐν τούτοις μεχρῖσθ τὰ πράγματα καταλήξωσιν ὀριστικῶς εἰς ταῦτα τὰ ἐξαγόμενα, τὰ ὁποῖα τότε θέλουν ἐξιῶσει καὶ ἐν τῇ ἐφαρμογῇ τὸ νέον σύστημα μὲ τὸ γαλλικόν, ἢ κοινωρία θὰ διατελεῖ ἐν τῇ βεβαιότητι νέων ζημιῶν, καὶ ἐν τῇ ἀνωμαλίᾳ, εἰς τὰς διαφόρους αὐτῆς συναλλαγὰς, νέων δυσχερειῶν, ἃς ἤδη καὶ ἀπὸ τοῦδε δοκιμάζει, διότι τὰ χαλκίνα νομίσματα, τοσοῦτον ἀναγκαῖα διὰ τὰς μικρὰς τῆς ἡμέρας δοσοληψίας, καὶ τὴν ἀκριβῆ παντὸς λογαριασμοῦ ἐξόφλησιν, κατήντησαν ἀπὸ τοῦδε σπανιώτατα. Οἱ κερδοσκόποι ἕνεκα τῆς ὑπερέρας ἀξίας τῆς Ἑλληνικῆς δραχμῆς ἀπὸ τὸ Ἰταλικὸν καὶ Γαλλικὸν φράγκον, μετέρχονται ἀθέμιτον μὲν, πλὴν ἐπικερδὲς ἐμπόριον, διότι πωλοῦντες δραχμάς ἀντὶ λεπτῶν 112, καὶ ἀποστέλλοντες ταῦτα εἰς τὴν Ἰταλίαν, ἀγοράζουσι τὸ ἰσότιμον τῆς δραχμῆς Ἰταλικὸν φράγκον ἀντὶ λεπτῶν 100, τὸ ὁποῖον πάλιν πωλοῦν ἐνταῦθα ἀντὶ λεπτῶν 112.

Ἴδού, φίλε Χαιρεφῶν, ὁ λόγος ἕνεκα τοῦ ὁποῖου ἢ μὲν Ἑνετικὴ ἀγορὰ εὐπορεῖ ἐκ χαλκίνων Ἑλληνικῶν νομισμάτων, ἢ δὲ ἡμετέρα πάσχει καὶ στερεῖται ἐξ αὐτῶν. Πιστεύω δὲ τώρα ὅτι ἡ περὶ τοῦ φαινομένου τούτου διαλυθεῖσα ἀπορία σου, θέλει ἀπεναντίας τραπῆ κατὰ τῶν κυβερνήσεων, αἵτινες ἀνέχονται τοιοῦτον ἀθέμιτον ἐμπόριον, διότι ἢ μὲν Ἑλληνικὴ ὤφειλε ν' ἀπαγορεύσῃ ἐπὶ ποινῇ δημεύσεως καὶ προστίμου τὴν ἐξαγωγὴν τῶν χαλκίνων νομισμάτων, ἢ

(α) Τούτο καὶ συνέβη ἤδη κατὰ τὴν 1 Νοεμβρίου 1882, καὶ ὡς ἐπίμετρον ἐπῆλθε ταυτοχρόνως καὶ νέα αὐξήσις φόρων.

δὲ Ἰταλικὴ ὄρειλεν ἐπὶ παρομοίᾳ ποινῇ νὰ μὴν ἐπιτρέπη τὴν κυκλοφορίαν ξένων χαλκίνων νομισμάτων, ἥτις καὶ οὐδαμοῦ ἐπιτρέπεται. Ἐτέρα ἀνωμαλία εἶναι καὶ ἡ ἐν τῇ ἀγορᾷ ἀστατος ἀξία τῆς δραχμῆς, ἥτις ἕνεκα ἐλλείψεως μεταλλικοῦ ὑπερτιμᾶται ἢ ὑποτιμᾶται κατὰ τὰς ὁρέξεις τῶν κερδοσκοπῶν.

Τὸ νέον σύστημα ἀριστον μὲν καθ' ἑαυτὸ, καὶ πρὸς τὰς ἀνάγκας τῆς ἐποχῆς, τὴν εὐκολίαν τοῦ ἐμπορίου, καὶ τὴν ἀκρίθειαν τῶν ληψοδοσιῶν καταλληλότατον, ἐνοθεύθη ἐν τῇ ἐφαρμογῇ του, διότι δὲν εἰσῆγαγε στερεὴν καὶ ἀζημίον εἰς τὸ μέλλον τάξιν πραγμάτων ἀφῆρσε μὲν τὰς ἀνωμαλίας καὶ τοὺς ἐπικινδύνους κυματισμοὺς τοῦ παρελθόντος, πλὴν δὲν ἐξησφάλισε καὶ τὸ ἐνεστώως καὶ τὸ μέλλον ἐξ ἑτέρων ἀνωμαλιῶν καὶ ἐπιζημιῶν συνεπειῶν. Ἡ εἰσαγωγή του ἐστοίχισε μὲν λίαν ἀκριθῆ, διότι ἠγοράσθη ὑπὸ τῆς κοινωρίας ἀντὶ σπουδαίων χρηματικῶν ἀπωλειῶν, χωρὶς νὰ ἐπενέγκη ὁμέσως καὶ ἀσφαλῶς ὅλα τὰ προσδοκώμενα εὐεργετήματα, καθότι ταῦτα ἐματαιώθησαν ἢ ἐπεριωρήθησαν ἐκ τῆς κακῆς αὐτοῦ ἐφαρμογῆς καὶ τῆς ἀπρονοησίας, ἂν οὐχὶ ἑτεροβουλίᾳς, τῆς κυβερνήσεως, ὡς καὶ ἐκ τῆς ὁποίας ἐπήνεγκε σπανιότητος τοῦ μεταλλικοῦ, διότι τὸ νέον ἦτο τόσον ὀλίγον, ὥστε μετ' οὐ πολὺ σχεδὸν ἐξηφανίσθη, καὶ ἀντεκατέστη ὑπὸ τῶν καταναγκαστικῶν τραπεζοχαρτίων, ἕνεκα τῶν ὁποίων καὶ αἱ ἀνωμαλίας ἐπιτείνονται καὶ αἱ ὠφέλειαι τοῦ νέου συστήματος ματαιοῦνται. Ἡ καταναγκαστικὴ κυκλοφορία τοῦ χαρτονομίσματος εἶναι εἶδος τι ἀπηωρημένης μάστιγος καὶ διαρκοῦς κλοπῆς, ἥτις ἐκδιώκει καὶ κατακρύπτει τὸ μεταλλικὸν ὑπερυψώνει τὴν ἀξίαν αὐτοῦ· φορολογεῖ ὑπερβαλλόντως τὰς συναλλαγὰς, ἰδίως τοῦ ἐξωτερικοῦ

κοῦ ἐμπορίου, τὸ ὅποιον καὶ βαθμηδὸν ἀπονεκρῶνει· ὑποτρέφει τὴν αἰσχροκέρδειαν· ὑπερτιμᾶ τὰ εἶδη· συμμαχεῖ μετὰ τῶν ὑπερόγκων τελῶν, καὶ ἐπιβαρύνει καὶ πτωχεύει παραγωγοὺς καὶ καταναλωτὰς· καὶ πλουτίζει καὶ πχύνει μόνους τοὺς τοκογλύφους καὶ Τραπεζίτας. Τὸ δὲ χεῖριστον πάντων εἶναι, ὅτι δι' αὐτῆς δύναται εὐκόλως καὶ ἀζημίως νὰ διαφθαρή ὁλόκληρος κοινωρία, διότι ἐνῶ τὸ καταναγκαστικῶς κυκλοφορούμενον χαρτονομίσμα, ὀλίγον στοιχίζει πρὸς τοὺς ἐκδότας αὐτοῦ, χρησιμεύει ἄλλως πρὸς τὰ πλήθη λαμβάνοντα ἐξ ἀνάγκης καὶ ἀνταλλάσσοντα αὐτὸ μὲ χαλκίνα κερμάτια, νὰ πληρώνουν τὰς καθημερινὰς καὶ ἀπολύτους αὐτῶν ἀνάγκας.

Τοιαύτη κατάστασις πραγμάτων, ἥτις ἐγένετο ἤδη οὕτως εἰπεῖν συνήθης εἰς ὅλας σχεδὸν, καὶ μᾶλλον τὰς σημαντικὰς ὑποθέσεις τῆς Ἑλλάδος, δὲν σοῦ φαίνεται, φίλε Χαιρερῶν, ὅτι ἔχει τί παράδοξον καὶ μυστηριώδες; — Διότι ἂν δὲν ἀπεδίδοτο εἰς αἰσχροκέρδεις καὶ φιλάρπαγον πνεῦμα, ἢ εἰς ἀνικανότητα πολιτικῆν, καὶ ἔλλειψιν διοικητικῶν καὶ οἰκονομικῶν γνώσεων, ἔπρεπε ν' ἀποδοθῆ, ἢ εἰς ἀπόκρυφον καὶ ἄλλοτριαν ἐχθρικὴν ἐνέργειαν, ἢ εἰς ἀποτρόπαιόν τινα μοῖραν, ἥτις ἐνασμενίζεται νὰ μᾶς διατηρεῖ εἰς ἀένναον ἀτιξίαν, καὶ εἰς ἐμψύλιον ἀλληλαἰσχροκέρδειαν, χειροτέραν καὶ τῆς ἀνακεκρηγμένης ληστείας καὶ πειρατείας, διότι ἐκ τούτων δύναται τις νὰ κούρσευθῆ βιαίως, ἢ καὶ νὰ ὑπεκφύγῃ τὴν ἐπίθεσιν, ἐνῶ ἐξ ἐκείνης παρασυρόμενος ἐκουσίως, ἀπογυμνῶνται διὰ τῆς ἀπάτης ἢ τοῦ νόμου.

Εἰς τὴν ἐποχὴν τοῦ Λαυριακοῦ ζητήματος, ἀφοῦ ἡ ἀγυρτία συμμαχήσασα μετὰ τῆς κερδοσκοπίας, ἐμέθυσε τὰ ἀπλοϊκὰ πλήθη μὲ γραῶδεις μύθους καὶ

φάντασιώδη πλάσματα ἐπὶ τῶν ἀνεξαντλήτων θηθεν
θησαυρῶν τοῦ Λαυρίου, ἐσκευώρησεν ἀκολούθως καὶ
τὸ μέσον, δι' οὗ εὐκόλως ἠπάτησε καὶ ἀπεγύμνωσε
τοὺς μικροὺς προπάντων κεφαλαιούχους, διότι οὗτοι,
ἐλκυσθέντες ἐκ τοῦ δολώματος τοῦ ὑποσχομένου με-
γάλου κέρδους, καὶ ἐκ τῶν χρηματιστικῶν παιγνιδί-
ων, ἔδιδον ἀφθόνως τὰς ἐπὶ πολὺν χρόνον καὶ κατό-
πιν πολλῶν στερήσεων, γινομένης ἀποταμιεύσεως τῶν
εἰς ἀγορὰν μετοχῶν, τὰς ὁποίας ὀλίγοι συνεννοημέ-
νοι αἰσχροκερδεῖς παῖχται ὑπερτιμῶντες καὶ ὑποτι-
μῶντες, ἀγοράζοντες καὶ πωλοῦντες, μετέβαλλον
κατ' ἀρέσκειαν, ἕως οὗ τέλος ἐσάρωσαν καὶ ἐκαθάρι-
σαν τὰ βαλάντια τῶν μικρῶν μετόχων, ἀφήσαντες
μόνον εἰς αὐτοὺς τὴν σκυθρωπὴν πενίαν μὲ τὰ χρυσὰ
ὄνειρα τῶν ἐλπίδων.

Τώρα δὲ πάλιν μὲ τὴν εἰσαγωγὴν τοῦ νέου νομι-
σματικοῦ συστήματος, τὰ αὐτὰ ὡς ἐγγίστα ὑπὸ ἄλ-
λην μορφήν συνέβησαν, διότι ἂν ἡ συμπεσοῦσα μὲ
τὴν εἰσαγωγὴν ὑποτίμησις τοῦ ἀργυρίου, ἤτο τῶντι
καὶ ἐξαχόμενον τῆς ἀνακαλύψεως νέων πλουτοφόρων
ἀργυρορυχείων, ἠδύνατο μέχρι τινός νὰ προληφθῇ ἢ
νὰ μετριασθῇ, καθ' ὃν τρόπον προηγουμένως ἀνεπτύ-
ξαμεν, καὶ οὐχὶ καταπλουτίζουσα ὀλίγους κερδαλέο-
φρονας, νὰ ἐπιβαρύνῃ ὀλοσχερῶς τὰς πτωχοτέρας τά-
ξεις, στεροῦσα αὐτὰς, εἴτε ἐκ τῶν ἀναγκαίων, εἴτε
ἐκ τῶν μικρῶν ἐξοικονομήσεών των. Ἴσως οἱ οὕτως
ἀδίκως καὶ αἰσchrῶς ἀποθησαυρίζοντες εἴπωσιν ἄβρη-
τα ῥήματα πρὸς δικαιολόγησίν των, καθὼς λέγουν
καὶ περὶ τῶν δανείων οἱ δανειοφάγοι, οἵτινες ἀντὶ δι'
ἐκείνων νὰ προπαρασκευάσωσιν, ὡς διεσάλπιζον, τὸ
τοσοῦτο ποθοῦμενον τοῦ ἔθνους λαμπρὸν μέλλον, πα-
ρεσκευάσαν ἀπεναντίας τὴν χρεοκοπίαν, τὴν ἀδοξίαν

καὶ τὴν ὑποδούλωσιν, ὡς νὰ ἐδανείζοντο πρὸς τοι-
οῦτους ἀπαισίους σκοποὺς; ἀλλὰ καὶ ἐκ ποίων ἀθεμε-
τουργιῶν ἔλλειψάν ποτε αἱ προφάσεις;

Ἐν τούτοις ἐπὶ μὲν τῶν Λαυριακῶν κατεπλούτι-
σαν μὲ τὴν πτώχευσιν τῶν μικροκεφαλαιούχων, εὐά-
ριθμοὶ τινες ὑπὸ τῶν περιστάσεων εὐνοούμενοι, καὶ
ὀλίγοι χρηματοπαῖχται. Διὰ δὲ τῶν δανείων ὠφελή-
θησαν ὑπὸ τῷ πρόσχημα τῶν προπαρασκευῶν, οἵτι
ἀγύρται πρὸς τὴν ἐπιπέδου ἐξέλιξιν. Καὶ διὰ τοῦ
νέου νομισματικοῦ συστήματος, κατεπλούτισαν μὲν
τὴν ἀπεγύμνωσιν τῶν πολιτῶν ἕτεροι τῆς τύχης εὐνο-
ούμενοι καὶ οἱ τοκογλύφοι. Ἔτιαν δὲ ἐπέβη ὀκαί-
ρος τῆς ἐκπτώσεως καὶ ἐξισώσεως τῆς νέας δραχμῆς
μὲ τὸ γαλλικὸν φράγκον, τότε πάλιν ἄλλοι ἴσως εὐ-
νοούμενοι καὶ κερδοσκοποὶ, θέλουν παῖξαι τὸ μέρος
τῶν πρὸς βλάβην πάντας τῶν κοινῶν. Μὲντοι αὐτὰς
ὅμως κερδοσκοπικὰς ἢ ἀπρονοήτους κυβερνήσεις καὶ
μὲ φορολογίαν δυσβάστακτον, εἶναι ποτε δυνατόν νὰ
ἐλπίσωμεν πρόοδον καὶ εὐημερίαν, ἢ νὰ ἐπιτύχωμεν
τὴν πραγματοποιήσιν τῶν χρυσῶν ὀνείρων μας; Οὐ-
τε κἀν τὸ φαντάζομαι.

Δὲν νομίζεις ἀπεναντίας καὶ σὺ, φίλε Χαιρεφῶν,
ὅτι εἴμεθα καταδεδικασμένοι καὶ ὑπὸ τῶν ἀλλοτρίων
καὶ ὑπὸ τῶν ἐγγυρίων φατριῶν, νὰ ζῶμεν τὸν βίον
τῶν φηισιῶντων, ἢ τῶν ἀνάρχων καὶ βαρβάρων φυ-
λῶν; — Ἐγὼ τοῦλάχιστον, ὡς ἐκ τῶν πραγμάτων,
καὶ οὐχὶ ἐκ τῶν φαινομένων κρίνων, οὕτω φρονῶ, δι-
ότι ὡς ἐπίματρον τόσων ἄλλων δεινῶν ἐκ τῶν ὁποί-
ων κατατροχόμεθα καὶ ἰδίως ἐκ τῆς ἐπικειμένης χρε-
οκοπίας, εἰσάγεται ἤδη πανταχόθεν ἐπίκουρος καὶ μα-
στιγοφόρος καὶ ἡ πενία, πρὸς μεγαλητέραν πίεσιν,
κατάθλιψιν καὶ ἴσως ἐρήμωσιν τῆς δυσμοίρου ταύτης

χώρας. Εἰς ταύτην κάλλιστα σήμερον ἠδύνατο νὰ ἐφαρμοσθῆ, ὅ,τι ἄλλοτε ἔλεγεν ὁ Ἀριστοτέλης περὶ τῶν τυραννικῶν κυβερνήσεων, αἵτινες ἵνα διατηρῶνται ἀσφαλέστεραι καὶ ἐντροφῶσιν ἐκ τῶν ἀλλοτριῶν ἰδρώτων, ἐμπεχανῶντο νὰ καθιστῶσι τοὺς πολίτας δυσπίστους πρὸς ἀλλήλους, ὅπως μὴ συνεννοῶνται, μικρόφρονες ὅπως ἀποχαυνόνονται, καὶ πτωχοὺς ὅπως μὴ δύνανται, ἤτοι μετατρέπομενοι εἰς ἄχλον νὰ ὑποκύπτωσιν εὐκόλως εἰς δεσπότης. « Πάντα γὰρ ἀνά- » γάγοι τις ἂν τὰ τυραννικά πρὸς ταύτας τὰς ὑποθέ- » σεως, τὸ μὲν ὅπως μὴ πιστεύωσιν ἀλλήλοις, τὸ δ' » ὅπως μικρὸν φρονῶσι, τὸ δ' ὅπως μὴ δύνανται. »

Ἰγύεινε καὶ εὐτύχει.

Κεφαλληνία, μηνὶ Νοεμβρίῳ 1876.

ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΜΕΛΕΤΗ,

Ο ΚΙΚΕΡΩΝ ΕΝ ΕΞΟΡΙΑ ΔΙΑΤΕΛΩΝ ΚΑΙ ΑΝΑΚΑΗΘΕΙΣ

ΕΞ ΑΥΤΗΣ.

Διατρίβων ὁ Κικέρων ἐξόριστος καὶ λυπούμενος εἰς Μακεδονίαν, συνηντήθη κατὰ συγκυρίαν, ὡς ἀναφέρει Δίων ὁ Κάσιος, μετὰ τοῦ φιλοσόφου Φιλίσκου, τὸν ὁποῖον εἶχεν ἄλλοτε γνωρίσει εἰς Ἀθήνας. Ἰδὼν δὲ αὐτὸν ὁ Φιλίσκος δυσανασχετοῦντα καὶ θλιβόμενον, τὸν εἶπε· — Δὲν αἰσχύνεσαι, ὦ Κικέρων, νὰ θρηνηῆς καὶ νὰ κόπτεσαι ὡς αἱ γυναῖκες; Ἐγὼ βε-

βαιῶς οὐδέποτε ἐπερίμενον, ὅτι ἀνὴρ λίαν εὐπαίδευτος καὶ ὑπὲρ πολλῶν συνηγορήσας, ἤθελεν εἶσθαι καὶ τοσοῦτον μαλθακός. — Ἀλλὰ δὲν εἶναι, ὦ Φιλίσκε, τὸ αὐτὸ πρᾶγμα, ὑπέλαβεν ὁ Κικέρων, νὰ συνηγορῆ τις ὑπὲρ τῶν ἄλλων καὶ νὰ συμβουλευτῆ καὶ ἑαυτὸν πάσχοντα, διότι ὅταν ὑπὲρ τῶν ἄλλων συνηγορῆ, οἱ λόγοι του ἐξέρχονται ἐξ ὑγιούς καὶ ὀρθῆς διανοίας, ἐνῶ ὅταν πρόκηται περὶ ἑαυτοῦ νοσοῦντος, ἡ διάνοια θολοῦται, σκοτοδινιᾷ καὶ οὐδὲν χρήσιμον δύναται νὰ ἐπινοήσῃ· τούτου ἕνεκα καὶ πολὺ ὀρθῶς ἐβρέθη ὅτι « βῆρον παραινέσαι ἑτέροις ἐστίν, ἢ ἑαυτὸν » παθόντα καρτερεῖσαι. »

— Λέγεις πράγματα κοινὰ καὶ συνήθη, ἐπρόσθεσεν ὁ Φιλίσκος, ἐνῶ ἐπίστευον ὅτι σὺ, ὅστις τόσην ἔχεις φρόνησιν καὶ τόσην κατέχεις σοφίαν, ἤθελες εἶσθαι καὶ παρεσκευασμένος πρὸς πάντα τὰ ἀνθρώπινα, ὅπως ἂν τι ἀνώμαλον καὶ παράλογον ἤθελε σοὶ συμβῆ, νὰ μὴ σὲ εὖρη ἄφρακτον καὶ ἀνέτοιμον. Ἐπειδὴ ὁμως τώρα διάκεισαι εἰς ταιαύτην θέσιν, ἃς ἴδωμεν συνδιαλεγόμενοι περὶ αὐτῆς μήπως δυναθῶ κατὰ τι νὰ σὲ ὠφελήσω καὶ νὰ σοὶ ἐλαφρύνω τὸ πάθος, ὡς οἱ συναίροντες τὰ φορτία ἀνακουφίζονται πρὸς ἀλλήλους, καὶ τότεν πλειότερον ἀπὸ τούτους ἐλπίζω νὰ τὸ ἐπιτύχω, ὅσον ὀλιγώτερον θέλω συμμιθεῖς ἐκ τοῦ πάθους σου, οὐδὲ φαντάζομαι ὅτι θέλεις ἀποκρούσει μικρὰν παρ' ἑτέρου παραμυθίαν, διότι ἂν σὺ μόνος ἦσθαι ἱκανὸς πρὸς τὸν ἑαυτὸν σου, οὐδὲ οἱ λόγοι οὗτοι ἤθελον ἤδη μεταξὺ μας ἀνταλλαγῆ. Τώρα ὁμως φαίνεται ὅτι συνέβη καὶ εἰς σέ, ὅ,τι ἤθελε συμβῆ εἰς τὸν Ἰπποκράτην, ἢ τὸν Δημοκίδην, ἢ ἕτερόν τινα ἄριστον ἱατρὸν, ἂν ὑπέπιπτον εἰς δυσίατόν τι νόσημα, διότι τότε καὶ αὐτοὶ ἤθελον λάβη

ανάγκην ἀλλοτρίας ἐπικουρίας, ὅπως Θεραπευθῶσιν·

— Ἐὰν ἔχῃς, εἶπεν ὁ Κικέρων, λόγους τοιοῦτους, ὥστε δι' αὐτῶν νὰ μοὶ ἀφαιρέσης τὴν σκοτοδίνην ἐκ τῆς ψυχῆς, καὶ νὰ μοὶ ἀποδώσης τὸ ἀρχαῖόν μου φῶς, λέγε καὶ εἶμαι πρόθυμος νὰ σὲ ἀκούω, διότι καθὼς ὑπάρχουν εἰς τὰ φάρμακα, αὐτῶ ὑπάρχουν καὶ εἰς τοὺς λόγους πολλαὶ διαφοραὶ καὶ ποικίλαι δυνάμεις, ὥστε δὲν εἶναι ποσῶς παράδοξον νὰ φωτίσης διὰ τῆς σοφίας καὶ ἐμὲ τὸν λαμπρὸν εἰς τὴν Ἱερουσίαν, εἰς τὰς συναλεύσεις καὶ εἰς τὰ δικαστήρια.

— Ἐλα λοιπὸν, ἐπανελάβην ὁ Φιλίσκος, ἅς σκεφθῶμεν πρῶτον, ἀφοῦ εὐαρεστῆσαι νὰ μὲ ἀκούης, ἐὰν ταῦτα τὰ ὅποια σοὶ ἐσυνέδησαν εἶναι κακὰ, καὶ δεύτερον κατὰ τίνα τρόπον δυνάμεθα νὰ τὰ θεραπεύσωμεν. Ἐγὼ λοιπὸν πρὸ πάντων σὲ βλέπω ἀρκούντως ὑγιῆ καὶ λίαν εὐρωστον, ἀγαθὰ ἀμφότερα πρῶτιστα τῆς φύσεως εἰς τοὺς ἀνθρώπους. Ἐπειτα σὲ θεωρῶ κατέχοντα ἀφρόνα τὰ ἀναγκαῖα τῆς ζωῆς, ὥστε οὔτε ὑπὸ παίνης, οὔτε ὑπὸ δίψης, οὔτε ὑπὸ ψύχους, οὔτε ὑπὸ ἐτέρου τινος προερχομένου ἐξ ἀπορίας, δύνασαι νὰ παρενοχληθῆς· καὶ ταῦτα ὀρθῶς τις ἤθελε κατατάξει ὡς δεύτερα τῆς φύσεως ἀγαθὰ εἰς τοὺς ἀνθρώπους. Ἄλλ' ὅταν τις καλῶς ἔχῃ κατὰ τὸν ὀργανισμόν τοῦ σώματος, καὶ συνάμα ἀπολαμβάνῃ ἀφροντίστως πάντα τὰ ἀναγκαῖα τοῦ βίου, ὁ τοιοῦτος δύναται βεβαίως ν' ἀποκαλεσθῇ εὐδαίμων.

— Πάντα ταῦτα ἀπήντησεν ὁ Κικέρων, εἰς οὐδὲν ὠρελοῦσιν, ὅταν ἡ ψυχὴ κατακυριεύεται ὑπὸ θλίψεως καὶ ὀδύνης, διότι πολὺ μᾶλλον αὐταὶ καταβασανίζουσι τὸν ἀνθρώπον, ἀφ' ὅ,τι αἱ εὐπάθειαι τέρπουσι τὸ σῶμα· καθὼς ἐγὼ τῶρα ἐνῶ πάσχω κατὰ τὴν ψυχὴν, λογιζομαι ὡς οὐδὲν καὶ τὴν ὑγιάν τοῦ σώματος, καὶ

τὴν εὐπορίαν τῶν μέσων, διότι ἐκ πολλῶν ἐτέρων πραγμάτων εἶμαι ἐστερημένος.

— Καὶ τοῦτο, ὑπέλαβεν ὁ Φιλίσκος, σὲ λυπεῖ; Ἄλλ' ἐὰν ἐφοβείσο στέρησιν τῶν ἀναγκαίων, τότε εἶχες λόγον τινὰ νὰ λυπῆσαι δι' ὅσα ἀπώλεσας, ἀφοῦ ὅμως πλεονάζεις ἐξ αὐτῶν, τί δυσανασχετεῖς; Ὅτι τάχα ἐδύνασο πλειότερα ν' ἀποκτήσης; Ἄλλὰ δὲν γνωρίζεις ὅτι πάντα τὰ ὑπὲρ τὸ θεῖον ἀποκτώμενα, εἶναι περιττὰ καὶ ἴσα μὲ τὸ μηδέν; Οὕτω δὲ καὶ σὺ πρότερον τὰ ἐθεώρεις, διότι οὐδεμίαν ἔκαμνες αὐτῶν χρῆσιν· ἐπομένως ὡς ἦσαν καὶ τότε διὰ σέ, τοιοῦτοτρόπως ἤθελον εἶσθαι καὶ τώρα, ἐὰν τὰ εἶχες, δηλ. ὡς ἀνύπαρκτα.

Οὐδὲ σὺν τοῖς ἄλλοις τὰ πλεονάζοντα, ἦσαν πατρῷά σου κτήματα, ὥστε νὰ καταβάλλῃς καὶ ἰδιαιτέραν μέριμναν περὶ αὐτῶν, ἀλλ' ἐπορίσθης αὐτὰ ἐκ τῆς γλώσσης καὶ τῶν λόγων σου, ἕνεκα τῶν ὁποίων καὶ τὰ ἀπώλεσας. Ὅθεν δὲν ἔπρεπε ν' ἀγανακτῆς δι' ἀντικείμενα, ἅτινα ἀπωλέσθησαν ὡς προσεκτῆθησαν, διότι οὔτε οἱ ναύκληροι λυποῦνται, ἂν καὶ συνεχῶς πολὺ ζημιοῦνται εἰς τὴν θάλασσαν, σκεπτόμενοι, νομίζω, φρονίμως ὅτι ὡς ἡ θάλασσα τὰ χαρίζει, οὕτω καὶ τὰ ἀφαιρεῖ ἀπὸ αὐτοῦς. Καὶ ταῦτα μὲν εἶναι ἱκανὰ περὶ τούτων. Πιστεύω δὲ ὅτι ὁ ἀνθρώπος εἶναι εὐδαίμων, ὅταν προσκτήσῃ τὰ ἀναγκαῖα, καὶ οὐδενὸς εἶναι ἐλλειπῆς ἐξ ὅσων ἔχει χρεῖα τὸ σῶμα, διότι πᾶν τὸ πλεονάζον, συνοδεύεται ὑπὸ φροντίδων, ἀνησυχίῶν καὶ φόβων.

Ἠλὴν εἶπες, ὅτι ἀνευ τῶν ἀγαθῶν τῆς ψυχῆς οὐδεμία δύναται νὰ ὑπάρξῃ εὐάρεστος ἀπόλαυσις καὶ τῶν ἀγαθῶν τοῦ σώματος, καὶ εἶπες τῶντι μίαν ἀδιαφιλονείκητον ἀλήθειαν, διότι εἶναι ἀδύνατον τῆς

ψυχῆς νοσοῦντος, νὰ μὴ συμπάσχη καὶ τὸ σῶμα. Ἐγὼ ὁμῶς φρονῶ ὅτι εὐκολώτερον δύναται τις νὰ ἐπιμεληθῆ τὴν εὐξίαν τῆς ψυχῆς, παρὰ τὴν τοῦ σώματος, διότι τοῦτο ὡς σὰρξ καὶ ὕλη ὑπόκειται εἰς πολλὰ ἄτοπα, καὶ δεῖται ἐν ταύτῳ πλειοτέρας ἐπικουρίας παρὰ τοῦ Θεοῦ· ἐνῶ ἡ ψυχὴ οὔσα φύσεως θειοτέρας, δύναται εὐχερέστερον καὶ νὰ ρυθμίζηται καὶ νὰ νοουθετηται. Ἄς ἰδῶμεν λοιπὸν καὶ ἐνταῦθα τίνα ἐκ τῶν ἀγαθῶν τῆς ψυχῆς κατέχεις, καὶ ἂν κακόν τι συνέβη εἰς αὐτὰ, ὅπως τὸ ἀποτρέψωμεν.

Ἐγὼ λοιπὸν κατὰ πρῶτον παρατηρῶ, ὅτι εἶσαι ἄνθρωπος φρονιμώτατος· ἀπόδειξις δὲ τούτου εἶναι, ὅτι εἰς πολλὰ ἀφ' ὧσα συνεβούλευσας, ἔπεισας καὶ τὴν Βουλὴν καὶ τὸν Δῆμον· εἰς πολλὰ δὲ ὠφέλησας καὶ τοὺς ἰδιώτας ὑπὲρ τῶν ὁποίων ἐσυνηγόρησας. Ἐπειτα βλέπω, ὅτι εἶσαι καὶ δικαιοτότος, διότι ἀνταγωνιζόμενος παντοῦ ὑπὲρ τῆς πατρίδος καὶ τῶν φίλων, καταδίκασας τοὺς ἐπιβουλεύοντας αὐτούς· καὶ αὐτὰ ταῦτα, ὅσα ἤδη ὑποφέρεις, δι' οὐδεμίαν ἄλλην αἰτίαν σοῦ ἐσυνέβησαν, εἰμὴ διότι ὑπερασπίζεσο δι' ἔργων καὶ διὰ λόγων τοὺς νόμους καὶ τὴν πολιτείαν. Παρατηρῶ δὲ προσέτι, ὅτι πρωτεύεις καὶ κατὰ τὴν σωφροσύνην, ἥτις σαφῶς καταδεικνύεται ἐξ αὐτοῦ τοῦ ἐπαγγέλματός σου, διότι δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ὑπηρετῆ τις τὰς ἡδονὰς τοῦ σώματος, καὶ συνάμα νὰ φαίνεται παντοῦ ἀσχολούμενος· τὰ ἡμερινὰ ἔργα μαρτυροῦν καὶ περὶ τῶν νυκτερινῶν.

Τούτων δὲ οὕτως ἐχόντων, ἐγὼ σὲ ἐνόμιζα καὶ ἀνδρειότατον, μεταχειριζόμενον ἴσην ῥώμην διανοίας, ὁσπὴν καὶ ἰσχὺν λόγου. Σὺ ὁμῶς, ὡς φαίνεται, ἐκπλαγείς μὲ τὸν ἑαυτὸν σου, ὅτι παρ' ἐλπίδα καὶ παρ' ἀ-

ξίαν ἐπταίσας, ἠλάττωσας κατὰ τι τὸν χαρακτήρα τοῦ σφόδρα ἀνδρείου, πλὴν συνερχόμενος εἰς σεαυτὸν, θέλεις ἀμέσως τὸν ἐπαναλάβει. Ἀφοῦ λοιπὸν τὰ πράγματα διάκεινται πρὸς σὲ τοιοῦτοτρόπως, καὶ τὸ μὲν σῶμα εἶναι ὑγιές, ἡ δὲ ψυχὴ καλῶς ἔχει, δὲν ἐξανοίγω τὸν λόγον δι' ὃν λυπεῖσαι.

— Καὶ δὲν σοὶ φαίνεται, εἶπεν ὁ Κικέρων ἀκούσας ταῦτα, νὰ ἦναι μέγα κακὸν ἡ ἀτιμία καὶ ἡ φυγὴ; Νὰ μὴ δύναται τις νὰ διαμένῃ ἐν τῇ ἐστίᾳ του, οὔτε νὰ παρευρίσκηται μετὰ τῶν φίλων, ἀλλ' ἀποβεβλημένος μεθ' ὕβρεως ἐκ τῆς πατρίδος του, νὰ ζῆ καὶ νὰ πλανᾶται εἰς ξένην γῆν, ἀποκαλούμενος φυγᾶς; Καὶ συνάμα νὰ προξενῆ γέλωτα εἰς τοὺς ἐχθροὺς, καὶ αἷσχος εἰς τοὺς συγγενεῖς; — Οὐδόλωσ, ἐπρόσθεσεν ὁ Φιλίσκος, διότι ἀφοῦ δύο εἶναι τὰ ἀντικείμενα περὶ τῶν ὁποίων συζητοῦμεν, ἡ ψυχὴ δηλ. καὶ τὸ σῶμα, καὶ ἀφοῦ εἰς ἀμφοτέρα ὠρισμένως ἐδόθησαν τὰ ἀγαθὰ καὶ τὰ κακὰ παρὰ τῆς ἰδίας φύσεως, ἔπρεπε νὰ ἁμαρτήσῃ τις εἰς ταῦτα, ὅπως δικαίως ἀποδίδηται εἰς αὐτὸν καὶ ἡ βλάβη καὶ τὸ αἷσχος. Ἐὰν ὁμῶς ᾔτε ψυχὴ καὶ τὸ σῶμα καλῶς ἔχουσι, πλειοτέρα μάλιστα εἶναι καὶ ἡ ἐξ αὐτῶν προκύπτουσα ὠφέλεια, ὡς τοῦτο ὑπάρχει τῶρα καὶ εἰς σὲ, διότι τὰ ἄλλα ἐκεῖνα ὅσα λέγεις, ὡς αἱ ἀτιμίαι, αἱ φυγαὶ καὶ τὰ παρόμοια τούτων, εἶναι μόνον αἰτηρὰ καὶ κακὰ εἰς τὸν νόμον καὶ εἰς τὰς δοξασίας τῶν ἀνθρώπων, ἐλλ' οὐδὲν ἐξ αὐτῶν δύναται, οὔτε τὸ σῶμα, οὔτε τὴν ψυχὴν, νὰ βλάβῃ, ὅταν ἀμφοτέρα ἀφ' ἑαυτῶν δὲν ἐβλάβησαν, διότι ποῖον σῶμα ἐμπορεῖς νὰ εἰπῆς, ὅτι ἠσθένησε ἢ ἀπώλεσθη, ἢ ποῖα ψυχὴ ὅτι ὑπῆρξεν ἀδικιωτέρα ἢ ἀμαθεστέρα ἐκ τοιαύτης ἀτιμίας καὶ φυγῆς, ἢ ἐτίερας ὁμοίας ἀφορμῆς;

Ἐγὼ μὲν δὲν βλέπω, καὶ ὁ λόγος εἶναι σαφής, διότι οὐδὲν ἐξ ἐκείνων εἶναι φύσει κακόν, καθὼς δὲν εἶναι καὶ ἡ ἐπιτιμία· ὡς δὲν εἶναι φύσει καλὴ καὶ ἡ εἰς τὴν πατρίδα διατριβή, ἀλλὰ φαίνονται καὶ εἶναι τοιαῦτα, οἷα ἕκαστος θεωρεῖ αὐτά. Ἡ ἀτιμία οὐχὶ πάντοτε νομίζεται ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων αἰσχρὰ καὶ ὑβριστικὴ εἰς τὰ αὐτὰ πράγματα, διότι ὑπάρχουν πράξεις, τὰς ὁποίας ἄλλοι μὲν ἐπικρίνουσιν, καὶ ἄλλοι ἐπαινοῦσιν, καὶ ἕτεροι, τὰς ὁποίας οἱ μὲν τιμοῦσιν, οἱ δὲ τιμωροῦσιν. Εἶναι δὲ καὶ πολλοὶ, οἵτινες οὔτε τὸ ὄνομα, οὔτε τὰ ἔργα αὐτῆς φροντίζουν νὰ μάθωσι, καὶ πολὺ ὀρθῶς, διότι ὅσα δὲν προσκρούουσιν πρὸς τὰ φύσει πρόποντα εἰς τὸν ἄνθρωπον, οὐδ' ὅτι ἀνήκουν εἰς αὐτὸν νομίζονται, ὡς ἤθελεν εἶσθαι γελοιωδέστατον, ἐὰν ἐγένετο δίκη τις ἢ ψήφισμα, ἀνακηρύττοντα ἀπλῶς τὸν δεῖνα ἀσθενῆ ἢ αἰσχρὸν, ἐνῶ ὑπάρχει τὸ ἐναντίον ἢ νὰ διακρατῶσι τοῦτον ἢ ἐκείνον τὸν ἄνθρωπον, ταῦτα ἢ ἐκείνην τὴν οἰκογένειαν ἔντιμα καὶ ἠθικὰ, ἐνῶ εἶναι διεσθαρμένα κατὰ τε τὸ σῶμα καὶ τὴν ψυχὴν.

Αὐτὸ τοῦτο παρατηρῶ καὶ ὡς πρὸς τὴν φυγὴν, διότι ποία ἀποδημία εἶναι ἀτιμος; Ἐὰν ἡ ἀτιμία αὐτῇ καθ' ἑαυτὴν οὐδεμίαν ἔχει κακίαν, οὐδὲ εἰς τὴν φυγὴν δύναται νὰ προσάψῃ τι κακόν. Ἄλλως τε πόσοι οἱ μὲν ἐκόντες, οἱ δὲ ἄκοντες δὲν ἀποδημοῦν ἐπὶ πολὺν χρόνον; Τινὲς δὲ μάλιστα περιπλανῶνται καὶ καθ' ὅλον τὸν βίον, ὡς νὰ ἐξεδιώκοντο πανταχόθεν καὶ ὁμῶς οὐδεὶς ἐξ αὐτῶν νομίζει, ὅτι ἐκ τούτου βλάπτεται. Οὐδόλως δὲ διαφέρει ἄν τις πράττῃ τοῦτο ἑκουσίως ἢ ἀκουσίως, καθὼς οὐδ' ὁ ἀκουσίως γυμναζόμενος ἰσχυροποιεῖται ὀλιγώτερον, ἀπὸ τὸν ἑκουσίως τοῦτο πράττοντα, ἢ ὁ ἄκων ναυτιλλόμενος ἀποκτιᾷ ὀλιγώτερον ὠφέλειαν ἀπὸ τὸν ἐκόντα, οὐδὲ βλέπω

πρὸς τοὺς ἄλλοις πῶς τὸ ἀκούσιον τοῦτο, δύναται νὰ συμβῇ εἰς ἄνδρα φρόνιμον.

Ἠλὴν ἔρω. Ἄν ὁμῶς ἡ διαφορὰ τοῦ καλῶς ἢ κακῶς πράττειν, προκύπτῃ ἐκ τῆς ἑκουσίου ἢ ἀκουαίου ἐνεργείας, τὸ πρᾶγμα εἶναι εὐθεράπευτον, διότι ἐὰν ὅλα τὰ ἀναγκαῖα τὰ ὑπομένωμεν ἑθελουσίως, καὶ οὐδόλως ὑπ' αὐτῶν καταβαλλώμεθα, δυνάμεθα ἐπίσης ν' ἀναρτήσωμεν εἰς αὐτά, καὶ ὅσα θεωροῦμεν ὡς ἀκούσια, διότι καὶ τὸ ἀρχαῖον λόγιον ὀρθῶς συμβουλεύει, ὅτι πρέπει νὰ θέλωμεν οὐχὶ ὅσα ἀξιοῦμεν νὰ γίνωνται, ἀλλ' ὅσα γίνονται ἐκ τινος ἀνάγκης, διότι οὔτε ἐλεύθερον τὸν τρόπον τοῦ βίου ἔχομεν, οὔτε αὐτοῦπαρκοί εἴμεθα, ἀλλ' ὑποκείμεθα εἰς τὴν τύχην, καὶ δεφίλομεν νὰ συμμορφωνώμεθα μετὰ τὴν θέλησιν τοῦ δαίμονος, ὅστις ἐδόθη εἰς ἡμᾶς ὡς ἐκπληρωτῆς τοῦ προωρισμένου (α). Καὶ ταῦτα μὲν οὕτως ἔχουσιν εἴτε θέλομεν, εἴτε ὄχι. « Τὸ εἰμαρμένον διαφυγεῖν ἀδύνατον. »

(α) Ἡ εἰμαρμένη ἢ τὸ προωρισμένον τῶν ἀρχαίων, ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὸν προωρισμὸν τοῦ χριστιανισμοῦ, ἀλλὰ καθὼς οὗτος δὲν ἀφαιρεῖ τὴν ἐλευθερίαν τοῦ ἀνθρώπου, ἐξ ἧς καὶ μόνως δύναται νὰ προκύψῃ καὶ ἡ ἐκτίμησις τῶν πράξεων, οὕτω καὶ ἡ εἰμαρμένη δὲν ἀφαιροῦσεν αὐτήν. Ὁ ἄνθρωπος εἶναι πάντοτε ἐλεύθερος νὰ σκερθῇ καὶ νὰ ἐκλέξῃ ταύτην ἢ ἐκείνην τὴν ὁδόν· ἐὰν δὲ μετὰ τὴν ἐκλογὴν συμβῇ εἰς αὐτὸν τι ἀντίθετον τῶν προσδοκίων του, δὲν ἔπεται ἐκ τούτου ὅτι ἐξ ἀνάγκης ὠθηθήσῃ εἰς αὐτὸ τὸ σημεῖον, διότι αὐτὸς καὶ ἐλευθέρως ἐσκερθῆ, καὶ ἐλευθέρως ἔλαβε τὴν ἐκλογὴν. Ἡ ἔλθεσις εἶναι συνήθως ἐξαχόμενον ἀνεξάρτητον τῆς θελήσεώς του, καὶ δύναται τότε ν' ἀποδοθῇ εἰς τὴν εἰμαρμένην ἢ τύχην, ἥτις ὁμῶς ἰσοδυναμεῖ ἢ μετὰ τὰς ἀπρονοήτους περιπτώσεις ἢ μετὰ τὸν φυσικὸν νόμον, ἐκ τῆς ἐπιδράσεως τῶν ὁπίων οὐδὲν δύναται βεβαίως ν' ἀπαλλαγῇ. Ἄλλ' ἡ ἔλθεσις εἶναι πολὺ διάφορος ἀπὸ τὴν ἐλευθερίαν ἀεφίην καὶ ἐκλογὴν τοῦ ἀνθρώπου, δι' ἣν καθίσταται καὶ ὑπόλογος.

Ἐάν ὁμως οὐχὶ ἡ ἀτιμία αὐτὴ καθ' ἑαυτὴν καὶ ἡ φυγὴ σὲ λυποῦν, ἀλλ' ὅτι ἠτιμάσθης καὶ ἐξωρίσθης ἐκ τῆς πατρίδος, ἣν οὐ μόνον δὲν ἠδίκησας, ἀλλὰ καὶ πολὺ εὐηργέτησας, σκέψου ὅτι ἀφοῦ ἀπαξ ἐπέπρωτο νὰ πάθῃς τοῦτο, κάλλιστον καὶ ἀριστον πρᾶγμα ὑπῆρξε διὰ σέ, νὰ σοῦ συμβῇ χωρὶς ποσῶς νὰ ἀδικήσῃς, διότι σὺ μὲν συνεβούλευσας καὶ ἐπραξας πάντα τὰ καθήκοντα πρὸς τοὺς πολίτας, καὶ ὡς ἰδιώτης καὶ ὡς Ἴππατος, καὶ οὐχὶ ὀρυώμενος ἐξ ἰδίας πολυπραγμοσύνης ἢ ἐκ στασιασμοῦ, ἀλλὰ πειθόμενος εἰς τὰ ψηφίσματα τῆς Βουλῆς καὶ ἐπιδιώκων νομίμως τὰ βέλτιστα. Ἐνῶ ὁ δεῖνα καὶ ὁ δεῖνα συνεσκευώθησαν ἐναντίον σου διὰ τῆς βίας καὶ τῆς συκοφαντίας· ὥστε ἐκεῖνοι μὲν ὠφείλουσαν καὶ νὰ λυπῶνται καὶ νὰ δδύρωνται διὰ τὴν ἀδικίαν, ἣν ἐπραξαν· σὺ δὲ καλὸν καὶ ἀναγκαῖον εἶναι νὰ υποφέρῃς ἀνδρείως τὸ πεπρωμένον, διότι δὲν ἤθελες βεβαίως προτιμήσει νὰ συμπράξῃς μετὰ τοῦ Κατιλίνα, ἢ νὰ συνομώσῃς μετὰ τοῦ Λεντούλου, ἢ νὰ συμβουλευῇς τὰ ἐναντία εἰς τὰ συμφέροντα τῆς πατρίδος, ἢ νὰ μὴν ἐκτελέσῃς τὰ ὑπ' αὐτῆς προσταχθέντα, καὶ νὰ μένης οὕτως ἀδικῶν εἰς αὐτήν.

Ἄν δὲ πρὸς τούτοις ἐνδιαφέρεσαι καὶ διὰ τὴν δόξαν, πολὺ προτιμότερον εἶναι, ὅτι ἀπεβλήθῃς χωρὶς νὰ ἀδικήσῃς παρὰ νὰ μένης εἰς τὴν πατρίδα μετὰ τὴν πράξιν τοῦ κακουργήματος, διότι καὶ ἡ ἀτιμία καὶ ἡ αἰσχύνῃ προσάπτονται εἰς τοὺς ἀδίκως ἐξόνοντά τινα, καὶ οὐχὶ εἰς τὸν ἕνεκα συκοφαντίας ἐξοριζόμενον.

Καὶ ὁμως ἐγὼ ἀκούω, ὅτι οὐχὶ ἄκων ἢ συλληφθεὶς ἐδραπέτευσας, ἀλλ' ἐβελοντής, ἐπειδὴ ἐμίσησας τὴν μετ' ἐκείνων συμβίωσιν, μὴ δυνάμενος νὰ κάμῃς

αὐτοὺς καλητέρους, οὔτε θέλων νὰ συναπολεσθῇς μετ' αὐτῶν, καὶ ἐγκατάλιπες οὐχὶ τὴν πατρίδα, ἀλλὰ τοὺς ἐπιβουλευόντας αὐτήν· ὥστε οὗτοι μὲν καὶ ἐξοριστοὶ εἶναι καὶ ἀτιμοὶ, ἀποβαλόντες ἐκ τῶν ψυχῶν αὐτῶν πάντα τὰ ἀγαθὰ· σὺ δὲ καὶ ἐντιμὸς καὶ εὐδαιμόνων εἶσαι, ἔχων πάντα τὰ ἀναγκαῖα χωρὶς νὰ ὑπηρετῇς τινα ἀπρεπῶς, ἀλλ' ὦν ἐλεύθερος εἶτε εἰς τὴν Μακεδονίαν, εἶτε ἀλλαχοῦ θελήσεις νὰ ζῆσῃς, διότι αἱ γῶραι οὔτε εὐτυχίαν, οὔτε κακοδαιμονίαν χωρηγοῦσιν· ἀλλ' ἕκαστος κάμνει εἰς ἑαυτὸν παντοῦ καὶ πάντοτε καὶ πατρίδα καὶ εὐδαιμονίαν. Ταῦτα καλῶς ἐννοῶν καὶ ὁ ἄλλοτε ἐξορισθεὶς Κάμιλλος, εὐχαρίστως κατώκησεν εἰς τὴν Ἄρδεαν· ταῦτα σκεψάμενος καὶ ὁ Σκιπίων ἀλύπως ἐτελεύτησε τὸν βίον ἐν Λιτέρνω.

Τί δὲ νὰ εἴπῃ τις περὶ τοῦ Ἀριστείδου; Τί περὶ τοῦ Θεμιστοκλέους, τοὺς ὁποίους ἐνδοξοτέρους κατέστησεν ἡ φυγὴ; Τί νὰ εἴπῃ τις περὶ τοῦ Ἀννίου ἢ τοῦ Σόλωνος, ὅστις ἐκουσίως ἀπεξενώθη ἐπὶ δέκα ἔτη ἐκ τῆς πατρίδος του, ὡς ὁ Λυκούργος ἐξωστράκισεν αὐτὸς ἑαυτὸν δι' ὅλον τὸν βίον; — Μῆτε σὺ λοιπὸν νόμιζε κακὰ ταῦτα, ἅτινα δὲν ἀνίκουσιν ἐκ φύσεως εἰς τε τὸ σῶμα καὶ τὴν ψυχὴν ἡμῶν· μῆτε ἀγανάκτει εἰς ὅσα σοὶ συνέβησαν, διότι, ὡς προεῖπον, δὲν ἐξαρτᾶται ἀπὸ ἡμᾶς νὰ ζῶμεν ὡς θέλομεν, ἀλλ' ἀνάγκη πᾶσα νὰ ὑπομένωμεν ὅσα ἀρέσκουν εἰς τὸν Θεόν, καὶ ἂν τοῦτο κάμνωμεν ἐθελουσίως δὲν θέλομεν λυπηθῆ, ἂν δὲ ἀκουσίως θέλομεν ἐπιπροσθέσει τὸ μέγιστον τῶν κακῶν, τοῦ νὰ δυσανασχετηῶμεν δηληματίζως, μὴ δυνάμενοι ν' ἀποφύγωμεν τὸ πεπρωμένον· ἀπόδειξις δὲ τούτου εἶναι, ὅτι ὅσοι μὲν ὑποφέρουν καὶ τὰ δεινότατα κακὰ εὐκόλως, οὔτε κἂν φαν-

τάζονται ὅτι διάκεινται εἰς δυσάρεστον θέσιν· ὅσοι δὲ βαρύνονται καὶ εἰς τὰ ἐλαφρύτερα, νομίζουν ὅτι ἔχουν ὅλα τὰ κακὰ παρὰ τῶν ἀνθρώπων. Ὡς ἕτεροι πάλιν, ἐξ ὧν οἱ μὲν μεταχειρίζονται τὰ καλὰ κακῶς, οἱ δὲ τανάπαλιν, κάμνουν αὐτὰ νὰ φαίνωνται εἰς ἑαυτούς, ὅποια τὰ παρασκευάζουν ἐν τῇ φαντασίᾳ των.

Καὶ σὺ λοιπὸν ταῦτα σκεπτόμενος, μὴν ἀγανακτῆς διὰ τὰ παρόντα, μηδὲ λυπησῶν ἂν μανθάνῃς, ὅτι οἱ ἐξώσαντές σε εὐτυχοῦν, διότι σὺν τοῖς ἄλλοις εἶναι μάταιαι καὶ ἐφήμεροι αἱ εὐτυχίαι τῶν ἀνθρώπων, καὶ ὅσω εἰς αὐτὰς ἐπαίρεται τις, τόσω εὐκολώτερον πίπτει, καὶ μάλιστα ἐν καιρῷ στάσεων, διότι οἱ πολιτευόμενοι ἐντὸς πραγμάτων παραχωδῶν καὶ ἀκαταστάτων, ὀλίγον ἢ μᾶλλον οὐδόλως διαφέρουσιν ἀπὸ τῶν ἐν θαλάσῃ κυμαινομένων, οἵτινες πότε ἄνω ἢ κάτω, καὶ πότε ἐδῶ ἢ ἐκεῖ ὠθεῦνται, καὶ ἂν ὀλίγον μόνον σφάλωσι, καταβυθίζονται ἐντελῶς· ἵνα δὲ μὴν ἀναφέρω τὸν Δροῦσον, τὸν Σκιπίωνα, τοὺς Γράκχους καὶ τόσους ἄλλους, μνημονεύω μόνον τὸν Κάμιλλον, ὅστις ὦν φυγὰς ἤλευθέρωσεν εὐκολώτερον τὸ Καπιτώλιον, καὶ τὸν Ἀριστείδην, ὅστις τοσοῦτο διέφερε μετὰ τὴν ἐξορίαν ἀπὸ τὸν Θεμιστοκλέα. Ὡστε ἐλπίζε καὶ σὺ, καὶ θέλεις ἐπανέλθῃ, διότι δὲν ἐξωρίσθης ἔνεκα ἀδικήματος· θέλουν δὲ σὲ ἐπιζητήσῃ, ὡς μανθάνω, καὶ αὐτοὶ οἱ ἐκδιώξαντές σε, καὶ ὅλοι θέλουν σὲ ἐπιθυμήσῃ.

Ἐὰν ὁμως καὶ ὡς ἤδη εὐρίσκεισαι μείνης, μὴν ἀγανακτῆς καὶ διὰ τοῦτο ποσῶς, διότι ἂν πεισθῆς εἰς τοὺς λόγους μου, δύνασαι, ἐὰν εὐαρεστησῇς, νὰ ἐκλέξῃς μέρος τι παραθλάσσιον, ἐν ᾧ θέλεις καταγίνασαι γεωργῶν καὶ συγγραφέων, ὡς ὁ Ξενοφῶν καὶ ὁ Θουκυδίδης. Τὸ εἶδος τοῦτο τῆς φιλοσοφικῆς

ἀσχολίας εἶναι ἐξαρκέστατον καὶ ἀρμοδιώτατον πρὸς οἰονδήποτε ἄνδρα, καὶ ὁπωσδήποτε πολιτευόμενον· ἔχει καὶ ἡ φυγὴ τὴν γόνιμον ἀσχολίαν τῆς· ὥστε ἂν ἐπιθυμῆς νὰ γίνῃς ὡς ἐκεῖνοι ἀθάνατος, μιμήσου αὐτούς, διότι ἔχεις ἤδη πάντα τὰ χρειώδη σου, καὶ δὲν πιστεύω νὰ ἐπιθυμῆς πλέον ἀξιώματα, διότι ἂν ὑπάρχη καὶ εἰς ταῦτά τι καλόν, Ὑπάτευσας ἤδη, καὶ οὐδὲν ἄλλο ἀπομένει εἰς τοὺς ἀρχοντας καὶ δευτέραν καὶ τρίτην, καὶ τετάρτην φοράν, εἰμὴ κενὸς ἀριθμὸς γραμμάτων, ὅστις οὔτε ζῶντας, οὔτε ἀποθανόντας ὠφελεῖ, διότι δὲν ἤθελες βεβαίως προτιμήσῃ νὰ ἦσαι μᾶλλον Κουρούτινος ἢ Μάριος, ὅστις ἐπτάκις Ὑπάτευσεν, παρὰ Κικέρων.

Οὔτε Ἡγεμονίαν τινὰ ἐπιθυμεῖς, ἀφοῦ καὶ τὴν δοθεῖσάν σοι (α) ἀπεποιήθης νὰ δεχθῆς, καταφρονήσας καὶ τὰ ἐξ αὐτῆς κέρδη, καὶ τὸ ὀλιγοχρόνιον τῆς Ἐξουσίας, ὑποκειμένης πάντοτε εἰς τοὺς θελοντας δωρεὰν νὰ τὴν συκοφαντῶσι. Καὶ εἶπον ταῦτα οὐχὶ διότι τὰ νομίζω ἀναγκαῖα πρὸς τὴν εὐδαιμονίαν, ἀλλὰ διότι ἀσκηθεὶς σὺ ἀρκούντως εἰς τὰ πολιτικά, καὶ μαθὼν ἐξ αὐτῶν τὴν διαφορὰν τῶν τρόπων τῆς ζωῆς, εἶσαι εἰς θέσιν ἄλλους μὲν ἐκ τούτων νὰ ἐκλέξῃς καὶ νὰ ἐπιδιώξῃς, ἄλλους δὲ νὰ ἀπωθήσῃς καὶ νὰ ἀποφύγῃς, διότι ὁ βίος ἡμῶν εἶναι βραχὺς, καὶ ὀφείλομεν νὰ μὴ ζῶμεν καθ' ὅλα μόνον ὑπὲρ τῶν ἄλλων, ἀλλὰ νὰ χαρίζομεθα καὶ εἰς ἡμᾶς αὐτούς. Σκέψαι δὲ πόσον διαφέρει ἡ ἡσυχία τῆς ταραχῆς, ἡ ἡρεμία τοῦ θορύβου, ἡ ἐλευθερία τῆς δουλείας, καὶ ἡ ἀσφάλεια τῶν κινδύνων, ὅπως ἐπιθυμήσῃς νὰ ζήσῃς ὡς ἐγὼ σὲ

(α) Ἐπὶ τῆς Ὑπατείας του παρεχωρήθη εἰς αὐτὸν ἡ Ἐπαρχία τῆς Γαλλίας, ἣν παρήτησεν.

συμβουλευώ, διότι τοιοῦτοτρόπως θέλεις εὐδαιμονή-
σει, καὶ τὸ ὄνομά σου θέλει εἶσθαι διὰ παντός μέγα
καὶ ἐν τῇ ζωῇ καὶ μετὰ θάνατον.

Ἐάν δὲ μελετᾷς τὰ τῆς ἐπανόδου σου, καὶ ζη-
λεύης τὴν ἐν τῇ πολιτείᾳ λαμπρότητα, οὐδὲν δυσχε-
ρὲς ἔχω νὰ σοὶ εἶπω φοβοῦμαι μόνον ἀποβλέπων εἰς
τὰ πιάγματα, γνωρίζων τὴν ἐλευθεροστομίαν σου,
καὶ θεωρῶν τὸ πλῆθος καὶ τὴν δύναμιν τῶν ἀντιστα-
σιωτῶν σου, μήπως καὶ πάλιν ὀλισθήσης. Καὶ ἐάν
μὲν καὶ τότε ἐπιτύχης νὰ μεταφύγῃς, θέλεις ἐκ νέου
μετανοήσῃ· ἐάν ὅμως πάθῃς ἐπιερὸν τι κακόν, οὐδὲ
νὰ μεταμελήθῃς θέλεις δυνήθῃ, διότι πῶς δὲν εἶναι
δεινὸν συνάμα καὶ αἰσχρὸν ν' ἀποκοπῇ τινος ἡ κεφα-
λή, καὶ ἐκτεθεῖσα εἰς τὴν ἀγορὰν, νὰ ἐξυβρισθῇ εἴτε
ὑπὸ ἀνδρὸς, εἴτε ὑπὸ γυναικός; Καὶ μὴ μὲ μισήσης
ὡς προσιωνιζόμενον κακόν, ἀλλ' ὡς προειδοποιουντα
διοσημίαν, ὅπως σὲ προφυλάξω. Καὶ πρόσεξε μὴν
ἀπατηθῆς, ὅτι ἔχεις τινὰς φίλους ἐκ τῶν ἰσχυρῶν,
διότι οἱ δεικνύοντες ὅτι σὲ ἀγαποῦν, οὐδόλως θέλουν
σὲ ὠφελῆσαι ἐναντίον τῶν κατὰ σοῦ ἐχθρικῶς διακει-
μένων, ὡς τοῦτο ἤδη τὸ ἐδοκίμασας, διότι οἱ ἐπιδιώ-
κοντες τὴν Ἐξουσίαν, θεωροῦν τὰ πάντα ὡς σκύβαλα
ἀπέναντι τοῦ ἀντικειμένου τῆς ἐπιθυμίας των· οὗτοι
πολλάκις ἀνταλάσσουν ἀντὶ τῶν ἐχθρῶν τοὺς φιλτά-
τους καὶ συγγενεστάτους αὐτῶν.

Ἀκούσας ταῦτα ὁ Κικέρων ἐσίγησε καὶ ἐπραύνη.
Ἐν τούτοις μὲ τὴν πρόδον τοῦ χρόνου, ἤρξαντο νὰ
μεταβάλλωνται τὰ πράγματα εἰς τὴν Ῥώμην, καὶ νὰ
λαμβάνωσι τὰ πνεύματα διάφορον τροπὴν. Ὁ Κλω-
δίος μετὰ τὴν ἐξουσίαν τοῦ Κικέρωνος θρασυνθεὶς ἐτι
μᾶλλον, καὶ οὐδὲν ὄριον γνωρίζων εἰς τὰς παρεκτρο-
πὰς του, ἤρξατο νὰ προσβάλλῃ ἀδιακρίτως τοὺς δια-

σημοτέρους, καὶ ἐπὶ τέλους ἐτόλμησε νὰ ἐπιτεθῇ καὶ
κατ' αὐτοῦ τοῦ Πομπηίου, ὅστις τότε συνησθάνθη τὴν
ἔλλειψιν τοῦ Κικέρωνος, καὶ ὠμολόγησε τὸ μέγα
λάθος, τὸ ὁποῖον ἔπραξε νὰ τὸν ἐγκαταλείψῃ εἰς τὴν
διάκρισιν τοῦ Κλωδίου.

Τὰς ἀναγεννηθείσας ταύτας ὑπὲρ τοῦ Κικέρωνος
συμπαθείας του, συνεμερίζοντο καὶ πλείστοι ἰσχυροὶ
πολίται, καὶ αὐτὰ ἀκόμη τὰ πλῆθη. Ἐπομένως τῇ
προτροπῇ καὶ συνεργείᾳ τοῦ Πομπηίου καὶ τῶν ὁμο-
φρόνων του, ἐπροτάθη εἰς τὴν συνέλευσιν τοῦ Δή-
μου ὑπὸ τοῦ Δημάρχου Τίτου Ἀννίου Μίλωνος τὸ
ψήφισμα τῆς ἀνακλήσεως τοῦ Κικέρωνος. Πλὴν ὁ
Κλωδίος μετὰ τῶν ὁπαδῶν του ὑποκινήσας στάσιν,
ἐματαιώσε τὰς ὑπὲρ τοῦ ἀντιπάλου του πρῖσπαθείας,
ἐπενεγκῶν καὶ οὐκ ὀλίγους τραυματισμούς καὶ φόνους.

Οἱ τὰ τοῦ Κικέρωνος φρονούντες, ἐστράφησαν
τότε πρὸς τὴν Γερουσίαν, καὶ ἐπέτυχον παρ' αὐτῆς
οὐ μόνον τὸ ψήφισμα τῆς ἀνακλήσεως, ἀλλὰ καὶ τὴν
ἀναστολὴν τῆς ἐκτελέσεως, οἷασδήποτε ἐπισήμου
πράξεως, μεχριστοῦ οὐτό κυρωθῇ καὶ ὑπὸ τοῦ Δήμου,
διότι ἄνευ τῆς κυρώσεως ταύτης ἐθεωρεῖτο ὡς ἀπλοῦν
προβούλευμα, καὶ οὐχὶ ὡς νόμος ἐκτελεστός. Ὅθεν
προταθὲν ἐκ νέου ὑπὸ τοῦ Μίλωνος, ἐπεκυρώθη καὶ
ὑπὸ τῆς συνέλευσεως, μ' ὄλας τὰς ἐναστάσεις τοῦ
Κλωδίου.

Ἡ ἐξουσία τοῦ Κικέρωνος, διήρκεσε δεκαεξὶ μῆ-
νας. Ἐπιστρέφων δὲ καὶ διερχόμενος τὴν Ἰταλίαν,
ὑπεδέχετο παντοῦ μετ' ἀκρατήτου ἐνθουσιασμοῦ καὶ
μετὰ μεγάλων ἐπιδείξεων· ὥστε καὶ αὐτὸς ὁ ἴδιος
ἔλεγεν, ὅτι ἐπανακάμπτων εἰς τὴν πατρίδα, ἐφέρετο
ἐπὶ τῶν ὤμων τῆς Ἰταλίας. Πλησιάζων πρὸς τὴν
Ῥώμην, προὑπαντήθη ὑφ' ὄλων τῶν Ἀρχῶν καὶ τοῦ

πλήθους. Ἡ ἡμέρα τῆς ἐπανόδου του, ὑπῆρξεν ἡμέρα ἐπίσημος καὶ γενικῆς πανηγύρεως.

Ἀκολούθως διὰ ψηφίσματος τῆς Γερουσίας καὶ τοῦ Δήμου, τῷ ἀπεδόθη ὅλη ἡ δημευθεῖσα ὑπὸ τοῦ Κλωδίου περιουσία του, τὸ οἰκόπεδον τῆς κατασκαφείσης οἰκίας του, καὶ ἡ ἀπαιτούμενη δαπάνη πρὸς ἀνέγερσιν αὐτῆς. Ὁ φατριασμός ὑπερισχύσας προσκαίρως, κατεδίωξε τὸν μέγαν ἄνδρα, πλὴν ἡ πατρίς, ἣτις ὑπῆρχεν εἰσέτι, ἀναλαβοῦσα τὰ δίκαια καὶ τὴν ὑπεροχὴν τῆς ἀπένειμεν εἰς αὐτὸν τὴν ὀφειλομένην δικαιοσύνην, τὸν ἱκανοποίησε καὶ ὕλικῶς καὶ ἠθικῶς, καὶ τὸν ἐδόξασε, καὶ ἐνώπιον τῶν συγγρόνων, καὶ ἐνώπιον τῶν μεταγενεστέρων. Εὐτυχεῖς ἐποχαί! καθ' ὡς καὶ ἡ πατρίς καίτοι νοσοῦσα, συναισθανομένη εἰσέτι τὸ καθήκον τῆς, ἐκτιμᾷ τὴν ἀρετὴν, καὶ ὁ ἀδικηθεὶς πολίτης πληρέστατα δικαιούται!

Ο ΦΙΛΟΚΤΗΤΗΣ.

ΕΓΚΑΤΑΛΕΙΨΘΕΙΣ ΕΠΙ ΤΗΣ ΝΗΣΟΥ ΛΗΜΝΟΥ.

(Ἐκ τοῦ ὁμωνύμου τοῦ Σοφοκλέους δράματος.)

Πρὶν εἶτι ἀποθάνῃ ὁ Ἡρακλῆς, εἶχε δωρήσει τὰ ὅπλα του πρὸς τὸν φίλον του Φιλοκτῆτην, καὶ ἀπαιτῆται συνάμα παρ' αὐτοῦ μεθ' ὄρκου νὰ μοι φανερώσῃ εἰς τινὰ τὸν τόπον, εἰς ὃν ἤθελε καλύψει τὴν κόνιν του. Παρασκευαζόμενοι ὁμῶς μετὰ τὸν θάνατόν του οἱ Ἕλληνες νὰ ἐκστρατεύσωσι κατὰ τῆς Τρωάδος,

ἐχρησιμοδοτήθησαν ὅτι ἄνευ τῆς κόνεως καὶ τῶν ὀπλων τοῦ Ἡρακλέους, οὐδέποτε ἔθελον ἐκπορθῆσαι τὴν περιφανῆ πόλιν. Ἰκετευόμενος λοιπὸν καὶ πιεζόμενος ὑπὸ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων ὁ Φιλοκτῆτης, νὰ εἰπῇ τὸ μέρος ὅπου εἶχεν ἐνταφιάσει τὸν Ἡρακλέα, ἐνέδωκε μὲν ἐπὶ τέλος εἰς τὰς παρακλήσεις των, πλὴν νομίζων ὅτι ἐτήρει ἐνταῦτῳ καὶ τὸν δοθέντα ὄρκον, ἐδειξε σιωπηλῶς διὰ τοῦ ποδός τὸ μέρος, ὅπου ἔκειτο ἡ κόνις τοῦ φίλου του.

Καταπλέοντες δὲ οἱ Ἕλληνες πρὸς τὴν Τρωάδα, ἠγχυροβόλησαν εἰς τὴν νῆσον Χρυσὴν ἢ Θάσον, ὅπου ἐξήλθον πρὸς τέλεσιν θυσίας τινός· πλὴν κατ' αὐτὴν τὴν περίπτωσιν ἐδήχθη μοιραίως ὁ Φιλοκτῆτης ὑπὸ ἐχίδνης εἰς τὸν αὐτὸν πόδα, δι' οὗ εἶχε δεῖξῃ τὸν τάφον τοῦ Ἡρακλέους εἰς τοὺς ἄλλους Ἕλληνας. Τὸ δῆγμα αὐτὸ παραμεληθὲν καταρχάς, ἐδεινώθη μετ' οὐ πολὺ ἐπὶ τοσοῦτῳ, ὥστε καὶ αὐτὸν κατεβασάνιζε καὶ τοὺς ἄλλους παρηνώχλει ἐκ τῶν δριμυτάτων ἀλγηδόνων καὶ τῶν δυσωδῶν ἀποφορῶν του. Ἴνα δὲ ἀπαλλαχθῶσιν ἐξ αὐτοῦ οἱ Ἕλληνες συνοδοιπόροι του, προετράπησαν ὑπὸ τῶν Ἀτρείδων καὶ τοῦ Ὀδυσσεῶς νὰ τὸν ἐγκαταλείψωσι μόνον ἐπὶ τῆς ἐρημονήσου Λήμνου, ὅπου καὶ διέμεινεν ἐννέα ἔτη.

Οἱ πολιορκούντες ἐν τοσοῦτῳ τὴν Τρωάδα Ἕλληνες, αἰχμαλωτίσαντες τὸν υἱὸν τοῦ Πριάμου Ἐλενον, ὅστις κατεῖχε τὸ χάρισμα τοῦ μάντεως, ἐπληροφορήθησαν ὑπ' αὐτοῦ, ὅτι ἄνευ τῶν ὀπλων τοῦ Ἡρακλέους, ἡ ἐκπόρθσις τῆς Τρωάδος ἦτον ἀδύνατος. Τότε ἐπεμψαν τὸν Ὀδυσσεᾶ μετὰ τὸν υἱὸν τοῦ Ἀχιλλέως Νεοπτόλεμον εἰς τὴν νῆσον Λήμνον, ὅπως πείσωσι καὶ μεταφέρωσιν εἰς τὴν Τρωάδα τὸν κάτοχον τῶν Ἡρακλείων ὀπλων Φιλοκτῆτην. Ἡ ἀφίξις

των πρέσβων τούτων εἰς τὴν Ἀἴμνον καὶ οἱ διάλογοι αὐτῶν μετὰ τοῦ Φιλοκλήτου, συναποτελοῦν τὴν πρᾶξιν ἢ τὸν μῦθον τοῦ δράματος τοῦ Σοφοκλέους, ἐπιγραφομένου Φιλοκλήτης.

Τὸ δράμα τοῦτο, καίτοι ἀπλούστατον, εἶναι ὅμως τὸ κανονικώτερον ἴσως καὶ τὸ ὠραιότερον, ἐξ ὅλων τῆς Σοφοκλείου Μούσης τῶν δραμάτων. Ἡ δέσις αὐτοῦ διεξάγεται θαυμασίως διὰ τριῶν οὐσιωδῶς προσώπων καὶ τοῦ χοροῦ. Ἡ γόνιμος καὶ λαμπρὰ φαντασία τοῦ ποιητοῦ, ἐπιτυγχάνει νὰ διαποικίλλη αὐτὸ, καὶ νὰ διεγείρῃ διὰ τῆς ἀντιθέσεως τῶν χαρακτῆρων καὶ τῆς ζωτικῆς τῶν παθῶν ζωγραφίας, μέγιστον τὸ ἐνδιαφέρον εἰς τοὺς θεατὰς. Ἡ ἀθωότης καὶ εἰλικρίνεια τοῦ Νεοπτολέμου, τὸ πολυμήχανον καὶ πανούργον τοῦ Ὀδυσσεύς, καὶ ἡ δικαία ἀγανάκτησις καὶ ὀργὴ τοῦ περιφρονηθέντος τῆς Περιβοίας καὶ Ὀλιζώνος ἥρωος Φιλοκλήτου, διαπλέκονται καὶ ἀνελίσσονται μετ' ἀρίστης τέχνης καὶ πολλῆς συνάμα φυσικότητος· ὁ τόνος καὶ ἡ σφοδρότης τοῦ τραγικοῦ ὕψους οὐδέποτε ἐκπίπτουν ἢ μαραίνονται.

Ἀναφέρομεν ἐξ αὐτοῦ παραπεφρασμένον, μέρος τι ἐκ τῆς δραματικωτάτης καὶ ἀπαραμίλλου σκηνῆς, καθ' ἣν ὁ κρυπτόμενος ὀπισθεν τοῦ Νεοπτολέμου Ὀδυσσεύς, ἀποκαλύπτεται τέλος εἰς τὸν Φιλοκλήτην.

Ὁ Νεοπτόλεμος ὀμιλῶν καὶ ἐνεργῶν κατὰ τὸς ἐμπνεύσεις τοῦ Ὀδυσσεύς, εἶχεν ἀποσιωπήσει τὸν ἀληθῆ σκοπὸν τῆς εἰς Ἀἴμνον ἐλεύσεώς του, καὶ εἶπῃ εἰς τὸν Φιλοκλήτην, ὅτι ἐπέστρεφεν ἐκ τῆς Τρωάδος πρὸς τὴν πατρίδα του, καὶ ὅτι κατέπλευσεν ἐκεῖ, ὅπως παραλάβῃ καὶ αὐτὸν καὶ τὸν μεταφέρει εἰς τὴν ἰδικὴν του πατρίδα. Ὁ Φιλοκλήτης μὴ ὑποπτευόμενος ἀπάτην, ἐπίστευσεν εἰς τοὺς λόγους του καὶ θεωρῶν

πλέον αὐτὸν ὡς φίλον καὶ σωτῆρα, δὲν ἐδίστασε νὰ τῷ προσφέρῃ καὶ τὰ ὄπλα του, ἅτινα ἐκεῖνος ἐζήτησε νὰ παρατηρήσῃ. Ἐνῶ δὲ ἐκράτει αὐτὰ καὶ δῆθεν τὰ παρετῆρει, ἀπεκάλυψε τότε καὶ τὸν πραγματικὸν σκοπὸν, δι' ὃν εἶχεν ἀφίχθῃ εἰς Ἀἴμνον. Ὁ Φιλοκλήτης ἔμεινεν ὡς ἐμβρόντητος ἐκ τῆς ἀπροσδοκῆτου ἀποκλύψεως, καὶ ἔτι μᾶλλον ἐρεθίσθη ἐκ τῆς δολιότητος μεθ' ἧς ἐνεπαίχθη ὑπὸ τοῦ Νεοπτολέμου. Ἐπιπλήττων δὲ αὐτὸν, ἐζήτηε ταυτοχρόνως καὶ τὴν ἀπόδοσιν τῶν ὀπλων του· ἀμφιῤῥέπων δ' ἐκεῖνος μεταξὺ ἀρνήσεως καὶ ἀποδόσεως, ἀπετράπη ὑπὸ τῆς φωνῆς τοῦ Ὀδυσσεύς. Τὴν φωνὴν τούτου ἀκούσας ὁ Φιλοκλήτης ἀνέκραξε·

« Φιλ. Οἴμοι! ὅποσον ἀκούω! Δὲν εἶναι ὁ Ὀδυσσεύς;

» Ὀδ. Ναί, μάθε ὅτι ἐγὼ, ὁ ἰστάμενος ἐνώπιόν σου, εἶμαι ὁ Ὀδυσσεύς.

» Φιλ. Φεῦ! ἐμπορεύθην καὶ ἀπωλέσθην· ἐδῶ εἶναι ὁ ἀπατήσας καὶ ἀφοπλίσας με.

» Ὀδ. Ἐγὼ ναί, καὶ οὐχὶ ἄλλος· σοὶ τὸ λέγω σαφῶς.

» Φιλ. ὦ νεανία, (ἀποτείνετε εἰς τὸν Νεοπτόλεμον) ἀπόδος μοι τὰ τόξα.

» Ὀδ. Τοῦτο καὶ ἂν θέλῃ δὲν δύναται νὰ τὸ πράξῃ ποτέ· ἀλλὰ καὶ σὺ ὁμοῦ με αὐτὰ θέλεις εἶλθῃ μαζή μας, ἄλλως θέλομεν σὲ ὀδηγήσει διὰ τῆς βίας.

» Φιλ. Ἐμὲ, ὦ ἀθλαδέστατε καὶ μοχθηρότατε μεταξὺ τῶν μοχθηρῶν, θέλετε ὀδηγήσει διὰ τῆς βίας;

» Ὀδ. Βεβαίως· ἐὰν ἐκουσίως δὲν μᾶς ἀκολουθήσῃ.

» Φιλ. Ὡ Λημνία γῆ, ᾧ παντοδύναμον Ἡφαίστειον
» πῦρ, θέλετε σεῖς ποτε ἀνεχθῆ νὰ μὲ ἀποσπᾶσθαι οὐ-

» τος ἐκ τῶν κόλπων σας διὰ τῆς βίας;
» Ὅδ. Ὁ Ζεὺς, καὶ μάθε ἂν δὲν γνωρίζῃς, ὁ Ζεὺς
» δεσπόζει ἐπὶ τῆς νήσου ταύτης, καὶ αὐτός, ὃν ἐγὼ
» ὑπηρετῶ, διέταξε ταῦτα.

» Φιλ. Ὡ μιὰρὲ, καὶ τί δὲν ἐφευρίσκεις; Ὡς
» καὶ τοὺς θεοὺς τοὺς ὁποίους προτείνεις, θέλεις νὰ
» καταδείξῃς ψευδεῖς.

» Ὅδ. Οὐχὶ ψευδεῖς, ἀλλ' ἀληθεῖς, καὶ ἡ ὁδός,
» ἣν θὰ βαδίσωμεν, τὸ διαβεβαιῶ.

» Φιλ. Ἐγὼ ὅμως δὲν συγκατανεύω.

» Ὅδ. Τὸ λέγω ἐγὼ, καὶ πρέπει νὰ πεισθῇς.

» Φιλ. Οἴμοι τοῦ τάλαιπώρου! Λοιπὸν ὁ πατήρ
» δὲν ἐγέννησεν ἡμᾶς ἐλευθέρους, ἀλλὰ δούλους;

» Ὅδ. Τὸ ἐναντίον σας ἐγέννησε μάλιστα ὁμοί-
» οὺς μὲ τοὺς ἀρίστους, μετὰ τῶν ὁποίων θέλεις ἐκ-
» πορθῆσαι καὶ κατασκάψαι τὴν Τρωάδα.

» Φιλ. Οὐδέποτε, ἐνόσω πατῶ ἐπὶ τοῦ ἐδάφους
» τοῦ ὑψηλοῦ τούτου βράχου, ἐὰν ἐπρόκειτο ἀκόμη
» νὰ πάθω οἰανδήποτε συμφορὰν.

» Ὅδ. Καὶ τί ἤθελες πράξει;

» Φιλ. Ἦθελα ριφθῆ μὲ τὴν κεφαλὴν ἀπὸ τοῦ
» ὕψους τούτου, καὶ συντρέψαι αὐτὴν ἐπὶ τῶν βράχων.

» Ὅδ. (στρεφόμενος πρὸς τοὺς ἀποτελοῦντας τὸν
» χορὸν ναύτας) Συλλάβετε αὐτὸν καὶ ἀφαιρέσατε
» τὴν ἐλευθερίαν του.

Ἡ ὁδὸν καὶ ἀγανάκτησις ἐνταῦθα τοῦ Φιλο-
κλήτου δὲν ἔχουν πλέον ὄρια. Τρωεῖς εἰς ὅ,τι ὑπάρ-
χει πολυτιμότερον καὶ ἱερώτερον εἰς ἄνδρα γενναῖον,
οἷα εἶναι ἡ ἐλευθερία καὶ ἀξιοπρέπεια, καὶ ἀδυνατῶν
νὰ υπερασπίσῃ ἑαυτὸν ἐκ τοιαύτης νέας ὕβρεως, ἐξ-

ατμίξει οὕτως εἰπεῖν τὴν δικαίαν ὀργὴν του μὲ ἐπι-
πλήξεις, ἀρκῶς καὶ ἐτέρους λόγους βαρεῖς καὶ πικροὺς
κατὰ τοῦ Ὀδυσσεῶς καὶ τῶν Ἀτρείδων, πρωταιτίων
τῆς δυστυχίας του. Ὁ ποιητὴς διαζωγραφίζων κατὰ
φύσιν τὴν θέσιν ταύτην τοῦ Ἡρώος, παριστᾷ λίαν
ἐπιτυχῶς τὸν ἄνθρωπον ἐν γένει καὶ ἰδίως τὸν μεγα-
λόφρονα ἀδίκως περιφρονηθέντα ἢ ἐξυβρισθέντα, καὶ
προτιμῶντα μᾶλλον νὰ ἀποθάνῃ ἢ νὰ ἐνδώσῃ ἐκου-
σίως εἰς τὴν βίαν. Ὅθεν μετὰ τὴν κράτησίν του ἀνε-
φώνησεν.

« Ὡ χεῖρες, ἐστερημέναι τῶν φιλοτάτων τόξων
» σας, οἷα πάτχετε, δεσμευθεῖσαι ὑπὸ τοῦ ἀνδρός
» τούτου. Ὡ μὴδὲν ὑγιές, καὶ μὴδὲν ἀξίον ἐλευθέ-
» ρου ἀνδρός ἔχων, μὲ ὁποίους δόλους μοὶ ἐπήληθες·
» πῶς μὲ ἠπάτησας διὰ τῶν ὑποβολῶν σου πρὸς τὸν
» ἄγνωστον εἰς ἐμὲ τοῦτον νέον (τὸν Νεοπτόλεμον),
» ἀνάξιον μὲν πρὸς σέ, ἀξίον δὲ πρὸς ἐμέ, διότι οὐ-
» τος οὐδὲν ἄλλο ἐπραττεν, εἰμὴ ὅ,τι σὺ μόνον ὑπέ-
» βαλλες εἰς αὐτόν· τοῦτο δὲ εἶναι καταφανές καὶ ἐκ
» τῆς θλίψεως, ἣν καὶ τῶρα δεικνύει δι' ὅσα ἡμάρ-
» τησε καὶ ἐγὼ ἐπαθον. Ἀλλ' ἡ κακὴ σου ψυχὴ, ἣ-
» τις παρσιδύει καὶ εἰς τὰ μύχια τῶν καρδιῶν, ἐδί-
» δεξεν ἀκουσίως του τὸν ἄγνον τοῦτον νέον νὰ ἤ-
» ναι σοφὸς περὶ τῆς πανουργίας. Τώρα δὲ πάλιν ἀ-
» φοῦ, ᾧ ἄθλιε, μὲ ἐδέσμευσας, διανοεῖσαι νὰ μὲ ἀπο-
» σπάσῃς ἐκ τῆς ἀκτῆς ταύτης, εἰς ἣν πρότερον μὲ
» ἐγκατέλειψας ἄριλον, ἔρημον, ἀπολιν καὶ νεκρὸν
» μεταξὺ τῶν ζώντων. Φεῦ! Εἶθε καὶ σὺ κακῶς νὰ
» ἀπολεσθῇς! Τοῦτο πολλάκις κατηχηθῆν· ἀλλ' οἱ
» θεοὶ δὲν μὲ εἰσπακούουν πλέον· καὶ ἐνῶ σὺ ζῆς χαί-
» ρων καὶ εὐφραυνόμενος, ἐγὼ ὁ δυστυχὴς θλίβομαι,
» ὅτι ζῶ ἐντὸς τόσων δεινῶν, καταγελωμένος ὑπὸ

» σοῦ καὶ τῶν υἱῶν τοῦ Ἀτρέως, τοὺς ὁποίους ὕπη-
 » ρατεῖς. Μολονότι σὺ εἶς ἀνάγκης καὶ κλερθεῖς συν-
 » ἐπλευσας μετ' αὐτῶν, ἐνῶ ἐγὼ δ' ἀτυχεστάτος
 » τοῦς ἠκολούθησα ἐκουσίως μὲ ἐπὶ πλοῖα. Καὶ ἐν
 » τούτοις μὲ ἀπέβαλον αὐτοὶ ἀτίμως ὡς σὺ λέγεις,
 » καὶ ὡς ἐκεῖνοι πάλιν λέγουν, σὺ. Τώρα δὲ τί μὲ
 » ζητεῖτε; Ἦ μὲ βιάζεσθε; Τίνος ἔνεκα, ἀφοῦ εἶμαι
 » οὐδὲν καὶ διὰ σὰς πρό πολοῦ νεκρός; Ἡὼς, ὦ ἀ-
 » πεχθέστατε εἰς τοὺς θεοὺς, δὲν εἶμαι τώρα χολός,
 » δὲν εἶμαι δυσώδης; Ἡὼς θέλετε ἱκετεύει τοὺς θεοὺς
 » καὶ θύει ἱερεῖα, ὅταν ἐγὼ ἐκεῖ καταπλεύσω; Ἡὼς
 » θέλετε ἐπιτελεῖ σπονδὰς; — Διότι τοιαύτας ἐπρο-
 » τείνατε προφάσεις, ὅταν μὲ ἀπεβάλλετε. Κακὴν
 » κακῶς νὰ ἀπολεσθῆτε· καὶ θέλετε ἀπολεσθῆ οἱ ἀδι-
 » κήσαντές με, ἐὰν οἱ θεοὶ ἐνδιαφέρονται περὶ τῆς
 » δικαιοσύνης. Ἠλὴν βλέπω ὅτι ἐνδιαφέρονται, διότι
 » οὐτέ τὸν διάπλουν τοῦτον ἠθέλατε ἐπιχειρισθῆ ἔνε-
 » κα ἀθλίου ἀνδρός, ἐὰν κέντρον θεῖον δὲν σὰς ὄψει
 » πρὸς ἐμέ. Ἄλλ' ὦ πατρώα γῆ καὶ θεοὶ ἐπόπται,
 » τιμωρήσατε, τιμωρήσατε τέλος ὄλους αὐτούς· οἱ-
 » κτείρατέ με ὡς καὶ ἐγὼ ζῶ οἰκτρῶς, διότι ἂν ἰδῶ
 » αὐτούς νὰ ἀπολεσθῶσι, θέλω νομίσει καὶ ἐγὼ ὅτι
 » ἀπηλλάχθην ἐκ τῆς νόσου μου.»

Ἡ ἀπό μηχανῆς λύσις ἢ καταστροφή τοῦ δρά-
 ματος τούτου φέρει ἐπὶ τῆς σκηνῆς τὴν σκιάν τοῦ
 Ἡρακλέους, εἰς μόνους τοὺς λόγους τῆς ὁποίας, ἐν-
 δίδει ὁ Φιλοκτήτης ν' ἀπέλθῃ εἰς τὴν Τρωάδα, ὅπου
 ἔλθων καὶ ἰκθίει ὑπὸ τοῦ Μαχάονος, ἠρίσταυσε μετὰ
 τῶν ἄλλων Ἑλλήνων.

ΜΙΚΡΑ ΤΙΣ ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΣΕΛΙΣ ΤΗΣ ΝΗΣΟΥ ΚΕΦΑΛΛΗΝΙΑΣ.

Ἡ ἱστορικὴ αὕτη σελίς ἐξήχθη ἐκ τοῦ Ἀρχι-
 σφυλακείου τῆς Κεφαλληνίας, καταχωρηθεῖσα εἰς τὸ
 Β.βλίον τῆς κυβερνήσεως περὶ τὸ 1509 ὑπὸ τοῦ κ.
 Φραγκίσκου Λουκίσσα ἀντικαγκελαρίου τῆς νήσου,
 ὅστις εἶχεν ἀντιγράψῃ αὐτὴν ἐκ τῆς πρωτοτύπου ἐκθέ-
 σεως τοῦ π. Ἰωάννου Λουκίσσα πατρός του, ἐκπονή-
 σαντος τὴν ἱστορίαν τῆς Κεφαλληνίας. Ἔχει δὲ οὕτως.

« Ἡ νήσος Κεφαλληνία κατελήφθη καὶ κατεδε-
 σπόζετο ἐπὶ πολλὰ ἔτη μετὰ τῶν νήσων Ζακύνθου
 καὶ Λευκάδος, καὶ τῶν πόλεων Ἄρτης, Ἰωαννίνων,
 Πρεβέζης καὶ τῶν ἐξαρτημάτων αὐτῶν ὑπὸ τῶν κ. κ.
 Καρόλου καὶ Λεονάρδου Δε-Γόκων Ἰσπανῶν. Πλὴν
 αὐξήθεισα καὶ ἰσχυροποιηθεῖσα ἡ Ὀθωμανικὴ φυλὴ,
 ἤρπασεν ἐκ διαλειμμάτων ὅλας τὰς ρηθείσας κτήσεις
 ἀπὸ τοῦ Δε-Γόκου, οἵτινες ἀπεσύρθησαν εἰς τὴν
 Ἰσπανίαν. Εἷς δὲ μόνος ἐκ τῶν ἀπογόνων τῶν εἶχεν
 ἀπομείνει καὶ ἦτον ἐγκαταστημένος εἰς Νεάπολιν κα-
 τὰ τὴν ἐποχὴν τῆς ἱστορίας ταύτης.

« Οἱ διαδεχθέντες λοιπὸν τοὺς Δε-Γόκους Τοῦρ-
 κοὶ, ἐδέσποζον ἐπὶ τῆς Κεφαλληνίας μέχρι τοῦ ἔτους
 1498, ὅτε ὁ στόλος τῆς Ἑνετικῆς πολιτείας ἐπιστρέψι-
 φων ἐκ Κρήτης, καὶ διευθυνόμενος πρὸς τὴν Κέρκυ-
 ραν, ἠγκυροβόλησεν ἔνεκα ἐναντίων ἀνέμων πρὸς τὴν
 μυχὸν τῆς Κεφαλληνίας πλησίον τῆς νησίδος Ἀη-
 τοῦς (Βαρδιάνων). Οἱ Τοῦρκοὶ ἰδόντες αὐτὸν καὶ νο-
 μίσαντες ὅτι προὔτιθετο νὰ προσβάλλῃ τὴν νήσον,
 ἐκλείσθησαν ἐντὸς τοῦ Φρουρίου τοῦ ἀγ. Γεωργίου.

» Γιαννούλης τις, τὸ ἐπώνυμον Πατρίκιος, δρᾶ-
ξας τὴν περίστασιν καὶ παρουσιασθεὶς πρὸς τὸν ναύ-
αρχον τοῦ Ἑνετικοῦ στόλου Βενέδικτον Ηέζαρον, ἐξ-
έθηκεν εἰς αὐτὸν τὸν πανικὸν φόβον, ἐξ οὗ εἶχον κυ-
ριευθῆ οἱ Τούρκοι, τὸ ὀλιγάριθμον αὐτῶν, τὴν κατά-
στασιν τοῦ φρουρίου καὶ τὸν ἐντὸς αὐτοῦ ἀποκλει-
σμόν των, ἅνευ τροφῶν καὶ πολεμοφοδίων ἢ ἐτέρων
προμηθειῶν, καὶ τὸν ἔπεισε νὰ ὠφεληθῆ ἐκ τῆς θέσε-
ως αὐτῆς τῶν πολεμίων καὶ νὰ κατακτήσῃ τὴν νήσον.

» Ἀποβιβάσας λοιπὸν ὁ ναύαρχος ἱκανὸν ἀριθμὸν
στρατιωτῶν ὀδηγουμένων ὑπὸ τοῦ βρῆντος Γιαννού-
λη, περιέζωσε τὸ φρούριον, τὸ ὅποιον μετ' ἑλίγας
ἡμέρας καὶ ἀσημάντους τινας ἀψιμαχίας ἐκυρίευσεν,
αἰχμαλωτίσας καὶ ἅπαντας τοὺς Τούρκους. Ἀναχω-
ρῶν δὲ ἐκ Κεφαλληνίας, ἀφῆκεν ὡς προσωρινὸν ἀν-
τιπροβλεπτήν τῆς νήσου ἓνα τῶν πλοιάρχων του,
καλούμενον Δονὶ Μόρον π. Βιρβολομαίου. Πληρο-
φορηθεὶσα μετ' οὐ πολὺ περὶ τοῦ εὐτυχοῦς γεγονό-
τος καὶ ἡ Ἑνετικὴ πολιτεία, Δόγης τῆς ὁποίας ἦτο
τότε ὁ Πέτρος Λεονάρδος Λορεδάνος, ἀπέστειλε περὶ
τὸ 1501 ὡς Προβλεπτήν τῆς νήσου τὸν κ. Ἀλιβιζην
Σολομὸν, ὃν περὶ τὸ 1504 διεδέξατο ὁ κ. Νικόλαος
Μαρκέλλος. »

ΑΝΑΤΥΗΩΣΙΣ.

Ἐπειδὴ ἡ ἐπομένη τοῦ Αἴνου Ἀγγελία, ἀπρὸς τῆ-
ζει μέρος αὐτοῦ ἀναπόσπαστον, ὡς καταδεικνύουσα
τὰς ἀφορμὰς καὶ τὸν πατριωτικὸν σκοπὸν τῆς συ-
στάσεώς του, τούτου ἐνεκα τὴν ἀναδημοσιεύομεν, κα-
ταχωροῦντες αὐτὴν εἰς τὸν ἴδιον Αἴνον, πρὸς γενικω-
τέραν γνῶσιν καὶ πᾶσαν τυχόν ἀντιπαράθεσιν.

ΑΡΤΕΜΙΔΑ

ΠΡΟΣ ΣΥΣΤΑΣΙΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ ΕΝ ΚΕΦΑΛΛΗΝΙΑ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑΤΟΣ.

Ἐἰς τὴν ἐνεστῶσαν τῆς ἡμετέρας πολιτείας κα-
τάστασιν, εἰς ἣν, ἐνεκα ἰδιογενοῦς συστήματος, δια-
τελοῦμεν ἐν πολλοῖς καὶ ἐσωτερικῶς καὶ ἐξωτερικῶς
εἰς μεγίστην κατάπτωσιν, ἢ μᾶλλον ἀποσύνθεσιν, καὶ
ἢ ἀποβροφητικῆ τῶν νέων πολιτικῶν νόθος ἐνέργεια,
ναυαγήσασα καὶ ἀπολέσασα πᾶσαν γοητείαν, οὐδὲν
παρέχει ἐνθαρρυντικὸν στάδιον πρὸς πραγματικὴν
καὶ μόνιμον βελτίωσιν τῶν κοινῶν, ἢ πρὸς ἰδίαν ἀξι-
αν προαγωγὴν, καὶ μάλιστα ἐν τῇ ἰδιαιτέρᾳ ἡμῶν πα-
τρίδι Κεφαλληνία, ὅπου ἄλλοτε ὑπῆρχε σφριγῶσα
καὶ εὐμετάδοτος ἢ πνευματικὴ καὶ γνησίᾳ ἐθνικῆ κί-
νησις, καὶ παραδειγματικὸς ὁ ἀμοιβαῖος σεβασμὸς
καὶ αὐστηρὸς βίος, ἐνομίσαμεν ὅτι ἡ ἐν ταύτῃ σύ-
στασις Περιδοκίου κυρίως φιλολογικῆ καὶ ἠθικοῦ,
ἡδύνατο μεγάλως νὰ ἐπιδράσῃ πρὸς ἀναζωπύρωσιν
τοῦ γενικῶς νεναρκωμένου δημοσίου πνεύματος, καὶ
ἐπανόρθωσιν τῶν ἤδη παντοῦ χαλαρωμένων χορστῶν
ἡθῶν, ἅνευ τῶν ὁποίων οὔτε πολιτεία δύναται νὰ εὐ-
οδωθῆ, ἢ νὰ διέλθῃ ἀγαθὸν ἐνεστῶς καὶ νὰ προσδοκᾷ
εὐτυχὲς μέλλον, οὔτε πολιτικός ἢ εὐπαιδευτος καὶ
φιλοσθηὴς ἀνὴρ νὰ διαπρέψῃ, καὶ τιμῶν τὴν ὅλην
πατρίδα νὰ προάγῃ συνάμα αὐτήν.

Ἡ Κεφαλληνία ὡφείλε προ πολλοῦ πρὸς τιμὴν
ἐαυτῆς καὶ τῶν ἀπανταχοῦ διεσπαρμένων τέκνων τῆς,
νὰ ἐκδίδῃ καὶ διατηρῆ ἐν τῇ ἰδίᾳ ἐστία ἐν τοῦλάχισ-

στον σπουδαίον Περιοδικόν, διότι καὶ τοὺς πόρους πρὸς τοῦτο ἀφθότους ἔχει, καὶ τὰς Μούσας ἀείποτε ἐλάτρευσε, καὶ διαπρεπεῖς κατὰ καιροῦς ἐν ταῖς ἐπιστήμαις καὶ ταῖς τέχναις ἄνδρας ἀνέδειξε, καὶ λαμπρόν ἐν τῷ ἔθνει ἱστορικὸν παρελθὸν ἀνέγραψεν.

Πιθανὸν ἢ φορὰ τῶν μέχρι τοῦδε πραγμάτων, νὰ μὴν ἐπέτρεψεν εἰς αὐτὴν νὰ φροντίσῃ, καὶ περὶ τῆς τοσοῦτον ἀναγκαίας ἠθικῆς αὐτῆς τροφῆς, δι' ἧς καὶ τὰ μικρὰ ἐλεύθερα ἔθνη ἀναπτυσσόμενα, καὶ ἐν παρὰλλήλῳ συμβαδίζοντα πρὸς τὸν πολιτισμὸν μετὰ τῶν μεγάλων ἔθνων, βελτιοῦνται καὶ ὕλικῶς, καὶ σέβονται πρὸς τοῦτοις καὶ ἐκτιμῶνται ὑπ' αὐτῶν. Πλὴν ἤδη, ὅτε καὶ ὁ δῶν ὀφελώδους ἡμέρας ἀστήρ, προμηνύει εὐδαιτέραν ἀνατολὴν καὶ μεγαλοουργότερον ἴσως δράμα, πιστεύομεν ὅτι δύναται νὰ ἐπισπεύσῃ τὴν ἐγκαινίαν τοιοῦτου κοινωφελοῦς ἰδρύματος. Εἶναι τῆς ὑπολήψεως, τοῦ κλέους καὶ τοῦ συμπερόντος αὐτῆς τε καὶ σύμπαντος τοῦ ἔθνους, ἢ ἐν τῇ ἰδίᾳ σύστασις Περιοδικοῦ ἀλλοτρίου, τοῦλάχιστον ἐπὶ τοῦ παρόντος, ἐκ τῆς συγχρόνου πολιτικῆς τύρβης, καὶ ἐπιδιώκοντος προπάντων τῆς διανοίας τὴν ἐντελεστέραν δικρῶτισιν, τῆς καρδίας τὴν ἠλικωτέραν διάπλασιν, καὶ ὡς ἐκ τῶν ἐνόητων πόρων του πάσης ἐτέρας ὕλικῆς κινήσεως τὴν δραστηρίαν περιθάλψιν.

Τοιαύτην ἐπισιοθητὴν ἔλλειψιν, ἦν πάντες, νομίζομεν, ἀνομολογοῦν, ἀναδεχόμεθα ἤδη ν' ἀναπληρώσωμεν ἡμεῖς, συνωδᾶ πρὸς τοὺς ἐπομένους ὄρους.

1^{ον} Ἐὰν ἐντὸς τὸ πολὺ ἐξ μηνῶν ἀπὸ τῆς ἐκδόσεως τῆς Ἀγγελίας ταύτης, συλλεχθῶσιν ἀρκοῦσαι ἀξιόχρεοι καὶ τοκτικῶς πληρονόμενοι συνδρομαὶ πρὸς κάλυψιν τοῦλάχιστον πάσης δαπάνης, θέλομεν τότε ἐπιληφθῆ καὶ τῆς δημοσιεύσεως τοῦ πρώτου Τεύ-

χους· ἄλλως μετὰ τὴν πάροδον τῶν ἐξ μηνῶν εἰμθα ἀπηλλαγμένοι.

2^{ον} Ἐὰν ὅμως εὐδωθῆ καὶ στερεωθῆ τὸ ἔργον καὶ εἰ συνδρομαὶ ἀνέλθωσιν εἰς 800, τότε ἀναλαμβάνομεν τὴν ὑποχρέωσιν μετὰ ἐν περίπτῳ ἔτος ἀπὸ τῆς συμπληρώσεως τοῦ ἀριθμοῦ τούτου, νὰ διαθέτωμεν ἐτησίως, ἐνόσω διὰ τοῦ αὐτοῦ ἢ καὶ ἀνωτέρου ἀριθμοῦ ὑποστηρίζεται καὶ διατηρεῖται, διακοσίας ἀρ. 200, δραχμὰς εἰς ἀγορὰν βιβλίων πρὸς σύστασιν τοπικῆς Βιβλιοθήκης· — καὶ ἐτέρας διακοσίας ἀρ. 200, πρὸς βράβεισιν τεσσάρων (ἀνὰ 50, δρ. ἑκάστον) ἐκ τῶν ἐντελεστέρων βιομηχανικῶν ἐν Κεφαλληνίᾳ προϊόντων, ἐγκρινομένων ὑπὸ ἀρμοδίων ἐλεγομένων δικαστῶν, ὅπως οὕτω χορηγῆται καὶ μικρὰ τις ἐμφύχωσις εἰς τὴν ἐγγώριον βιομηχανίαν. Ἄλλ' αἰ ἐντὸς ὀρισθησομένης προθεσμίας δὲν κατατεθῶσι τὰ προϊόντα, τὸ ὑπὲρ αὐτῶν ποσόν, θέλει διατίθεσθαι ὑπὲρ ἐτέρου ἀγαθοεργοῦ σκοποῦ.

3^{ον} Ἐὰν δὲ προοδεύοντος τοῦ χρόνου προάγῃται καὶ εὐπορῆ καὶ ἡ σύνταξις τοῦ Περιοδικοῦ, θέλομεν διαθέτει καὶ ἕτερον παραπλήσιον ποσόν ὑπὲρ ἐτέρων κοινωφελῶν καὶ φιλανθρωπικῶν ἔργων.

Ἡ ἀγγελιομένη ἐπιχείρησις εἶναι βεβαίως ἀνωτέρι τῶν ἀποθνήσκοντων ἡμῶν δυνάμεων, πλὴν ἐδελπιζόμεθα, ὅτι θέλομεν τύχῃ τῆς ἐγκαρδίου καὶ σταθερᾶς συνεργασίας καὶ ἐτέρων λογίων καὶ φιλοπροσδῶν ἀνδρῶν.

Τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος Περιοδικόν, ὀνομαζόμενον ΑἴΝΟΣ, καὶ συγκεκριμένον ἐκ τεσσάρων τυπογραφικῶν φύλλων εἰς 8^{ον} θέλει ἐκδίδεσθαι ἀπαξ τοῦ μηνός.

Ἡ πάντοτε ἐτησίᾳ αὐτοῦ συνδρομὴ, πληρωτέα μετὰ τὴν παράληψιν τοῦ πρώτου ἀριθμοῦ, προσδιορίζεται διὰ μὲν τοὺς ἐν Κεφαλληνίᾳ συνδρομητὰς εἰς

δρ. νέας δέκα ἀριθ. 10, διὰ δὲ τοὺς λοιποὺς ἐν τῷ κράτει συνδρομητὰς εἰς δρ. νέας δώδεκα ἀρ. 12, καὶ διὰ τοὺς ἐκτὸς τῆς ἐπικρατείας εἰς δρ. ὁμοίως δεκαπέντε ἀρ. 15.

Ἐμφανιζόμενοι εἰς τὸ κοινόν, πεπείσμεθα ὅτι θέλομεν τύχη τῆς γενναίας καὶ πρὸς ἐκπλήρωσιν τῶν προτεθέντων ὄρων καὶ τοῦ ἠθικοῦ σκοποῦ, διαρκεῶς αὐτοῦ συνδρομῆς. Αἱ τοιοῦτου καὶ παρομοίου εἶδους ἐπιχειρήσεις, τότε δύνανται νὰ μὴ μετατραπῶσιν εἰς μετέωρα, ἀλλὰ νὰ γίνωσι διὰ τοῦ χρόνου ἀληθῶς γόνιμοι εἰς πρακτικὰς συνεπείας, ὅταν ἐγγυῶνται ὑπὸ τοῦ νόμου τῆς *συνεχείας*. Ἦθελε δὲ εἶσθαι εἰς ἄκρον λυπηρὸν ἐὰν ἐκ τῆς ἀποτυχίας τῆς Ἀγγελίας ταύτης διεβεβαιοῦτο ἢ παρά τινων πρεσβεβευομένη δοξασία, ὅτι τοιαῦτα ἢ ὁμοίως φύσεως βιωφελῆ καὶ εὐεργετικὰ ἔργα, δύνανται μὲν νὰ προτείνωνται παρ' ἡμῶν, καὶ ἔστιν ὅτε ν' ἀσπάζωνται μετ' ἐνθουσιασμοῦ, ἀλλὰ δυστυχῶς οὔτε σπουδαίως καὶ μὲ πνεῦμα διαρκείας ὑποστηρίζονται, οὔτε ποτε παγιοῦνται. Τὰ φατριαστικὰ καὶ ἀνατρεπτικὰ πάθη, κατισχύουν πάσης ἀγαθοεργοῦ ἐνεργείας. Μόλις παρέλθωσιν αἱ πρῶται ἐντυπώσεις, ἀρχίζουν ἄλλοι μὲν νὰ ἀδιαφοροῦν, ἕτεροι νὰ δυστροποῦν περὶ τὰς πληρωμὰς, καὶ τινες νὰ ὑποσκάπτουν ὑπονόμους πρὸς ἀνατροπὴν τῆς νεοδμήτου οἰκοδομῆς. Φαίνεται ὅτι πάντες οὗτοι στεροῦνται εἰσέτι ἐκ τῶν πολιτικῶν καὶ ἀστυκῶν ἐκείνων ἀρετῶν, ἐξ ὧν διατρέφεται ὁ προηγμένος καὶ σεβρὸς πολιτισμός.

Ἐν Κεφαλληνίᾳ 30 Σεπτεμβρίου 1881.

ΗΛΙΑΣ ΖΕΡΒΟΣ ΙΑΚΩΒΑΤΟΣ.

ΠΟΡΙΣΜΑ.

Μὲ τὴν ἐκδοσιν τοῦ Τεύχους τούτου συμπληροῦνται καὶ ἡ δωδεκάμηνος τοῦ Αἴνου περίοδος. Ἐν τῇ ἐτησίᾳ ταύτῃ περιόδῳ οὔτε οἱ ὄροι τῆς Ἀγγελίας ὑπὸ τοῦ κοινοῦ ἐπετελέσθησαν, οὔτε τὰ ἐν τῇ διασαφήσει τοῦ Ε'. Τεύχους ρηθέντα, οὔτε ἐλπίς καθ' ἡμᾶς ὑπάρχει, τοῦλάχιστον ἐπὶ τοῦ παρόντος, νὰ τελεσθῶσιν ἀπεναντίας ἐπαλήθευσεν ὅ,τι προείπομεν ἐν τῇ τελευταίᾳ παραγράφῳ τῆς Ἀγγελίας. Τίνες δὲ οἱ ἕτεροι ἀπόρρητοι λόγοι, μᾶς εἶναι ἀδιάφορον. Ἠλὴν ὅ,τι μᾶς ἐνδιαφέρει καὶ οφείλομεν προπάντων νὰ πράξωμεν, εἶναι νὰ ἐκφράσωμεν καὶ δημοσίᾳ τὴν εὐγνωμοσύνην μας πρὸς ὅσους μετὰ ζήλου καὶ εἰλικρινῶς συνέδραμον τὸν Αἴνον· σὺν τούτοις δὲ καὶ νὰ δηλώσωμεν, ὅτι οἱ συνδρομηταὶ αὐτοῦ μέχρι τοῦ Γ'. Τεύχους ἀνήλθον μόλις εἰς 400· ἔκτοτε οὐδεὶς πλέον προσετέθη. Ἐκ τῶν 400 αὐτῶν συνδρομητῶν τὸ ἐν περίπτῳ τέταρτον λακτίσαν τὴν ὑπογραφὴν του, ἤρνήθη καὶ τὴν πληρωμὴν, ἀφοῦ μάλιστα ἠναγκάσθημεν νὰ ὑποστῶμεν διπλὴν δαπάνην, ἀνατυπώσαντες τὰ τρία πρῶτα Τεύχη. Παράδοξος δὲ ἰδίως ἐχρημάτισεν ἢ διαγωγὴ τῶν συνδρομητῶν πόλεώς τινος ἐν τῷ ἐξωτερικῷ, ἐξ ἧς αὐθόρμητοι καὶ ἐν ἀγνοίᾳ μας μᾶς ἀπεστάλησαν 18, ἀλλ' οὐδεὶς ἐξ αὐτῶν ἐτίμησε τὴν ὑπογραφὴν του, ἀν καὶ τὰ πλεῖστα Τεύχη διεβίβασθησαν κατ' ὄνομα εἰς ἕκαστον, ὥστε δύνανται καὶ οἱ ὅμοιοι αὐτῶν νὰ παρηγορῶνται.

Μ' ὄλα ταῦτα ἡμεῖς διὰ τοῦ ΙΒ'. τούτου Τεύχους, ἐξοφλοῦμεν ἀκριβῶς τὴν ὑποχρέωσίν μας πρὸς

τούς ἐπὶ ἓν ἔτος πληρώσαντας συνδρομητάς, πρὸς τοὺς ὁποίους πιστεύομεν, ὅτι ἐξετελέσαμεν αὐτὴν καὶ ὡς πρὸς τὴν ὕλην, ἀναλόγως τῶν ἀσθενῶν δυνάμεών μας, καὶ συνωδὰ πρὸς τὴν Ἀγγελίαν μας καὶ τὴν ἐν τῷ Ε'. Τεύχει διασάφησιν. Πρὸς δὲ τοὺς ἀθετήσαντας τὴν ὑπογραφὴν των καὶ μὴ πληρώσαντας, ἂν καὶ ἔλαβον ἱκανὰ Τεύχη, οὐδεμίαν ἔχομεν ὑποχρέωσιν. Ἐὰν δὲ ἔχῃσι καὶ αὐτοὶ ἢ ὄχι πρὸς ἡμᾶς, ἅς ἐρωτήσωσιν ἑαυτοὺς καὶ ἅς ἀποφανθῶσιν. Εἰς τινὰς τέλος δωρεὰν ἀτακτήσαντας ἢ « αὐτὰ ἐμούμενα χναύσαντας », περιοριζόμεθα νὰ εἰπῶμεν, ὅτι καὶ οἱ Σπαρτιᾶται εἶπὸν ποτε εἰς τινὰς Λίους ἀσχημονήσαντας ἐν Σπάρτῃ, « ἔξεστι τοῖς Χίοις ἀσχημονεῖν »· δὲν λέγομέν τι πλέον εἰς αὐτοὺς, ὡς καὶ εἰς τινὰς ἑτέρους κακίζοντάς μας πρότερον βαναύσως διὰ τὴν σιωπὴν μας, ἵνα μὴ κάμωμεν οὐχὶ αὐτοὺς, ἀλλ' ἄλλους νὰ ἐρυθριάσωσιν.

Εἶθε τὸ ὅποιον ἡμεῖς ἀνελάβομεν δυσχερὲς ἔργον, ἀναλαμβάνοντες αὐτὸ ἕτεροι πρὸς ἐπιδιώξιν τοῦ αὐτοῦ ἢ ὑψηλοτέρου πατριωτικοῦ σκοποῦ, νὰ χρηματίσωσιν εὐτυχέστεροι· τὸ εὐχόμεθα ἐκ μέσης καρδίας! Ἐὰν ὁμως δὲν εὐτυχήσωμεν καὶ ἡμεῖς νὰ συναντηθῶμεν μετὰ τοῦ κόσμου, ὡς τηρήσαντες πιστῶς τὰς ἀνέκαθεν ἀρχὰς μας, καὶ μὴ συμμορφωθέντες πρὸς τὴν περιτομὴν τοῦ νέου πολιτικοῦ ἀναβαπτισμοῦ, νομίζομεν ὅτι ἐπιτύχομεν τοῦλάχιστον νὰ ἐννοηθῶμεν σαφέστερον μετ' αὐτοῦ. Εἶναι ἀξίος τῆς τύχης του.

« Χρυσὸς δὲ κρίσεων μυρίων λόγων βροταῖς. »

Εἶπε λακωνικῶς καὶ ὁ Εὐριπίδης εἰς τὴν Μήδειαν, ὡς καὶ ὁ Σοφοκλῆς μετὰ πλειοτέρου πλατυασμοῦ εἰς τὴν Ἀντιγόνην.

- » Οὐδὲν γὰρ ἀνθρώποισιν εἶος ἄργυρος
- » Κακὸν νόμισμ' ἐβλάστε' τοῦτο καὶ πόλεις
- » Πορθεῖ, τὸ δ' ἀνδρα; ἐξανίστησιν δόμων,
- » Τὸδ' ἐαδιδάσκει καὶ παραλλάσσει φρένας
- » Χρηστάς, πρὸς ἀισχρὰ πράγμαθ' ἴστασθαι βροτῶν,
- » Πανουργίας δ' ἔδειξεν ἀνθρώποις ἔχειν,
- » Καὶ παντὸς ἔργου δισέβειαν εἰδέναι.
- » Ὅσοι δὲ μισθαρνοῦντες ἤνυσαν τὸδς,
- » Χρόνῳ ποτ' ἐξέπραξαν ὡς δοῦναι δίκην. »

ΤΕΛΟΣ ΤΟΥ Β'. ΤΟΜΟΥ.

Π Ι Ν Α Ξ

ΤΩΝ ΕΝ Τῷ Β'. ΤΟΜῳ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ.

Ἀντιπαρθετικὴ μελέτη τῶν δύο ἐν Σαλαμῖνι καὶ Πύλῳ ναυμαχιῶν (Συνέχεια)	Σελίς 3
Ἐπιστολὴ πρὸς Ἀρίστονα προαλειφόμενον ν' ἀποδυθῆ εἰς τὰ πολιτικά. Παιραινετικὴ	» 28
Περὶ Ἀράβων ἢ Βεδουίνων καὶ Φελλάχων.	» 44
Ἐνκρέτη (Συνέχεια).	» 49
Κατὰ τίναν τρόπον δρῶσιν ἐν Ἑλλάδι οἱ νόμοι τοῦ πολιτισμοῦ (Συνέχεια).	» 65
Διάταγμα καὶ γνωμᾶταυσις.	» 80
Ἐπιστολὴ τῆς Κ. Μζιντενόν.	» 99
Περὶ τῆς τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων ἠγωνιακῆς σοφίας. Πρόλογος.	» 404
Γνωμικὰ ἐκ τοῦ Προμηθέως τοῦ Αἰσχύλου.	» 413
Ἐναλέτη (Συνέχεια).	» 413
Ἡ τῆς ἀρχαίας ἑλληνικῆς σοφίας πρωτοτυπία καὶ προτεραιότης διεκδικούμεναι (Συνέχεια).	» 439

Ἀπάντησις πρὸς τὸν φίλον Γεώργιον.	Σελίς	455
Εἰκόνες καὶ Χαρκατῆρες.	»	459
Ὁ αὐτοκράτωρ Τραϊανός.	»	460
Ἐπιστολὴ Α΄. πρὸς Γλαύκωνα ἀποτρεπτικὴ.	»	466
Γνωμικὰ ἐκ τοῦ Προμηθέως τοῦ Αἰσχύλου (Συνέ.)	»	481
Ἐναρέτη (Συνέχεια καὶ τέλος).	»	485
Κατὰ τίνα τρόπον δρῶσιν ἐν Ἑλλάδι οἱ νόμοι τοῦ πολιτισμοῦ (Συνέχεια).	»	494
Περὶ Ἀράβων ἢ Βεδουϊτῶν καὶ Φελλάγων (Συ- νέχεια καὶ τέλος).	»	219
Ἐπιστολὴ Β΄. πρὸς Ἀγαθοκλέα.	»	225
Γνωμάτευσις περὶ τοῦ Διοικητικοῦ Ὄργανισμοῦ.	»	226
Ἀφιέρωμα, τῷ Ἐμπολαίῳ καὶ Κερδῶ Ἐρμῆ.	»	238
Ἐπιστολὴ πρὸς Χαίρεσφῶντα νομισματικὴ.	»	244
Συνοικέσιον διεθνές.	»	254
Γνωμικὰ ἐκ τῶν Ἑπτὰ ἐπὶ Θήβας τοῦ Αἰσχύλου	»	255
Ἡ τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς σοφίας πρωτοτυπία καὶ προτεραιότης διεκδικούμεναι (Συνέχ. καὶ τέλος)	»	257
Ἐπιστολὴ Β΄. πρὸς Γλαύκωνα ἀποτρεπτικὴ.	»	282
Μετὰφρασις τῆς Κολάσεως τοῦ Δάντου.	»	297
Δοκίμιον μεταφράσεως.	»	306
Ἡ Χώρα τῆς Κοκέν.	»	314
Θηριοκτονία ἐν Κεφαλληνίᾳ	»	317
Γνωμικὰ ἐκ τῶν Περσῶν τοῦ Αἰσχύλου.	»	319
Κατὰ τίνα τρόπον δρῶσιν ἐν Ἑλλάδι οἱ νόμοι τοῦ πολιτισμοῦ.	»	321
Μίξ σκηνὴ ἐκ τοῦ δράματος τῆς Μηδαίας τοῦ Εὐριπίδου.	»	331
Συνέχ. καὶ τέλος τῆς πρὸς Χαίρεσφῶντα ἐπιστολῆς	»	337
Ὁ Κικέρων ἐν ἐξορίᾳ διατελών.	»	354
Ὁ Φιλοκτῆτης ἐγκαταλειφθεὶς ἐπὶ τῆς νήσου Δήμου.	»	363
Μικρὰ τις ἱστορικὴ σελίς τῆς νήσου Κεφαλληνίας	»	375
Ἀνατύπωσις τῆς Ἀγγελίας τοῦ Αἴνου.	»	377
Πόρισμα.	»	381

